

TSÉÉ ZI

x'áè úú-kg'ao xu di zi

Téé-cookg'ai sa

“Tséé zi x'áè úú-kg'ao xu di zi” dis tcgāya sa ko Lukam dis tcgāya sa còoka qòòkagu. Luka ba ko ncēes tcgāyas koe góá, ntama ne kò ma Jesom di ne xùri-kg'ao ne tc'āà di ne ma Tcom-tcomsam Tc'ēm ka tc'āà-cookg'aiès ka, a qāè tchōàn Gam ka tsai-tsai: “Jerusalem koe hēé naka Jutea koe hēé naka Samaria koe hēé naka nqōóm chōò-q'oo koe hēéthēé e” (1:8). Kaisases ko ncēes tcgāya sa bìrí ta a, Nqarim kò ntama ma kg'aia Juta ne xg'aeku koe ma tséé sa, igabagam kò gaa koe guus ka Gam di x'aian wèém nqōóm koe ma tsai-tsais ka hēéthēé e.

“Tséé zi” dis tcgāya sa nqoana xòèan cgoa q'aa-q'aasea hãa, a ko x'ái, Jesom di qāè tchōàn kòo ma xgaa-xgaaè sa hēé, naka si kò ma kereke sa tshàòèa sa hēéthēé e:

1. Dtcòm-kg'ao ne kò Jerusalem koe tshoa-tshoa
2. Iseraele di c'ēe xòèan khama noose ne kò qòò
3. Càùsea ne kò qòò, a wèém nqōóm koe síí, Roma khama noose

“Tséé zi” dis tcgāyas koe ta ko kaisase Tcom-tcomsam Tc'ēm di zi tséé zi ka nxará. Qarian cgoam kò xōa ncēe kò dtcòm-kg'ao ne Jerusalem koe hàna ne koe Pentekoste dim cáím ka hàà a. A ba a kò kereke sa tc'āa-cookg'ai a qari-qari.

X'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan hēé naka Nqarim dim kg'uim di qarian hēéthēéa ko “Tséé zi” dis

tcgāyas koe qāèse x'áíse.

Qaa-qaasa kg'uia ne:

- Tcom-tcomsam Tc'ēe ba

- nxàea tseegukagu-kg'ao

- kereke sa

- kgoarasea ne

- tǎá zi qhàò zi di ne khòè ne

Tcgāyas q'oo koe hàna zi:

- Jesom di nqarikg'ai koe qaòà ne (1)

- Petere ba hēé naka c'ēe xu x'ǎè úú-kg'ao xu hēéthēé di tsééa ne Jerusalema koe (2–7)

- Filipia xu Peterea xu di tsééa ne Jutea hēé naka Samaria hēéthēé koe (8–12)

- Paulom di tsééa ne wèém nqǒóm koe: (13–28)

- Paulom di xгаа-xgaan dis qǒòs tc'ǎà di sa (13:1–14:28)

- Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)

- Paulom di xгаа-xgaan dis qǒòs cámm di sa (15:36–18:22)

- Paulom di xгаа-xgaan dis qǒòs nqoana di sa (18:23–21:16)

- Paulo ba ko qǎé-nquuan koe tcǎàè, a Roma koe sí (21:17–28:31)

Jesom di nqarikg'ai koe qaòà ne **(1)**

Jeso ba ko Tcom-tcomsam Tc'ēm gha hàà sa nqòòkagu

¹ Teofilaè, tc'ǎà dis tcgāyas tiris q'oo koer kò wèè zi guù zi ncēm kò ko Jeso ba tshoa-tshoa a kúrú a xгаа-xгаа zi ka góáa hǎa. ² Me nxǎakg'aiga nqarikg'ai koem ko sèè a úúèm cámm ba sí tcǎà, ēem kòò Tcom-tcomsam Tc'ēm di qarian ka ēem

nxará tcg'òóá hãa xu x'àè úú-kg'ao* xu x'àèan máà ka. ³ A ba a kò ãem ko xgàrasea xg'ara ka, gaxu koe kái zi dàò zi cgoa x'áise, kg'òèam hãa sa. 40 cáma nem kò x'áise xu, a ko Nqarim di x'aian di zi gúù zi ka kg'ui cgoa xu. ⁴ A kò ãem hãa a ko tc'òó cgoa xu ka ncêe x'àèan máà xu a máá: “Táá méé xao Jerusalema koe tcg'oa guu, igaba méé xao *kg'aia* Abom nqòòkagua hãa sa qãà, ncêe xao Tíi koe kóma hãa sa. ⁵ Johane ba kòo tshàan cgoa tcguù-tcguu, igaba tu gha gatu cg'orò cáman qãá q'oo koe hàà Tcom-tcomsam Tc'èem cgoa tcguù-tcguuè,” tam méé.

Jeso ba ko nqarig'ai koe séè a úúè
(Mk 16:19-20; Lk 24:50-53)

⁶ Khama ãe xu ko xg'ae cgoa Me ka xu kò tèè Me a máá: “X'aigaè, ncêem x'aèm ka Tsia gáé ga táá Iseraele ne gane di x'aian kabia máá?” témé. ⁷ Me *Jeso ba* birí xu a máá: “Ncêem Abo ba Gam di qarian ka tòóá x'àèan hěé naka cáman hěéthěé xao gha q'ãa sa gaxao di tama. ⁸ Igaba ãem ko Tcom-tcomsam Tc'èe ba hàà cgae xao o ka xao gha qarian hòò, a xao a gha Tiri xao nxàea tseegukagu-kg'ao xao ii: Jerusalema koe hěé, naka wèém xg'aekum Jutea dim koe hěé, naka Samaria dim xg'aekum koe hěé, naka nqòóm chòò-q'oo koe ga hěéthěé e,” tam méé. ⁹ Ncêetam ko mééa xg'ara kam kò téé a xu a ko bóò Me koe ga séè a *nqarig'ai koe* qaòkaguè, si túú-c'òò sa tcgáí-q'ooa xu koe ga qàbia tcãà Me.

¹⁰ Eë xu nqarig'ai koe tcgáía xu qãea tòóá, ãem ko ma qòò khama ma, ka tsara ko kúúga q'úúse

* **1:2:** x'àè úú-kg'ao - Gerika sa ko “apostolo” témé.

hàna tsara khòè tsara hàà qàea xu koe téé, ¹¹ a tsara a máá: “Galilea di xao khòè xaoè, dùús domka xao ncēe koe téé-tēe a téé a ko nqarikg'ai koe bóò? Jesom ncēe gaxao koe sèè a nqarikg'ai koe úúèa hãa ba gha gaam dàòm ncēe xao bóò Mem ko qòòm cgoa ga kàbise a hàà,” ta tsara méé.

Matiasè ba ko Jutasem dis téé-q'oo sa séé
(Mt 27:3-10)

¹² Ka xu ko nxãaska x'áè úú-kg'ao xu Olife ta ko ma tciièm xàbìm koe guu a Jerusalema koe kàbise. Xàbìm ncēe ba kò Jerusalema ka cúù me e, Sabata òm cárm ka tsi ko kgoara máàè a síí cgae me khama noo qád-q'ooa ne. ¹³ Eẽ xu ko *Jerusalema koe* tcãà ka xu kò tc'amaka hãam nquum koe síí, ncēe xu kò gaa koe *cg'orò cáman* hãa ba: Petere ba hēé, naka Johane ba hēé, naka Jakobo ba hēé, naka Anterea ba hēé, naka Filipi ba hēé, naka Tomase ba hēé, naka Baretolomaio ba hēé, naka Mataio ba hēé, naka Jakobom Alefaiom ka cóáse ba hēé, naka Simonem ncēe kò tòókuan x'ãà máá ba hēé, naka Jutasem Jakobom ka cóáse ba hēéthēé xu u kò ii. ¹⁴ Wèéa xu ncēe xua kò khòè zi hēé, naka Marias Jesom ka xòò sa hēé, naka Gam ka qõese ga xu hēéthēé cgoa xg'ae a tcãà tcáo a cúím tc'ēm cgoa còrè.

¹⁵ Si kò khòè ne dis xg'ae sa 120 khama noo. Me kò eẽ xu cárm xu ka Petere ba tēe a qõese ga xu xg'aeku koe téé a ba a máá: ¹⁶ “Tíí qõe ga xaoè, ncēes gúús *Nqarim dis* Tcgãyas koe góásea hãa sa méés tseegukaguè, ncēm kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba Dafitem kg'ám koe guu a Jutasem ka kg'ui sa, gaam ncēe Jeso ba kò hàà qgóó xu khòè xu òm

tc'ãà-cookg'ai kò ii ba. ¹⁷ Jutase ba kò sixae ka c'ěe me e, a kò sixae cgoam gha cúis tséé sa kúrú ka nxará tcg'òóèa hãa. ¹⁸ Eēm ko Jutase cg'ãè cauan kúrú kam kò ěem kò suruta cgoaè marian cgoa xhàrà ba x'ámá. Ncěem kò gaam koe cg'áé a x'óó, a q'arase nqàè, i wèé q'oo gúua ba tcg'oa ba. ¹⁹ Ne kò wèé ne khòè ne ěe kò Jerusalem koe x'ãèa hãa ne gaas gúu sa q'ãa, me gaa domkaga gaam xhàrà ba gane dis kg'uis ka kò Akele-dama ta ma tciie. Ncěe sa ko máá, 'Xhàrà m c'áòan di ba,' témé. ²⁰ Pesalema zi dis Tcgãyas koe i góásea hãa khama a ko máá:

'Gam di x'áéan méé i nqoo-nqoosam qgài ba ii, naka i táá cúí khòè ga gaa koe x'ãè guu,' téméè, a i a ko gaicara máá:

'C'ěem khòè ba méém gam di téé-q'ooan máàè,' téméè. ²¹ Gaa domkagam kò c'ěem khòè ba qaase, ncěe kò sixae cgoa wèé x'aè ka hãa, ěem kò ko X'aigam Jeso ba qõòà te cgoa xae e ka ba, ²² Johanem di tcguù-tcguukuan òim x'aèm koe guu a tshoa-tshoa, a síí Jesom kò sixae koe guu a séè a *nqarikg'ai koe úúèm* x'aèm koe tcãan koe. Ncěe xu khòè xu ka c'ěe ba méém sixae cgoa hàà nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii, Jesom *x'ooan koe tēea* hãa di ba," tam *Petere* méé.

²³ Xu kò cà m khòè tsara nxará tcg'òó, Josefam ncěe kòo Barenabase ta ma tciie ba, ncěe kò Juseto dis cg'òès ka q'ãaèa hãa ba hěé, naka Matias ba hěéthěé tsara. ²⁴ Ne kò nxãaska còrè a máá: "X'aigaè, ncěe wèé khòèan di tcáòan q'ana hãa Tseè, x'ái ta a xg'aekua tsara koe Tsi ndaka ba nxará tcg'òóa máásea hãa sa, ²⁵ nakam ncěe tsééan koe tcãà, x'áè úú-kg'ao di i, ncěem kò Jutase aagua a, a

ba a ãem ko qaam qgáim koe† qõò,” témé. ²⁶ A ne a kò cgúúan xg'ám, i cgúúan Matiase ba nxáá, me 11 xu x'áè úú-kg'ao xu koe tcãàè.

Petere ba hěe naka c'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu hěéthěe xu di tsééa ne Jerusalema koe (2–7)

2

Tcom-tcomsam Tc'ěem di hàà-q'ooa ne

¹ Eẽm ko Pentekoste dim cáím ba hàà, ka ne kò wèéa ne ga cúím qgáim koe xg'aea hãa. ² Me kò kúúga tcěé-tcěe ba nqarikg'ai koe guu a tc'iria ne hãa koe hàà, kaim tc'ãám di ts'oo-q'ooan khama xam ba, a hàà ẽe ne ko hãam nquum koe cg'oè. ³ I kò c'eean di taman khama ii gúúan hòòse, a tsai-tsajia q'aase, a gane koe ntcõó. ⁴ Ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ěem ka cg'oè cgaeè, a ne a tshoa-tshoa a tãáka zi tam zi kg'ui, ẽem kò Tc'ěe ba ma màà nea khama.

⁵ Nxãaska ne kò Nqari-tcáóa ne Juta ne Jerusalema koe x'ãèa hãa, wèé zi qhàò zi nqarikg'ai ka nqãaka hãa zi di ne. ⁶ Eẽ ne ko ncěes tcěé-tcěe sa kóm, ka ne kò kái ne khóè ne hààra xg'ae, wèém khóè ba ne kò kóm me ko gam di taman kg'ui. ⁷ Ne kò are, a xháé, a ne a máá: “Kháé ncěe ko kg'ui ne khóè ne wèé ne gáé Galilea di ne tama nea? ⁸ Ka ta koáé dùús domka kháé kóm ne ne ko sita dis kg'ui sa kg'ui, ncěe ta ábà cgoaèa hãa sa? ⁹ Paretia ta hěé, naka Mede ta hěé, naka Elame ta hěé, naka Mesopotamia koe x'ãèa

† **1:25:** ẽem ko qaam qgáim koe - Gerika sa ko máá: “qgáia ba koe” témé.

hãa ta hěé, naka Jutea di ta hěé, naka Kapatokia di ta hěé, naka Ponto di ta hěé, naka Asia di ta hěé, ¹⁰ naka Ferugia di ta hěé, naka Pamfilia di ta hěé, naka Egepeto di ta hěé, naka Libia di c'ěe xòè di ta hěé, Kurene *ta ko ma tcièm x'ám* qàe koe hàna a, Roma koe guua ta cg'áè-kg'ao ta hěé, ¹¹ Juta ta hěé, naka Juta khama kúrúsea ta hěé, naka Kereta ta hěé, naka Arabia ta hěéthěé e - wèéa ta ga ko kóm ne ne ko are-aresa tsééan Nqarim di sita di taman cgoa kg'ui,” ta ne méé. ¹² Ne kò wèéa ne ga kaisase are a q'ãa tama khama ne kò tēèku a máá: “Dùú sa ko nxàes gùù sa gáé ncěe sa?” témé. ¹³ Igaba ne kò c'ěe ne ncõi ne a máá: “Kái gōéa ne ne kg'áà hãa,” témé.

Petere ba ko khòè ne cgoa kg'ui

¹⁴ Igabam kò Petere 11 xu cgoa téé-těe, a ba a khòè ne cgoa kaisase tc'amaka kg'ui a máá: “Gaxao khòè xao Jutea di xao hěé, naka gatu wéé tu ncěe Jerusalema koe x'ãèa tu hěéthěé méé tu komsana te, nakar bìrí tu u, ncěes gùùs ko dùú sa nxàe sa. ¹⁵ Ncěe ne khòè nea nqàre tama, ěe tu ma tc'ěea khama, qanega i 9 di x'aè e ntcùúkg'ai cgoa di i khama. ¹⁶ Igabas ko ncěes gùù sa porofitim Joelem ka nxàeèas ga si i, ncěem kò *Nqari ba* máá: ¹⁷ ‘Còò di xu cáń xu kar gha Tíí Nqari Ra wèém khòèm koe Tirim Tc'ěe ba ntcãa. Xu gha gatu di xu cóá xu hěé naka cóá zi hěéthěé porofita, xu gha gatu di xu qárí-kg'ao xu x'ái zi bóò, xu gha gatu di xu xòòkhoe xu gataga sōokuri zi sōokuri. ¹⁸ Tiri qãàn koe ga igaba,

kg'áòan hěé naka dxàean hěéthěé
 koer gha ěe xu cáń xu ka
 Tirim Tc'ěe ba ntc̃a,
 ne gha porofita.

¹⁹ Are-aresa zi gùù zir gha tc'amaka x'ái,
 nqarikg'ai koe,
 a Ra a gha *are-aresa zi x'ái* zi nqãaka x'ái,
 nqđómkg'ai koe,
 c'áòan hěé naka c'eean hěé naka ts'énèan hěéthěé
 di zi.

²⁰ Cáń sa gha ntcùú sa kúrú,
 me gha nxoe ba c'áòan khama ii,
 Nqarim dim cáń hàà tamas cookg'ai koe,
 ncěe kaia hãa a ko x'ám cáń ba.

²¹ Me gha wèém
 ěe ko X'aigam *Nqarim* dim cg'òè ba tcii ba kgoaraè,
 tam Joele mééa.

²² “Gaxao khòè xao Iseraele di xaoè, ncěe
 kg'uiian xao komsana: Jesom Nasareta di ba kò
 Khòèm Nqarim ka xao nxárá tcg'òóa mááèa hãa Me
 e; qarian di zi tséé zi hěé, naka are-aresa zi x'ái
 zi hěéthěém kò Nqari ba Jesom koe guu a gaxao
 xg'aeku koe kúrú, ncěe xao ma q'ana khamaga ma.

²³ Nqari ba kò nxãakamaga kãa sa úúa hãa, a ba a
 bóða tcg'òóa hãase kò Jeso ba tshàu q'ooa xao koe
 tcãa, xao kò cg'õo Me, cg'ãè cau xu khòè xu máà
 xu xgàus koe tceea ba ka. ²⁴ Igabam kò Nqari ba
 x'ooan koe ghùì Me, a ba a x'ooan di thòðan koe
 kgoara Me, x'ooa nea qgóó Me i gha di qarian úú
 tama khama.

²⁵ “Me kò Dafite ba Gam ka kg'ui a máá:
 ‘X'aigam *Nqari* bar kò wèè x'aè ka cookg'aia te koe
 bóð.

Tirim x'òàm kg'àòm xòè zam hàna
khamar cuiskaga ntcãà-ntcãàèa hãa tite.

²⁶ Gaa domka i tcáóa te qãè-tcaoa;

i tama te thëé qãè-tcaoa,

mé gha tirim tc'áróm ga ba thëé gataga nqòòan koe
kg'òè.

²⁷ Cuiskaga Tsi tc'ëea te

x'óóa ne khòè ne dim qgáim koe aagua hãa tite,

kana Tsi gataga cuiskaga Tsarim Tcom-tcomsa ba
guu nakam ts'óóa hãa tite khama.

²⁸ Kg'òèan koe ko úú te dàòan Tsi x'ái tea hãa;

a Tsi a gha hàna Tsi ko hãa ne

qãè-tcaoan ka cg'oè-cg'oe te, tam Dafite ba mééa.

²⁹ “Tíí kíí ga xaoè, kgoarasea hãaser gha gaxae
ka tsgõosem Dafitem ka bìrí xao o, x'óóam hãa a
kg'ónòèa hãa sa, si gam dis tc'àm sa ncëe cáím ka
igaba qanega gatá xg'aeku koe hãa. ³⁰ Porofiti me
e kò ii, a q'ana hãa Nqarim ma nqòòkagu mea hãa
sa, a máá, gam di x'aian dis ntcõó-q'oos koem gha
gam dim qhàò ba ntcòó, téméa sa. ³¹ Còokam kò
bóòà hãa, a kò gaa domka Krestem di x'ooan koe
tëean ka kg'ui, a máá, *Kreste ba* kò x'óóa ne khòè ne
dim qgáim koe táá aaguè, i kò gataga cgàaa ba táá
ts'óó, témé. ³² Ncëem Jeso bam kò Nqari ba x'ooan
koe ghùia hãa, ta sita wèéa ta ga gaan di ta nxàea
tseegukagu-kg'ao ta a. ³³ Eëm ko *Jeso ba* tc'amaka
dis ntcõó-q'oos Nqarim dim x'òàm kg'àó xòè dim
dis koe ghùì a úúè, kam kò nqòòkaguèam Tcom-
tcomsam Tc'ëe ba Xòòm koe hòò, a ba a kò wèés
gúùs ncëe tu ko bóò a ko kóm sa ntcãa xòó. ³⁴ Dafite
ba kò nqarikg'ai koe qaò tama khama, igabam kò
máá:

'X'aiga ba kò Tirim X'aiga ba bìrí a máá:

'Kg'áò x'òàa Te xòè koe ntcõó,

³⁵ nakar gha nxãakg'aiga síí Tsari cg'õo-kg'aoan kúrú naka i nqàrèa Tsi ka nqãaka hãa,' ' témé.

³⁶ “Gaa domka méé ne wèé ne Iseraele ne ncêe sa qãese q'ãa: ncêe tu kò xgàum Jeso bam Nqari ba X'aiga ba hêé naka Krete ba hêéthêé kúrúa,” tam Petere méé.

³⁷ Eẽ ne ko khòè ne ncêe sa kóm ka i kò tcáóa ne qhómse, ne Petere ba hêé naka c'êe xu x'áè úú-kg'ao xu hêéthêé bìrí a máá: “Sita ka qõese ga xaoè, nta ta gha hêé?” témé. ³⁸ Me Petere xõa a máá: “Tcóóse gatu di chìbian koe naka tua wèéa tu ga Jeso Krestem dim cg'òem koe tcguù-tcguuè, nxãasega i gha gatu di chìbian qgóóa máàè ke. A tu a gha Tcom-tcomsam Tc'êe ba abas khama hòò. ³⁹ Nqòòkaguku sa gatu hêé, naka gatu di cóán hêé, naka wèèan êe nqúù ka hàna hêéthêé di si i khama, wèé ne ãem gha X'aigam gatá dim Nqari ba tcii ne,” tam méé.

⁴⁰ A ba a kái kg'uian cgoa nxàea tseegukagu, a ntcàm ne a máá: “Kgoarase ncêes qhàòs cg'ãè caus koe,” témé. ⁴¹ Ne kò gane êe kò gam di kg'uian dtcòm ne tcguù-tcguuè, ne kò 3,000 ne ãem cáń ka càùse.

Dtcòm-kg'ao ne ko ma kg'òèa xg'ae sa

⁴² Wèé x'aè ka ne kò x'áè úú-kg'ao xu di xgaa-xgaan koe máàse, a kò xg'ae a cúís gúù sa kúrú, a ne e péréan tc'õó, a còrè. ⁴³ Ne kò wèé ne khòè ne q'áòs ka tcãàè, zi kò kái zi gúù zi are-aresa zi hêé naka x'ái zi hêéthêé x'áè úú-kg'ao xu ka kúrúè. ⁴⁴ Ne kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne xg'aea hãa, a cúís gúù sa xg'aea máána hãa. ⁴⁵ A ne a wèé zi gúù zi

ẽe ne q'õòà hãa zi x'ámágu, a ne a q'aa-q'aaku, ẽem ma wèém khòè ba ma tcàoa hãa khama ma. ⁴⁶ A ne a kò wèé cáím ka tempelem koe xg'ae, a kò x'áé xu ma xùrikua khama péréan tc'õó; qãè-tcaoa hãa a auku di tcáóan úúa hãase ne kò tc'õó. ⁴⁷ Nqari ba ne kòo dqom, a ne a kò wèé khòèan ka ncàmmèa hãa. Me kò Nqari ba wèé cáím ka gane di nxárase-q'ooan càù ẽe kò kgoaraèa hãa ne cgoa.

3

Nqara hãam dtcàrà-kg'ao ba ko qãèkaguè

¹ C'ẽem cáím ka tsara kò Petere ba hẽé naka Johane ba hẽéthẽé tsara còrè di x'aè ka tempelem koe qõò, nqoana di x'aè ka. ² Me kò ábà nqais koe ga guu a nqara hãam khòè ba 'T'òè' ta ko ma tcièm tempelem-kg'ám koe hàna. Wèé cáím kam kò gaa koe sée a úúè a síí tòòè a ko ẽe ko tcàa ne khòè ne máàku zi dtcàrà ba. ³ Eẽm ko Peterea tsara Johanea tsara bóò tsara ko tempelem-kg'ám koe tcàa kam kò máàku sa dtcàrà tsara a. ⁴ Tsara téé a tcgái-q'ooa ba koe bóò me, ka tsara ko Petere tsara bìrí me a máá: “Bóò tsam m,” témé. ⁵ Me khòè ba qãèse bóò tsara a, au me tsara gha di tcoman úúa hãase. ⁶ Igabam kò Petere ba máá: “Selefera ga hẽé naka gauta ga hẽéthẽér úú tama, igabar gha ẽer úúa hãa sa máà tsi: Jeso Krestem Nasareta dim cg'òè ka tẽe naka tsia qõòà te!” témé. ⁷ A ba a kg'áòm x'òàm gam dim cgoa qgóóa ghùí me, i khòèm di nqàrèan hẽé naka nqóáa ba hẽéthẽé kúúga q'am. ⁸ Me nxàia tẽe a nqàrèa ba ka téé a tshoa-tshoa a qõòà te, a ba a gatsara cgoa tempelem q'oo koe tcàa; qõòam ko téé a nxàa a Nqari ba dqom. ⁹ Eẽ ne ko wèé ne khòè ne

bòò me, me ko qõò a ko Nqari ba dqom, ¹⁰ ka ne ko bóòà q'ãa me, me gaam khòèm ncêe kòò káíse tempelem 'T'òè kg'ám' ta ko ma tciièm koe ko ntcóó a ko dtcàrà m ga me e sa, ka ne ko kaisas ares ka tcãàè, dùús kúrúse cgae mea hãa sa.

Petere ba ko tempelem koe kg'ui

¹¹ Gaam khòèm qanega Peterea tsara Johanea tsara cgoa tc'àmà-tc'amasea hãa ka ne kò khòè ne qaròà síí cgae xu, xào-xaos Solomonem di sa ta ko ma tciiès qgáís koe, kaisas ares ka tcãàèase. ¹² Eëm ko Petere ncêe sa bóò, kam ko bìrí ne a máá: “Khòè xao Iseraele di xaoè, dùús domka sa ko ncêe sa arekagu xao o? Dùús domka xao ko ma bóò tsam maà? Sitsam di qarian hêé kana sitsam di Nqari-tcáoan hêéthêé domka tsam kúrú mem ko qõò, ta xao tc'èea? ¹³ Nqarim Abrahamam di ba, a Isakam di ba, a Jakobem di ba, Nqarim gaxae ka xõò ga xu di ba, nxãa ba Gam dim Qãàm Jeso ba x'áàkagua. Tcg'òó Me xao kò, síím gha cg'òòè ka, a xao a kò Pilatom cookg'ai koe c'úùse Me, ncêe kò qõòm gha ka kgoara Mea hãa ba. ¹⁴ A xao a kò Tcom-tcomsa a Tchàno ii ba c'úùse, a dtcàrà mááse cg'òo-kg'aom gha kgoaraè sa. ¹⁵ X'aigam kg'òèan di ba xao kò cg'òo, igabam kò Nqari ba x'ooan koe ghùì Me. Ncêes gúús di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e. ¹⁶ Dtcòm s ka i kò Jesom di cg'òèan ncêem khòèm, ncêe tu ko bóò a q'ana ba, qarian máàna hãa. I Jesom koe guua dtcòman ncêem khòè ba gatu wèè tu cookg'ai koe kg'òèkagua.

¹⁷ “Ncêeska, tíí kíí gatuè, q'ana ra hãa, c'úùa tu kò hãa domka tu ncêes gúù sa kúrúá hãa sa, gatu di xu tc'ãà-cookg'ai xu kò hêéa khama. ¹⁸ Nqari ba wèè

xu porofiti xu kg'ám koe guu a kg'aiga nxàea hãa a ko máá, Gam dim Krete ba gha xgàraè, témé. A ba a kò ncêe kg'uian ncêem dàòm ka tseegukagua. ¹⁹ Gaa domka méé tu gatu di chìbian koe tcóóse, naka *Nqarim* koe kabise, naka i gha nxãasega chìbia tu tchùua tcg'òòè, ²⁰ nxãasega i gha kaba-kaban tc'êe di x'aèan X'aigam koe guu a hàà ka, a ba a gha Jeso ba tsééa óá, Krete ii ba, ncêem nxãakamaga nxará tcg'òóa máá tua hãa ba. ²¹ Nqarikg'ai koe méém hãa, me gha nxãakg'aiga sí x'aè ba hàà, Nqarim gha wèé zi gùù zi kúrúa kabi di ba, ãem ko ncìisega Gam di xu porofiti xu tcom-tcomsa xu kg'ám koe guu a kg'uia hãa sa ba. ²² Moshe ba kò kg'ui a máá: 'X'aigam gatu dim Nqari ba gha gatu di ne khóè ne xg'aeku koe guu a tíí khama iim porofiti ba tsééa óá máá tu u. Ke méé tu wèés gúùs ãem gha ko bìrí tu u sa komsana. ²³ Dìim wèém ãe porofiti ba komsana tama ba gha gam di ne khóè ne xg'aeku koe q'ãea tcg'òòè,' témé. ²⁴ Xu kò ncìisega wèé xu porofiti xu ncêe xu cáím xu ka kg'uia hãa: Samuele ba hëé naka ãe kháóka hààraa xu hëéthëé e. ²⁵ Gatua porofiti xu hëé naka Nqarim kò gatu ka xòò ga xu cgoa kúrúa hãas qáé-xg'ae sa hëéthëé di tu cóá tu u. Ncêem kò Abrahamam cgoa kúrúa hãa sa, a bìrí me a máá: 'Wèé zi qhàò zi nqõómkg'ai di zia gha tsaris qhàòs domka ts'ee-ts'eekg'aiè,' témé. ²⁶ Eãm ko Nqari ba Gam dim Qãàm *Jeso* ba ghùì, kam kò kg'aia gatu koe tséé úú Me, síim gha ts'ee-ts'eekg'ai tu u ka, wèèa tu gam gha gatu di zi dàò zi cg'ãè zi koe tcg'òó ka," tam Petere méé.

4

Peterea tsara Johanea tsara kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe

¹ Eē tsara Peterea tsara Johanea tsara hãa a ko khòè ne cgoa kg'ui, ka xu kò peresiti xu hěé naka tempelem di xu kòre-kg'ao xu ka kaia hãa ba hěé, naka Saduke xu hěéthěé xu hàà cgae tsara a, ² xg'aia xu kò hãa, ěe tsara x'àè úú-kg'ao tsara kòo khòè ne xgae-xgae, a kòo Jesom x'ooan koe tēeas ka khòè ne xgae-xgae khama. ³ Dqòa a kò ii khama xu kò qgóó a qáé-nquus koe tcãà tsara a, me nxãakg'aiga síi xùrikom cáím ba hàà. ⁴ Igaba ěe kò *Nqarim dim* kg'ui ba kóm ne koe ne kò kái ne dtcòm, i kò khòè xu di nxáráse-q'ooan 5,000 khama noo.

⁵ Xùrikom cáím ka xu ko tc'ãà-cookg'ai xu hěé naka *khòè ne di xu kaia xu hěé* naka x'àè xgae-xgae-kg'ao xu hěéthěé Jerusalema koe xg'ae. ⁶ Me kò Anase kaim peresiti ba hàna, Kaifase ba hěé, naka Johane ba hěé, naka Alekesantere ba hěé, naka wèé xu khòè xu kaim peresitim x'áé di xu hěéthěé e. ⁷ Xu *Peterea tsara Johanea* tsara xg'aekua xu koe tòó, a tshoa-tshoa a tēè tsara a, a máá: “Dùútsa qarim ka kana cg'òem cgoa tsaoa kò ncēeta hěéa?” témé.

⁸ Me kò nxãaska Petere ba Tcom-tcomsam Tc'ěem ka cg'òè cgaea hãase bìrí xu a máá: “Gaxao khòè ne di xao tc'ãà-cookg'ai xao hěé naka kaia xao hěéthěé xaoè! ⁹ Ncēm cáím ka tsam kò ko nqòara hãam khòè ba kúrúse cgaeas gúùs ncēes qãès ka ko tēèè, ntamam ma qãèkaguèa hãa sa ne ¹⁰ méés nxãaska ncēes gúù sa gaxao hěé naka wèé ne khòè ne Iseraele di ne hěéthěé koe q'ãase, Jeso Krestem

Nasareta dim di cg'òèan cgoa a, ncêe xao kò xgàua hãa ba, ncêem kò Nqari ba x'ooan koe ghùia hãa ba, Gam domkam ncêem khòè ba cookg'aia xao koe qãè a téé-têe. ¹¹ Ncêea gaxao 'tshào-kg'ao xao ka xguèa hãam nxõám ga Me e, ncêe cgáés nxõá sa kúrúa hãa ba. ¹² I kgoarakuan c'êe khòè koe ga káà a, me gataga c'êem khòèm* ga ba nqarikg'ai ka nqãaka káà me e, ncêe *Nqarim ka khòèan xg'aeku* koe máàèa hãa ba. Gam dis cg'òès koe méé ta guu naka kgoaraè,' ” tam méé.

¹³ Eê xu ko Peterea tsara Johanea tsara di kgoarasean bóò, a xгаа-xgaase tama tsara hãa sa bóò, a kg'amaga khòè tsara a sa, ka xu ko are, a xu a bóòa q'ãa, Jesom cgoa tsara kò hãa sa. ¹⁴ Eê xu ko *tc'ãa-cookg'ai xu* gataga khòèm êe qãèkaguèa hãa ba bóò me gatsara cgoa têe, ka xu kò kg'ui xu gha gúù ga úú tama. ¹⁵ A xu a x'áè a máá, *Peterea* xu méé xu xg'aes koe tcg'oa. Ka xu kò tshoa-tshoa a xu a kg'uia xg'ae, ¹⁶ a máá: “Nta xae gha ma ncêe tsara khòè tsara kúrú? Wèém khòèm Jerusalema koe x'àèa hãa ba q'ana hãa, *are-aresas* x'ái sa tsara kúrúa hãa sa, xae gaxae igaba cuiskaga ntcoea hãa tite sa ka. ¹⁷ Igaba ncêes gúùs gha khòè ne koe táá còoka tsai-tsaisea qõò domka méé xae ncêe tsara khòè tsara dqàè naka tsara táá cúí khòè cgoa ncêes cg'òès ka kg'ui guu,” ta xu méé.

¹⁸ Ka xu kò nxãaska gaia q'oo koe tciia tcãà tsara a, a x'áè tsara a, táá méé tsara gaia Jesom di cg'òèan ka kg'ui sa, kana gaan ka xгаа-xгаа sa. ¹⁹ Igabaga tsara kò Peterea tsara Johanea tsara xoa xu a máá: “Gaxao ka bóòa mááse, *Nqarim* tcgáí q'oo koe i

* **4:12:** khòèm Gerika sa ko máá, “cg'òè,” témé.

tchàno o sa, gaxao méé xao kaisase komsanaè sa, Nqarim ka oose? ²⁰ Sitsama ko tààè, ncēe tsam bóòaa kómá hãa zi gúù zi tsam ga nqoo cgoan ka ke,” ta tsara méé. ²¹ Eē xu ko dqàè tsara xg'ara ka xu kò guu tsara a tsara qǒò, xu gha ma xgàra tsara a sa kò kàà si i khama, wèé ne khòè nea kò ēe kò kúrúsea hãas gúùs ka Nqari ba dqom khama. ²² Are-aresam dàòm ka qǎèkaguèam khòèm di kuria ne kò 40 sa nqáéa hãa khama.

Dtcòm-kg'ao ne dim còrè ba

²³ Eē tsara ko guuè ka tsara kò gatsara ka c'ēe ne koe kabise a sí xààa máá ne, kaia xu peresiti xu hēé naka *khòè ne di xu* kaia xu hēéthēéa ko gatsara ka nta mééa sa. ²⁴ Eē ne ko ncēe gúùan kóm kaga ne kò wèéa ne ga cúí koe tchàa-tchaa dòm, a Nqari ba còrè a máá: “X'aiga Tsi Nqari Tseè, nqarikg'ai hēé, naka nqǒók'gai hēé, naka tshàa ba hēé, naka wèé zi gúù zi gaa koe hàna zi hēéthēé kúrúaa hãa Tseè. ²⁵ Ncēe ko gatá ka xǒòm Dafitem Tsarim qǎàm kg'ám koe guu a, Tcom-tcomsam Tc'ēm koe guu a kg'ui a máá:

'Táá zi qhàò zia dùús domka xgòà hãa,
ne ko khòè ne kàà hùì zi kàa zi kúrú?

²⁶ Nqǒómkg'ai di xu x'aiga xu
téé-q'ooa xu séèa hãa, x'ǎà xu gha ka,
xu tc'ǎà-cookg'ai xu xg'aea hãa,
X'aigam Nqari ba hēé

naka Gam ka ntcǎa tcúúèa ba hēéthēé cgoa
xu gha x'ǎàku ka,
tam Dafite méé.

²⁷ Tseeguan kaga xu kò ncēm x'áé-dxoom koe
Herote ba hēé naka Pontiose Pilato ba hēé, táá

zi qhàò zi di ne hěé naka Iseraele di ne hěéthěé nea xg'aea hãa a ko Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cgoa x'ãàku, ncěe Tsi ntcãá tcúúa hãa ba. ²⁸ A ne a ěe Tsi kò Tsari qarian koe hěé naka Tsari tc'ěean koe hěéthěé bóòà tcg'òóà hãa sa kúrú, ncěe gha hàà kúrúse sa. ²⁹ Ke ncěeska X'aiga Tsi Nqari Tseè, gane di q'aekagukuan koe tòón tcgáí, naka Tsia Tsari ta qãà ta di tcáóan ghùì-ghui, naka ta Tsarim kg'ui ba kgoarasea hãase xóe naka kg'ui, ³⁰ naka Tsi Tsari x'òàn tchoanà xòò naka i qãèkagu, naka zi gataga x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúù zi hěéthěé kúrúè, Tsarim tcom-tcomsam Tséé-kg'aom Jesom cg'òè koe," ta ne ma còrè.

³¹ Eě ne ko còrèa xg'ara kagam ko ěe ne kò hãam qgáì ba cgùru, ne wèéa ne ga Tcom-tcomsam Tc'ěem ka cg'oè cgaeè, a Nqarim dim kg'ui ba kgoarasea hãase xóe a kg'ui.

Dtcòm-kg'ao ne ko gane di gúùan q'aa-q'aaku

³² Wèè ne dtcòm-kg'ao nea kò tcáóa ne hěé naka tc'ěea ne hěéthěé koe cúí ne e. Cúím ga ba kò gam q'òòà hãa gúùan cúía kàoa mááse tama, igaba ne kòò ěe ne q'òòà hãa gúùan wèéa ne ga q'aa-q'aaku. ³³ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu X'aigam Jeso ba x'ooan koe tĕea hãa di tchòàn kaisa qarika nxàea tseegukagu; i kò kaisa cgómkuan gane wèéa ne koe ga hãa, ³⁴ c'ěe gúù ko tcào khóèa kò gane xg'aeku koe káà a khama. Wèém khòèm ěe xhàràn úúa kana nquuan úúa hãa ba kò x'ámágu u, a ěe ne ko x'ámágu u ka ne hòòà hãa marian ko úú, ³⁵ a ne a kò x'áè úú-kg'ao xu di nqàrè-kg'aman koe hàà tòó o khama, me kò wèém khòè ba ěem ma tcàoa hãa khamaga ma samaè e. ³⁶⁻³⁷ Me kò Josefa ba gataga

q'òòam kò hãam xhàrà ba x'ámáguá, a kò marian cgoa hàà, a hàà x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tóó o. Lefi dis qhàòs di me e kò ii, a Kuperò koe guua hãa, a ba a kò x'áè úú-kg'ao xu ka Barenabase ta ma tcièè, ncēe ko máá: 'Ghùì-ghui-tcáókuan dim cóá ba,' téméè ba.

5

Ananiasea khara Safira khara

¹ Igabam kò c'ēm khòè ba hàna a kòo Ananiase ta ma tcièè. A ba a kò dxàeses Safiras cgoa hàna, a c'ēe gúùn gakhara di x'ámáguá hãa. ² A ba a kò c'ēe marian sèè a tòóa mááse, gam dis khòès q'ana hãase, a c'ēe xòèan síí x'áè úú-kg'ao xu nqàrè-kg'am koe tòó.

³ Me Petere ba máá: “Ananiaseè, dùús domka tsi ko satana ba *guu me* tcáóa tsi cg'òè-cg'oe, tsi kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba tshúù-ntcōaa máá, a tsi a kò c'ēe marian xhàrà di sèè a tòóa mááse? ⁴ X'ámágu me tama tsi hãa cookg'ai koe ba kò tsari tama? Eēm ko x'ámáguè ka ia kò gataga marian tsari tama? Dùús domka tsi ko nxãaska kháé ncēes gúù sa tcáóa tsi koe tcãà? Tíí tsi qàe-qae tea hãa tama, igaba tsi Nqari ba qàe-qaea hãa!” témé. ⁵ Eēm ko Ananiase ncēe zi kg'ui zi kóm kam kò cg'áé a x'óó. Ne kò wèè ne gaas gúù sa kóma hãa ne kaias q'áòs ka tcãàè. ⁶ Xu qárí-kg'ao xu hàà tc'áróa ba sèè a tcám a tcg'òó, a síí kg'ónò o.

⁷ Si kò nqoana khama noo aoaran qãá q'oo koe gam ka dxàe sa tcãà, dùú sa kúrúsea hãa sa c'úúa hãase. ⁸ Me Petere ba tēè si a máá: “Bìrí te, gaam marim xhàrà ba khao x'ámágu cgoam ga me e sa?” témé, si máá: “Eè, gaam marim ga me e,” témé.

⁹ Me Petere ba tēè si a máá: “Nta khao gha ma dtcòmku a X'aigam *Nqarim* dim Tc'ēe ba kúrúa bóò? Q'ãa méé si: khòè xu sarim khòè ba kò síí kg'ónò xu di dàòa nea nquum-kg'ám koe hàna, xu gha sáá sée a tcg'òó si *thěé*,” témé. ¹⁰ Kas ko gaa x'aè kaga qháésega nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé a x'óó, xu qárí-kg'ao xu tcãà, a sao-xg'ae sis x'óóa hãa, xu sée a tcg'òó a síí dxàesem qàe koe kg'ónò si. ¹¹ Si kò wèés xg'aes dtcòm-kg'ao ne dis koe hěé naka ēe kò ncēe gúùan kóm ne koe hěéthěé kaisas q'áo sa xóé.

X'ái zi hěé naka are-aresa zi gúù zi hěéthěé e

¹² Xu x'áè úú-kg'ao xu kái zi x'ái zi hěé naka are-aresa zi gúù zi hěéthěé khòè ne xg'aeku koe kúrú. Ne kò wèé ne *dtcòm-kg'ao* ne wèé x'aè ka Solomonem dis xào-xaos koe xg'aea hãa. ¹³ Ne kò c'ēe ne khòè ne ēes xg'aes koe tcãàn bèe, igaba ne kò khòè ne tcom nea hãase qgóó ne. ¹⁴ Eēta i ii igaba ne kò kái ne dtcòm-kg'ao ne Nqarim koe càùse, kái xu khòè xu hěé naka kái zi khòè zi hěéthěé e. ¹⁵ Ka ne kò tcii-khoe ne tchàa koe tcg'òó, a síí gane di tcoàn cgoa dàòan qàe koe xòòè, nxãasega ne gha ēem kò Petere gaa koe nqáé ne sòma ba ga sòm-som ne ka. ¹⁶ Jerusalema ba nxama-nxamaa hãa zi nqóó zi koe ne kò khòè ne guu a xg'aeku, a ēe tciià hãa ne óága, naka dxāwa tc'ēean ka ko xgáèè ne hěéthěé e, ne wèéa ne ga hàà kg'òèkaguè.

X'áè úú-kg'ao xu ko xgáèè

¹⁷ Igabam kò kaim peresiti ba hěé naka wèé xu gam cgoa kò hãa xu hěé naka Saduke xu dis xg'aes di xu hěéthěé tauan ka tcãàè, ¹⁸ a xu a kò x'áè úú-kg'ao xu qgóó a qáé a síí x'áé-dxoom dis qáé-nquus koe tcãà xu. ¹⁹ Me ntcùú ka X'aigam *Nqarim*

dim moengele ba qáé-nquum-kg'ám xgobekg'am, a tcg'óó xu, a bîrí xu a máá: ²⁰ “Qõò xao naka síí tempelem koe téé, naka khòè ne cgoa kg'ui wèè kg'uian ncēe *kaba* kg'õèan di i,” témé. ²¹ Eē xu ko kóm ka xu kò qõò a q'uu i ko ka síí tempelem koe tcãà, a xгаа-xгаа.

Me kò kaim peresiti ba hēé naka ēem kò hãa cgoa xu hēéthēé ko hàà, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai xu hēé naka Iseraele di xu kaia xu dis xg'ae sa hēéthēé tciia xg'ae, a xu a qáé-nquus koe c'ēe xu tsééa úú, síí xu gha x'àè úú-kg'ao xu tciia óá ka. ²² Eē ko tsééèa xu ncõo-kg'ao xu ko qáé-nquum koe síí ka xu kò síí táá sao-xg'ae xu, ka xu ko kabise a síí xàà a, a máá: ²³ “Ncãa xae qáé-nquu ba bóò me qarika tcēekg'ammèa, xu kòre-kg'ao xu wèè xu heke-kg'ám zi koe téé-tēe, igaba ēe xae ko heke-kg'ám zi xgobekg'am ka i kò cúí khòè ga q'oo koe káa a,” ta xu méé. ²⁴ Eē xu ko tc'ãà-cookg'aim tempelem di xu kòre-kg'ao xu di ba hēé naka kaia xu peresiti xu hēéthēé xu ncēe gúùan kóm, ka xu kò are, dùútsa gúùs ko kúrúse sa. ²⁵ Me kò c'ēm khòè ba hàà bîrí xu a máá: “Bóò, gaxao thuu qáé-nquum koe tcana hãa xu khòè xua tempelem koe téé-tēe a ko khòè ne xгаа-xгаа,” témé. ²⁶ Me nxãaska tc'ãà-cookg'ai ba gam di xu kòre-kg'ao xu cgoa qõò, a síí sèè a óága xu, chùì xu tamase, nxõán cgoa xu gha khòè ne ka xaoè sa xu kòò bèe khama.

²⁷ Xu ko óága xu a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú xu. Me kò kaim peresiti ba tēè xu, ²⁸ a máá: “Qarika xae kò x'àè xaoa a máá, táá xao ēes cg'õès ka xгаа-xгаа guu témé, igaba bóò, Jerusalema ba xao gaxao di xгаа-xgaan ka cg'oè-cg'oea hãa, ncēm

khòem di chìbian xao gaxae koe óá kg'oana,” témé.

²⁹ Igabam kò Petere hěé naka c'ěe xu x'áè úú-kg'ao xu hěéthěé xoa a máá: “Nqari ba méé ta khòean ka kaisase qámsea máá. ³⁰ Gaxae ka xòà xu dim Nqari ba Jeso ba x'ooan koe ghùia hãa, ncěe xao kò xgàus* koe tceea ba ka cg'õo ba. ³¹ Nqari ba Gam dim x'òàm kaim xòè koe ghùì Mea, Tc'ãa-cookg'ai a Kgoara-kg'ao bam gha ii ka, a ba a gha Iseraele ne kúrú ne chìbian koe tcóóse, a chìbia ne qgóóa mááè ka. ³² Sixaea ěe zi gúù zi di xae nxàea tseegukagu-kg'ao xae e, sixae hěé nakam Tcom-tomsam Tc'ěe ba hěéthěé e, ncěem kò Nqari ba ěe qámsea hãa ne máàa ba,” ta xu méé.

³³ Eě xu ko ncěe sa kóm ka xu kò kaisase xgòà a cg'õo xu kg'oana. ³⁴ Igabam kò c'ěem Farasaim Gamaliele ta ko ma tciìe ba xg'aes koe tĕea téé, ncěe kò wéè khòean ka tcommèam x'áè xgaa-xgaa-kg'ao ii ba. X'áèa nem kò tcg'òó, x'áè úú-kg'ao xu méé xu xòm x'áè tchàa koe tcg'òòè di i, ³⁵ a ěe q'oo koe hàna xu bìrì a máá: “Gaxao Iseraele di xao khòè xaoè, ěe xao ko hàà ncěe xu khòè xu koe kúrús gúùs ka méé xao q'ãa tc'ěea hãase kúrú. ³⁶ Ncěe xu cárn xu cookg'ai koem kò Tutase ba tĕe, a ba a máá khòè cgáé me e témé, xu kò 400 khama noo xu khòè xu xùri me. Igabam kò cg'õòè, i kò wéèan ěe ko xùri me tsaj-tsaise, a kaà. ³⁷ Eěm khòem qãá q'oo koem kò Jutasem Galilea di ba tĕe, khòè ne ko nxaráè x'aèan ka, a kò kái ne khòè ne ka xùriè. Me gaam igaba kaà, i kò wéèan ěe kòo xùri me ga tsaj-tsajia q'aase. ³⁸ Khamar ko ncěeska bìrì xao o a ko máá: ncěe xu khòè xu koe méé xao tcg'òóse, guu xu méé xao.

* **5:30:** xgàu - Gerika sa ko máá: 'hì' témé.

Ncèè gaxu dis tséés kana gaxu dis kàas kò khòè ne di sa ii, nes gha kaàkaguè ke. ³⁹ Igaba ncèè Nqarim dis kò ii ne xao cuiskaga kobe sia hãa tite. Nqarim cgoa ga xao gha ko x'ãàku," témé. ⁴⁰ Xu kò gam cgoa dtcòmku, a x'àè úú-kg'ao xu tcii, a hàà xg'ám qãá xu, a dqàè xu, táá méé xu Jesom di cg'òèan ka gaicara kg'ui guu sa, a guu xu xu qòò.

⁴¹ Xu kò qãè-tcaoa hãase xg'aes koe guu a tcg'oa, Jesom di cg'òèan domka xgàràèa ne kò kg'ano xua hãa khama. ⁴² A xu a kò wèé cáman ãe ka tempelem q'oo koe hëé naka khòè ne x'áé koe hëéthëé xgaa-xgaan cgoa chõò tama, a ko xgaa-xgaa Jeso ba nqòòkaguèa hãam Krete Me e sa.

6

7 xu kaia xu kerekes di xu ko nxará tcg'òòè

¹ Eè xu cáman xu ka ne ko xgaa-xgaase-kg'ao ne càuse a kái, ka ne ko Gerika di ne Juta ne mēéku Hebera di ne Juta ne cgoa, wèé cáman tc'òoan ko gàbaè x'aè ka zi kò Gerika di zi dxàe-ntcõa zi qãèse máàè tama khama. ² Xu 12 xu x'áé úú-kg'ao xu wèé ne xgaa-xgaase-kg'ao ne tciiia xg'ae a máá: "Qãèa i máá xae e tite, Nqarim dim kg'uim di tsééan guu a síi tc'òoan gábakagu ne. ³ Gaxae ka qõese ga tuè, gatu xg'aeku koe 7 xu khòè xu nxará tcg'òò, q'ana tu hãa xu *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem ka cg'òèa a tc'ẽega xu, naka xae ncèè tsééan máà xu. ⁴ Igaba xae gha sixae còrèan hëé naka *Nqarim dim* kg'ui ba hëéthëé dis tséé sa tcãà tcáóa máá," ta xu méé.

⁵ Me kg'uim ncèè ba wèés xg'ae sa qãè-tcaokagu. Ne Stefane ba nxará tcg'òò, khòèm ncèè kò dtcòmman ka hëé naka *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem

ka hēéthēé cg'oèa ba; naka Filipi ba hēé, naka Perokoro ba hēé, naka Nikanore ba hēé, naka Timone ba hēé, naka Paremenase ba hēé, naka Nikolao ba hēéthēé xu, ncēe kò Antioke koe kò guua hãa a Juta dis dtcòm̄s koe máàsea hãa ba. ⁶ Ne kò ncēe xu khòè xu x'áè úú-kg'ao xu cookg'ai koe tòó, ncēe kò còrè a tshàua xu tòó cgae xu xu.

⁷ Me kò Nqarim dim kg'ui ba tsai-tsaise. Ne xgaa-xgaase-kg'ao ne Jerusalema di ne qháése càuse a kaisase kái, si gataga thēé peresiti xu dis xg'aes kaia sa dtcòm̄an koe máàse.

Stefane ba ko qáéè

⁸ Stefane ba ko Nqarim di cgòm̄kuan hēé naka qarian hēéthēé ka cg'oè cgaeèam khòè me e, a kò are-aresa zi gúù zi hēé naka kaia zi x'ái zi hēéthēé khòè ne xg'aeku koe kúrú. ⁹ Igaba xu kò c'ēe xu khòè xu ncēe kò còrè-nquum *qāan di tsééan koe guu a* kgoaraèa xu khòè xu di ba ta ko ma tcièm̄ di xu, ncēe kò Juta xu Kurene hēé naka Aleksanteria hēéthēé di ii xu hēé, naka c'ēe xu Kilikia hēé naka Asia hēéthēé di xu Stefanem cgoa ntcoeku. ¹⁰ Igaba xu kò gam di tc'ēean hēé naka *Tcom-tcomsam* Tc'ēm̄ ēem kò ko Gam di hùian ka kg'uim cgoa hēéthēé tc'āòku tama.

¹¹ Nxãaska xu ko c'ēe xu khòè xu qg'ài, xu Stefanem ka máá: “Ncēm̄ khòè ba xae kóma hãa me ko Moshem di x'áèan hēé naka Nqarim ka hēéthēé cg'āése kg'ui,” témé. ¹² Xu kò nxãaska khòè ne hēé naka kaia xu hēé naka x'áè xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé kōbi-kōbi. Ne qgóó me a ne a kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe úú me. ¹³ A xu a tshúù-ntcōan di tééa-máá-kg'aoan qg'ài i máá: “Ncēm̄

khòè ba ncēm tcom-tcomsam tempelem* ka hēé naka x'áèan ka hēéthēé tshúùse kg'uiian cgoa chòò tama. ¹⁴ Kómí mea xae hãa me ko máá: 'Ncēm Jesom Nasareta di ba gha ncēes qgàì sa kòbe, a ba a gha Moshem máà xaea hãa cauan qg'urì,' témé khama," ta xu méé. ¹⁵ Xu kò kaia xu wèé xu ēe kò xg'aes q'oo koe ntcōe xu tcgáía xu Stefanem koe qāea tòó, a kg'áía ba bóò i moengelem dian khama ii.

7

Stefane ba ko xqara mááse

¹ Me nxãaska kaim peresiti ba tēè me a máá: "Kháé zi ncēe zi *chibi-chibiku* zi tseegu zia?" témé. ² Me *Stefane* xq̄a a máá: "Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, komsana te! X'áàn dim Nq̄ari ba kò gatá ka xòòm Abrahamam koe hòòse, qanegam kò Mesopotamia koe hãa ka, qanegam Harane koe x'ãè tamas cookg'ai koe, ³ a bìrì me a máá: 'Tcg'oa tsarim nq̄óm koe hēé naka tsari ne qhàò ne koe hēéthēé, naka tsia x'ái tsir gham nq̄óm koe q̄ò,' témé. ⁴ Me nxãaska Kaletea ne dim nq̄óm koe tcg'oa a ba a Harane *dim x'áé-dxoom* koe síí x'ãè. Me Nq̄ari ba xòòm dis x'oos qāá q'oo koe gaa koe tcg'òó me, a ncēe tu ncēeska x'ãèa hãam nq̄óm koe tsééa óá me. ⁵ Me kò nq̄óm di c'ēe xòèan ga táá máà me, a cúím nq̄arèm ga bam gha tòó qgàì ga táá máà me, igabam kò nq̄òokagu me, gabá hēé naka qāaa ba dis qhàòs ga sa hēéthēém gha ēem nq̄óò ba máà ne q'òò sa, *Abrahama* ba kò cóá úú tama igaba. ⁶ Me kò Nq̄ari ba gam ka ncēeta méé a máá: 'Tsaris qhàò

* **6:13:** tempele - Gerika sa ko máá: "qgàì" témé.

sa gha gane di tamam nqõóm koe c'úusea hãa, a gha qãà kúrúè, a gha 400 khama noo kurian táá qãèse qgóòè. ⁷ Igabar gha ãe ne ko tsééa máás qhàò sa xgàra, ne gha ãe zi gúù zi qãá q'oo koe tcg'oa, a hàà ncëes qgáìs koe dqomè Te,' tam Nqari ba méé. ⁸ A ba a kò q'ãe nqãa-qgai khòokus dis qáé-xg'ae sa máà me. Me kò *Abrahama ba* Isaka ba ábà, a ba a kò 8 dim cáím ka q'ãe nqãa-qgai khòo me; me kò Isaka ba Jakobe ba ábà, me kò Jakobe ba 12 xu cóá xu ábà, ncëe tc'ãà di xu tsgõo xu gatá di xu.

⁹ “Xu kò gatá ka tsgõose ga xu, gaxu ka qõesem Josefam cgoa tauan úú, a xu a kò Egepeto koe qãàse x'ámágu me. Igabam kò Nqari ba hãa cgoa mea, ¹⁰ a kò gam di zi xháé zi wèé zi koe kgoara me, a Egepeto dim x'aigam Farom cookg'ai koe cgómkuan hëé naka q'ãan di tc'ëean hëéthëé máà me, me kò *Faro ba* Egepeto koe hëé naka wèém x'áém gam dim koe hëéthëé tc'ãà-cookg'ai ba kúrú me. ¹¹ Si kò nxãaska wèém nqõóm Egepeto dim koe hëé naka Kanana dim koe hëéthëé xàbà sa tcãà, a kaisa thòòan óága, xu kò gatá ka xõò ga xu táá tc'õoan hòò. ¹² Eëm ko Jakobe ba kóm i ko máá, Egepeto koe i maberean hãa, témèè kam kò gatá ka xõò ga xu tc'ãà dis dàras gaxu dis koe tsééa úú. ¹³ Me kò Josefa ba cáím dis dàras gaxu dis ka káíkhoe ga xu q'ãàkaguse, si kò Josefam dis qhàò sa Farom koe q'ãase. ¹⁴ Ncëes gúùs qãá q'oo koem kò Josefa ba khóèan tsééa hãa, i síí gam ka xõòm Jakobe ba hëé naka gam di qhàòan wèé ga hëéthëé tcii. Wèéa ne ga kò 75 ne e. ¹⁵ Me kò nxãaska Jakobe ba Egepeto koe síí, ncëe xu kò gabá hëé naka gatá ka xõò ga xu hëéthëé síí x'óó koe. ¹⁶ Gaxu di tc'áróa

ne kò kabí a Shekeme koe úúè, a síí ncēm xg'ao Abrahamá ba Hamorem di xu cóá xu koe marian tc'ãòa cgoa x'ámás tc'ám̄s koe xòòè.

17 “Eēm ko Nqarim xg'ao Abrahamá ba nqòòkagua hãam x'aè ba cúù, ka ne kò khòè ne Egepeto koe kái a càùsea. 18 Me kò c'ēm x'aiga ba nxãakg'aiga síí Egepeto koe tc'ãà-cookg'ai, ncēè kò Josefa ba c'úùa hãa ba. 19 A ba a kò gatá di ne khòè ne cgoa cg'ãèm dàòm ka tséé, a ko gatá ka xòò ga xu chùi, xu cóá-coan tchàa koe tcg'òó, nxãasega i gha cg'òòè ka.

20 “Me kò ēem x'aèm ka Moshe ba ábàè, a ba a kò Nqarim cookg'ai koe kaisase t'òè me e. A kò xòòm òm̄ nquum koe ngoana nxoean kòrèè. 21 Eēm síí tchàa za tòòèa kas kò Farom ka cóáse sa sèè a gas òm̄ cóám khama ma kaikagua mááse me. 22 Me kò Moshe ba Egepeto ne òm̄ q'ãan òm̄ tc'ēean wèè ga xгаа-xгааè, a ba a kò kg'uian hēè naka tsééan hēéthēé koe qari me e.

23 “Eēm Moshe 40 kuri ii kam kò bìrìse, gam ka c'ēe ne Iseraele nem gha dàra sa. 24 Me kò gam ka c'ēe ba bóò me ko *Egepetom ka ghãaè* a ko xg'árm̄m̄, kam ko ēe ko ghãaè ba hùi, a ncèèa máá me, a Egepeto ba xg'ám̄. 25 Me Moshe tc'ēea máá, gam òm̄ ne khòè ne gha bóòa q'ãa Nqari ba kò tséékagu me a ko kgoara ne sa, ta tc'ēea, igaba ne kò táá bóòa q'ãa. 26 Me q'uu òm̄ cárm̄ ka Moshe x'ããku ko tsara Iseraele tsara koe hàà. Kúrúm ko a xg'aekua tsara koe tòókuan óá kg'oana, khamam ko máá: ‘Khòè tsaoè, qòekua tsaoa! Dùús domka tsao ko thòò-thòoku?’ témé. 27 Igabam kò khòèm ēe kò c'ēe ba ghãa ba Moshe ba dxùukg'ai za xàbùa tcg'òó a máá: ‘Dìina sitsam koe tc'ãà-cookg'ai a

xgàra-kg'ao ba kúrú tsia? ²⁸ A cg'õo te kg'oana tsia, ncēe tsi ncāa ma ncāaka cámi ka Egepeto ba ma cg'õo khama ma?' témé. ²⁹ Eēm ko Moshe ba ncēe sa kóm kam kò Midiane dim nqḡóm koe qgḡóa síi, ncēem kò gaa koe síi x'ãè koe, gaam nqḡóm dim khòem tamam iise, a ba a kò gaa koe cámi cóá tsara ábà.

³⁰ “Eē i ko 40 kurian nqáéa xg'ara kam kò Sinai dim xàbim koe moengele ba qãáka hãas hìis karukos koe hòose cgae me. ³¹ Eēm ko Moshe ba ēes gùu sa bóo kam kò ares ka tcãàè, a cùu-cuuse, qãèsem gha síi bóo ka, kam kò X'aigam *Nqarim* dim dòm ba kómse a ko máá: ³² ‘Tíi Ra Nqarir saò ga xu di Ra a, Nqarir Abrahama ba hēé naka Isaka ba hēé naka Jakobe ba hēéthēé di Ra,’ témé. Me Moshe q'áòan ka cg'oè cgaeè a gaa zam gha bóo sa bèe. ³³ Me X'aigam *Nqari* ba bìrí me a máá: ‘Nqàrèa tsi koe nxàboan tcg'òó, ēe tsi téé-tēem qgàl ba tcom-tcomsam nqám me e ke. ³⁴ Tseeguan kagar Tiri ne khòe ne Egepeto koe hàna ne di xháé-q'ooan bóò, gane di sònò ntcòose-q'ooa ner kóma hãa, a Ra a hààra hãa, hààr gha kgoara ne ka, ke ncēeska hàà nakar Egepeto koe tsééa úú tsi,’ témé.

³⁵ “Ncēe ba gaam Moshem ga me e, ncēe ne kò xguia hãa a máá: ‘Dìina tc'ãà-cookg'ai a xgàra-kg'ao ba kúrú tsia?’ témé ba. Nqari ba kò ncēe ba tsééa hãa, tc'ãà-cookg'ai a kgoara-kg'ao bam gha kúrú ka, moengelem ncēe kò *karukos* hìis koe x'áise mea hãam di hùian ka. ³⁶ Me kò Egepeto koe guu a séèa tcg'òó ne. Gaa koem kò are-aresa zi gùu zi hēé naka x'ái zi hēéthēé kúrú, naka Ncoàm Tshàam koe hēé, naka tchàa-xgóós koe hēéthēé e, 40 kuria ne.

³⁷ “Ncēea gaam Moshem ga me e, ncēe kò Iseraele di ne khòè ne bìrì a máá: ‘Nqari ba gha gatu di ne khòè ne xg'aeku koe guu a tí khama iim Porofiti ba tsééa óá máá tu u,’ témé ba. ³⁸ Gaam ga me e ncēe kò tchàa-xgóós koe Iseraele di ne khòè ne dis xg'aes q'oo koe gaam moengelem cgoa hãa ba, ncēe kò Sinai dim xàbìm koe gam cgoa hēé naka gatá ka xõò ga xu hēéthēé cgoa kg'ui ba. Me kò kg'òèa hãa kg'uiian *Nqarim di* hòò, nxãasegam gha hàà gatá koe óága a ka ba.

³⁹ “Igaba ne kò gatá ka xõò ga ne komsanaa ba xguì. A ne a dxùukg'ai za xàbùa tcg'òó me, a ne a kò tcáóa ne q'oo koe Egepeto koe úú-kg'ai, ⁴⁰ a ne a Arone ba bìrì a máá: ‘Nqàrian kúrúá máá ta a, cookg'aia ta koe gha qõò o. Moshem ncēe kò Egepeto dim nqõóm koe séèa tcg'òó ta am koes duú sa kúrúsea sa ta c'ùùà hãa ke,’ témé. ⁴¹ Gaa x'aèan ãe kaga ne kò ghòè-coam dis iis koe nqàri ba kúrúá mááse, a ne a dàòà-mááku zi óáгаа máá me, a gane di tshàuan kúrúas gúùs dis kõè sa kúrú. ⁴² Igabam kò Nqari ba q'aumana ne, a ba a guu ne ne nqarikg'ai di zi tçonò zi qámseá máá, ncēe i ma porofiti xu dis Tcgãyas koe ma góáèa hãa a ko máá: ‘Iseraele di tu khòè tuè,

40 kurian ncēe tu kò tchàa-xgóós koe hãa ka tua gáé kò dàòà-mááku zi hēé naka qhàea-mááku zi hēéthēé Tíi kúrúá máá Tea?

⁴³ Igaba tu kò wèé zi qgài zi ãe tu ko qõò zi koe Molokem dim còrè-nquu ba hēé, naka gatu dim nqàrim Rafanem dim tçonò ba hēéthēé tsara dqom, xommèa nqàrian tu gatu kúrúá máásea, dqom m tu gha ka.

Gaa domkar gha tòèkagu tu u,
a Babilonem ka ncií za úú tu u,
témé khamaga ma.

⁴⁴ “Gatá ka xòò ga xu kò tchàa-xgóós koe xgàuèkom còrè-nquu ba úúa, ncēe Nqarim kò khòè ne cgoa kg'ui koe. Nqarim kò Moshe ba ma x'áíá, a x'áè mea hãa khama kò ma kúrúèa ba. ⁴⁵ Xu gatá ka xòò ga xu gaam còrè-nquu ba máàèa, a xu a sèè a *ncēm nqōóm koe* óá me, Joshuam kò tc'ãà-cookg'ai xua ka. Xu kò nqōó ba sèè, Me Nqari ba gaam nqōóm koe kò x'ãèa zi qhàò zi gaxu cookg'ai koe xhàíagu. Gaam xgàuèkom còrè-nquu ba kò hàna, i sí nxãakg'aiga Dafitem di x'aèan ga tcãà, ⁴⁶ ncēe kò Nqarim tcgáí-q'oo koe cgómkuan hòò ba. A ba a kò *Nqari ba* dtcàrà, còrè-nquu bam gha Jakobem dim Nqari ba tshàoa máá sa, ⁴⁷ me kò Solomone ba nquu ba tshàoa máá Me.

⁴⁸ “Igabam kò kaisase tc'amaka hànám *Nqari* ba khòè tshàu ka kúrúèa hãa nquuan koe x'ãè tama, porofitim ko ma kg'ui khama, ⁴⁹ a ko máá: 'Nqarikg'ai ne Tiri x'aian dis ntcōó-q'oo si i, me nqōó ba nqàrèa Ter ko tòó qgáí i. Nta iim nquu ba tu gha tshàoa máá Te? Kana sãa-q'ooa Te di qgáía nea ndakaa?

⁵⁰ Wèè zi gùú zi ncēe zia gáé Tiri tshàuan ka kúrúèa tama?
tam X'aigam *Nqari* ba méé.

⁵¹ “Gaxao khòè xao qari-tcúú xaoè, ncēe tcáóa xao hēé, naka tceea xao hēéthēé koe q'ãe nqãa-qgai khòè ta ga hãa xaoè! Gaxao ka xòò ga xu khamaga xao ii: wèè x'aè ka xao ko Tcom-tcomsam Tc'ēm cgoa x'ãàku! ⁵² Gaxao ka xòò ga xu kò wèé xu porofiti xu xgàraa hãa, a xu a kò ncēe xu *porofiti xu*,

ncēe kò x'aè cookg'ai koe tchànóm Khóèm di hàà-q'ooan nxàea hãa xu cg'õo, *Jesom* ncēe xao gaxao ncēeska x'ámágua, a Gam di xao cg'õo-kg'ao xao ii ba. ⁵³ Gaxao ncēe kò moengele xu ka xao kò máàèa hãa x'àèan kò càmm tshàua máá, igaba kò táá komsana a xao,” tam Stefane méé.

Stefane ba ko nxõán cgoa xaoa cg'õoè

⁵⁴ Ncēe zi gúù zi xu ko kóm ka xu kaisase tcg'aìn tcáo a xu a dqùrì cgae me. ⁵⁵ Igabam kò Stefane ba Tcom-tcomsam Tc'ēm ka cg'oè cgaeèa hãase nqarìkg'ai koe ghùì-kg'ai, a ba a Nqarim dim x'áà ba bóò, naka Jeso ba hēéthēe e, Me Nqarim dim kg'ámom x'õàm xòè za téé-tēe. ⁵⁶ Kam ko máá: “Bóò, nqarìkg'ai nea xgobekg'amsea ra ko bóò, Me Khóèm dim Cóa ba Nqarim dim kg'ámom x'õàm xòè za téé-tēe,” témé.

⁵⁷ Xu kò khóè xu ncēes gúùs ka tceea xu tcēekg'am, a xu a kaisase q'au a qàràa síí cgae me, ⁵⁸ a xu a x'áé-dxoom qãá koe tceea tcg'óó a úú me, a gaa koe síí nxõán ka xgàrùbe me. Nxàea tseegukagu-kg'ao xu kò gaxu di qgáían Saulo ta ko ma tciièm qárí-kg'aom nqàrè-kg'am koe tòó.

⁵⁹ Eẽ xu hãa a ko Stefane ba nxõá zi cgoa xgàrùbe kam kò *Nqari ba* tcii a máá: “X'aiga Tsi Jeso Tseè, tirim tc'ēe ba sèè,” témé. ⁶⁰ Kam ko qhòm tsi qurù a ba a kaiam dòmm cgoa q'au a máá: “X'aigaè, ncēe ne ko tíí koe kúrús gúùs koe táá chibi bóò ne guu,” témé. Eēm ko gatà mééa xg'ara kam kò x'óó*.

* **7:60:** x'óó - Gerika sa ko máá: “x'óm,” témé.

8

¹ Me kò Saulo ba *Stefanem* di cg'òokuan dtcòmà máána hãa.

Filipia xu Peterea xu di tsééa ne, Jutea hěé naka Samaria hěéthěé koe (8–12)

Saulo ba ko kereke sa xgàra

Eēm cáám kas kò Jerusalema dis kerekes koe kaias xgàraku sa tshoa-tshoase, ka ne kò wèéa ne ga Jutea hěé naka Samaria hěéthěé di tsara nqóó tsara koe tsai-tsaise, xu x'áè úú-kg'ao xu cúí xu qaù.

² Ne kò Nqari-tcáóa ne khòè ne Stefane ba kg'ónò, a kò kaisase kg'ae cgae me.

³ Igabam ko Saulo tshoa-tshoa a nquu xu koe tcana te a kereke sa dxàùa q'aa, a khòè xu hěé naka khòè zi hěéthěé tcéèa tcg'òó a síí qáé-nquuan koe tcãà.

Qãè tchòà ne ko Samaria koe xgaa-xgaaè

⁴ Ne kò gane ěe kò tsai-tsaisea hãa ne, wèé qgáìan ěe ne ko síí koe qãè tchòàn xgaa-xgaa. ⁵ Me kò Filipi Samaria dim x'áé-dxoom koe síí, a gaa koe síí *nqòòkaguèa hãam* Krestem ka xgaa-xgaa ne. ⁶ Eě zi ko xg'ae zi khòè ne di zi Filipi ba kóm a ko kúrúm ko zi x'ái zi *are-aresa zi bóò*, ka zi ko wèéa zi ga cúù-cuuse a qãèse kóm me. ⁷ Dxãwa tc'èea ne kò kái ne khòè ne koe kiam q'aum cgoa q'aua tcg'oa khama, ne kò gataga kái ne khòè ne x'óó xòèa kò hãa ne hěé naka nqòara kò hãa ne hěéthěé qãèkaguè. ⁸ Si kò ěem x'áé-dxoom koe kaias qãè-tcao sa xóé.

Simonem tsóò-kg'ao ba

⁹ Igabam kò c'ěem khòem Simone ta ko ma tciìe ba gaam x'áé-dxoom koe hàna, tsòò-kg'ao kò ii ba, a kò Samaria di ne khòe ne arekagu. A ba a kòo gabá cgáém khòe me e sa koase. ¹⁰ Ne kò wèe ne khòe ne, ěe nqãaka hãas téé-q'oos di ne hěe naka tc'amaka hãas téé-q'oos di ne hěéthěe qãese komsana me, a ne a ko q'aua kg'ui a ko máá: “Ncěem khòe ba Nqarim di qarian úúa, ncěe kaia qari ka q'ãsea a,” témé. ¹¹ Gam koe ne ko qãese komsana, tc'ãòa kuri nem ko sèe a ko gam di tsoò-kg'áman kàan di cgoa arekagu ne khama. ¹² Igaba ěe ne ko Filipi ba dtcòm, ěem kòo Nqarim di x'aian hěe, naka Jeso Krestem di cg'òean hěéthěe di qãe tchòan xgaa-xgaa ka, ka ne kò wèea ne ga tcguù-tcguuè, kg'áo-khoean ga hěe naka dxàe-khoean ga hěéthěe e. ¹³ Simonem igabam ko thěe dtcòm, a ba a kò ěem ko tcguù-tcguuèa xg'ara ka Filipi ba wèe qgáian ěem ko qòò koe xùri. A ba a kò ěem ko *are-aresa zi x'ái zi* hěe naka kaia qarian kúrúse ko hěéthěe bóò ka kaisase are.

¹⁴ Eě xu ko x'áe úú-kg'ao xu Jerusalema koe hàna xu kóm, Samaria di ne khòe nea Nqarim dim kg'ui ba dtcòma hãa sa, ka xu kò Petere ba hěe naka Johane ba hěéthěe tsara tséea úú cgae ne. ¹⁵ Ncěe kò ěe tsara ko síi ka còrea máá ne tsara, nxãasega ne gha Tcom-tcomsam Tc'ěe ba hòò ka. ¹⁶ *Tcom-tcomsam Tc'ěe* ba kò qanega cúia ne koe ga hàà tcàa ta ga hãa khama, ne ko kg'amaga X'aigam Jesom dim cg'òe koe tcguù-tcguuèa. ¹⁷ Ka tsara kò nxãaska tshàua tsara tòó cgae ne, ne Tcom-tcomsam Tc'ěe ba hòò.

¹⁸ Eěm ko Simone, Tcom-tcomsam Tc'ěem ko x'áe úú-kg'ao tsara di tshàuan tòó cgaekus ka máàkuè

sa bòò, kam kò marian tcg'òó a máà tsara a, *ēe qaria nem gha x'ámá ka*, ¹⁹ a máá: “Eē qarian tsao thēe máà te naka i gha nxãasega wèé khòèan ēe ra ko tshàua te tòó cgae e Tcom-tcomsam Tc'ēe ba hòò,” témé. ²⁰ Me Petere xɔa me a máá: “Maria tsi méé i tsáá cgoa kaà, Nqarim dis máàkus ka tsi tc'ēea máá, marian cgoa tsi gha x'ámá si, ta tc'ēea ke! ²¹ C'ēe xòè-coa ga tsi ncēes tsées koe úú tama, i tcáóa tsi Nqarim cookg'ai koe tchàno tama khama. ²² Gaa domka méé tsi tsari chìbian koe tcóóse naka tsia tsari tséean cg'ãè tcg'oaragu, naka X'aigam koe còrè, nakam gha ēeta ii tc'ēean tcáóa tsi q'oo koe tsi úúa domka qgóóa máá tsi. ²³ Cg'ãèan ka tsi cg'oè cgaeèa, a chìbian ka qgóóèa sar ko bóò khama,” tam méé. ²⁴ Me Simone xɔa a máá: “Nxãaska tsao gatsao X'aigam *Nqari* ba còrèa máá te, naka i gha nxãasega táá ncēe tsao ko méé cgae te gúuan kúrúse cgae te,” témé.

²⁵ Eē tsara ko X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba nxàea tseegukagu, a ko xгаа-xгаа xg'ara, ka tsara ko Peterea tsara Johanea tsara Jerusalema koe kabise, a *dàòm q'oo koe tsara hãase* qãè tchòàn kái xu x'áé-coa xu Samaria di xu koe xгаа-xгаа.

Filipi ba hēe naka Etiopia dim khòè ba hēéthēe e

²⁶ Me nxãaska moengelem X'aigam di ba Filipi ba bìrí a máá: “Tēe naka koaba nqàè ka qòò, dàòm ncēe Jerusalema koe guu a ko Gaasa koe qòòm cgoa, ncēe tchàa-xgóós di ba,” témé. ²⁷ Me xgoaba a qòò, a gaa x'aè kaga dàòm q'oo koe Etiopia dim khòèm cgoa xg'ae, ábà tama kò hãa ba, kiam mari qgóó-kg'aom Kandakes di ba, x'aigas Etiopia ne di sa. Ncēm khòè ba kò Jerusalema koe hààraa, a ko

hàà Nqari ba còrè. ²⁸ Me kò ãem xóé a ko gam dis karas q'oo koe hãase dìbia qǒò ka porofitim Isaiam dis Tcgāya sa ko nxará qǒò. ²⁹ Me *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba Filipi ba bìrí a máá: “Qǒò ēe síí hãas karas koe naka síí qàea sa koe xóén qǒò,” témé.

³⁰ Me nxãaska Filipi qàrà síí karas koe, a ba a kóm me ko khóè ba porofitim Isaiam koe ko nxará. Me *Filipi* tēè me a máá: “Kóma tsi ko q'ãa dùú sa tsi ko nxará sa?” témé. ³¹ Me xǒa me a máá: “Nta ra gha ma q'ãa, c'ēe khóè kò qǎese bìrí tchàno-tchano te e tama ne?” témé. A ba a Filipi ba dtcàrà, q'ábàm gha a hàà qàea ba koe ntcǒó sa. ³² Eẽm khóè ba kòo ncēm tceem *Nqarim dis Tcgāyas* dim koe nxará, *ncēe kò ncēeta ma góàèa a ko máá:*

“Ghùu-coam khamam kò ma cg'òoku dis qgàis koe chùia úúè,
a ba a kò nqoo-nqoosase ko dqòmmèm ghùu-coam
khama ma
táá xgobekg'am kg'ám.

³³ Sau-cgaekaguèm gha kam kò táá qǎese qgóòè.
Dìí na gha gam dis qhàòs hààkos cgoa kg'ui?
Ncēe nqǒómkg'ai koem kg'òèa ba séè cgaeèa ka,”
ta i ma góàèa koe.

³⁴ Me ábà tama kò hãam khóè ba Filipi ba tēè a máá: “Bìrí te, cgòmna, dìín ka ba gáé ko porofiti ba kg'ui, gabá ko nxàese kana ba ko c'ēe khóè ka kg'ui?” témé. ³⁵ Me Filipi tshoa-tshoa a kg'ui, a ba a gaam tceem ãem cgoa ga tshoa-tshoa a xгаа-xгаа me qǎè tchòàn Jesom di ka.

³⁶ Eẽ tsara xóé a ko dàòm q'oo koe qǒò, ka tsara ko tshàan kò *hãam qgáim* koe hàà, kam ko ábà tamam khóè ba máá: “Bòò, tshàan ga ncēe e. Ka dùúa ko tàà ra tcguù-tcguuè tite?” témé. ³⁷ [Me

bìrí me a máá: “Ncèè wèé tcáóa tsi cgoa tsi kòò dtcòm ne i kgoarasea,” témé. Me xò me a máá: “Dtcòm ra ko Jeso Krete ba Nqarim dim Cóa Me e sa,” témé.] ³⁸ Me x'áèan tcg'òó me kara qáé-kg'ao ba téé. Tsara wèéa tsara ga tshàan q'oo koe tcàà, Filipi ba hēé naka ábà tamam khòè ba hēéthēé e, me Filipi tcguù-tcguu me. ³⁹ Eē tsara ko tshàan q'oo koe tcg'oas kagam ko kúúga X'aigam *Nqarim* dim *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba Filipi ba séèa tcg'òó, me ábà tamam khòè ba táá gaicara hòò me, igabagam ko kg'ama qõò qãè-tcaoase. ⁴⁰ Igabam kò Filipi Asetote koe síí hòòse a ko gaa koe caate, a ba a ko wèé xu x'áé xu koe qãè tchõàn xгаа-xгаа, a ba a nxãakg'aiga Kaesarea koe síí tcàà.

9

Saulo ba ko Jesom cgoa xg'ae (Tsee 22:6-16; 26:12-18)

¹ Eē x'áè kam kò Saulo qanega tcg'ai-tcaoa, a X'aigam *Nqarim* di ne xгаа-xгааase-kg'ao ne cg'õo kg'oana, khamam kò kaim peresitim koe síí, ² a síí dtcàrà me, Damaseko koe hàna xu còrè-nquu xum gha tcgãya zi góá máá sa, ncèe gha qarian máà me zi, me ēem kòò *Nqarim dim* dàòm di ne khòè ne síí hòò ne qáé ne a Jerusalema koe úú ne sa - kg'ào khòèa ga ii kana dxàea ga ii igaba.

³ Eēm gam dis qõòs-q'oo koe hãnasem ko Damaseko koe cúù, kam ko kúúga x'áà ba dxùukg'aia ba koe nqarikg'ai koe guu a x'áà. ⁴ Me cg'áé gómankg'ai koe, kam ko dòm ba kóm me ko máá: ‘Sauloè, Sauloè, dùús domka tsi ko xgàra Tea máá?’ témé. ⁵ Me Saulo máá: “Dìì Tsia, X'aigaè?”

témé. Me xɔa me a máá: “Tíí Ra a Jeso Ra, ncēe tsi ko xgàra Ra. ⁶ Ke ncēeska tēe naka tsia x'áé-dxoom q'oo koe tcāà, gaa koe tsi gha síí bìrìè dùú sa tsi gha kúrú sa ke,” tam ma xɔa me.

⁷ Xu kò khòè xu ēe kò Saulom cgoa hãa xu kg'ama téé káà kg'uisse, dòm ba xu kò kóm, igabaga xu kò táá cúí khòè ga hòò khama. ⁸ Me Saulo ba gómankg'ai koe tēe, igaba ēem ko xgobekg'am tcgáí kam kò cúí gúù ga bóò tama. Ka xu ko qgóó me tshàua ba ka, a Damaseko koe úú me. ⁹ Me kò nqoana cáman sèè, a táá bóò, a ba a táá c'ēe gúù ga tc'òó kana kg'áà.

¹⁰ Me kò Damaseko koe xgaa-xgaase-kg'aom Ananiase ta ko ma tciiè ba hàna. Me kò X'aigam *Nqari* ba gam koe x'áise, a tcii me a máá: “Ananiaseè!” témé. Me xɔa Me a máá: “Eè, X'aigàè, ncāa ga ra a,” témé. ¹¹ Me X'aiga ba bìrì me a máá: “Jutasem x'áé koe ncēm tchànóm cgoa qǒò, naka khòèm Tareso koe guua hãam Saulo ta ko ma tciiè ba tēe me, hãa a ba a ko còrè ke. ¹² X'áis koem khòèm Ananiase ta ko ma tciiè ba x'áìèa hãa, me tcāà a ko tshàua ba tòó cgae me, tcgáía ba gha bóò ka ke,” tam méé. ¹³ Me kò Ananiase xɔa Me a máá: “X'aigàè, kái ne khòè ne koer kóma hãa ēem khòèm ka, ntamam kò ma Tsari ne khòè ne tcom-tcomsa ne Jerusalema koe hàna ne koe cg'ãèan kúrú sa. ¹⁴ Me ncēeska ncēe koe kaia xu peresiti xu di qarian úúa, hààm gha qgóó ēe ko Tsari cg'òèan tcii ne ka,” témé. ¹⁵ Igabagam kò X'aigam *Nqari* ba Ananiase ba bìrì a máá: “Ncēm khòè bar nxará tcg'òóa máásea hãa a ko hàà tséékagu me, me tãá zi qhàò zi di ne hēé, naka x'aiga xu hēé, naka Iseraele di ne khòè ne cookg'ai koe hēéthēé cg'òèa Te úúa

te. ¹⁶ Ra gha x'ái me, Tiri cg'õèan domkam gha nta noose xgàrase sa. Ke qõò!" tam méé.

¹⁷ Nxãaskam ko Ananiase qõò a síí nquum q'oo koe tcãà. A ba a Saulom koe tshàua ba tòó a máá: "Sauloè, tíí qõèè, X'aigam Jesom ncêe kò dàòm q'oo koe tsi hãase ko tsáá koe x'áíse ba tsééa óá tea, nxãasega tsi gha gaicara bóò, a tsi a gha gataga Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka cg'oè-cg'oèè ka," témé.

¹⁸ I kò kúúga tsoro khama ii gúuàn tçgáíá ba koe q'òase, me Saulo gaicara bóò, a ba a tẽe a tcguù-tcguuè. ¹⁹ Eẽm ko tc'õóa xg'ara, kam ko gaicara qarían hòò.

Saulo ba ko Damaseko koe hẽé naka Jerusalema koe hẽéthẽé xgaa-xgaa

Saulo ba kò cg'orò cáman sèè a ba a xgaa-xgaase-kg'ao xu Damaseko koe hàna xu cgoa hàna. ²⁰ A ba a kò kúúga còrè-nquu xu koe xgaa-xgaa, Jesom Nqarim dim Cóám ii sa. ²¹ Ne kò wèè ne ãe ko kóm me ne are, a ne a tẽe a máá: "Gaam khóèm tama ba gáé ncêe ba, ncêe kò Jerusalema koe tshúù sa óágara hãa ba, gane ãe kòo ncẽem cg'õè ba tcii ne koe? Ncêe kò ncêe koe hààra ba, hààm gha khóè ne qáé, a kaia xu peresiti xu cookg'ai koe úú ne ka ba?" ta ne ma tẽèku. ²² Igabagam kò Saulo càuse qarían koe, a Damaseko koe x'ãèa ne Juta ne arekagu, qãèsem kò x'ái ne, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa khama.

²³ Káí cáman qãá q'oo koe ne kò Juta ne qg'áiku a cg'õo me kg'oana. ²⁴ Igabagam kò Saulo ãe ne kò kúú kg'oana hãa sa q'ãakaguè. Ne kò x'áé-dxoom di heke-kg'áman ntcúú ba hẽé naka koaba ba hẽéthẽé q'õé, cg'õo me ne gha ka. ²⁵ Igabaga ne kò gam di ne

xгаа-xгаase-kg'ao ne ntcùú ka *ts'ãàkagu me* gàbas koe *tcãà me a x'áé-dxoom dim xhàrom* tc'amkg'ai koe guu a *xhoròkagua ba ka*.

²⁶ Eēm ko Jerusalema koe síi kam ko xгаа-xгаase-kg'ao xu cgoa xg'ae kg'oana, igabaga xu kò wèé xu ga bèe me, a xu a kò xгаа-xгаase-kg'ao me e sa tcom tama. ²⁷ Igabagam kò Barenabase séé a x'áé úú-kg'ao xu koe úú me, a *Saulom* ntama ma X'aiga ba dàòm q'oo koe bóða hãas ka bìrí xu, naka *X'aigam* kò ma kg'ui cgoa me sa hěéthěé e. Gatagam kò Damaseko koem kò *Saulo* ma kgoarasease Jesom cg'òè ka ma xгаа-xгаа sa bìrí xu. ²⁸ Nxãaskam ko Saulo hãa cgoa xu, a ba a qõða te Jerusalema koe, a kgoarasea xóé a X'aigam cg'òè ka kg'ui. ²⁹ Juta ne Gerika *sa ko kg'ui* ne cgoam kò kg'ui a ntcoeku, igabaga ne kò cg'õo me kg'oana. ³⁰ Eē ne ko gam di ne khóè ne ncēes guú sa bóða q'ãa ka ne ko séé a Kaesarea koe úú me, a Tareso koe tsééa úú me.

³¹ Si ko wèés kerekes Jutea di sa hěé, naka Galilea di sa hěé, naka Samaria di sa hěéthěé tòókuan úúa hãa, a sa a kò qari-qariè, a kò Nqari ba q'áða hãa, a kò Tcom-tcomsam Tc'ēm ka ntcám qaoè, a sa a ko càùse.

Enease ba hěé naka Dorekase sa hěéthěé e

³² Eēm kò Petere wèé xu xòè xu nqõóm di xu koe qõða te kam kò Lita dim nqõóm koe ko hàna ne dtcòm-kg'ao ne dàra. ³³ Gaa koem kò khóèm Enease ta ko ma tciiè ba xg'ae cgoa, nqõara kò hãa ba, 8 kurian kò kgàrom koe xõe ba. ³⁴ Me Petere ba bìrí me a máá: “Eneaseè, Jeso Krete ba ko qãèkagu tsi, ke tēe naka tsarim kgàro ba kg'ónò,” témé. Me

kúúga tēe. ³⁵ Ne kò wèe ne khòe ne ãe kò Lita hēe naka Sarone hēéthēe koe x'ãèa hãa ne bóò me, a ne a kò X'aigam *Nqarim* koe kabise.

³⁶ Si kò Jopa koe c'ëes xгаа-xgaase-kg'ao sa hàna, Tabita ta kò ma tciie sa. *Gerika di* cg'õèa sa kò Dorekase ii sa, ncēe kg'uia tsi kòo kabi i ne tsi ga 'Tcaí' ta ma tci sa. Ncēe kò wèe x'aè ka qãe tséean kúru a ko dxàua ne khòe ne hùì sa. ³⁷ Gaam x'aem ãem kas kò tsàa a sa a x'óó, i kò tc'áróa sa xg'aàe a tc'amaka kò hànam nquum-q'oo koe tòòe. ³⁸ Lita dim nqõó ba kò Jopa dim ka cúu me e, khama ne kò ãe ne ko xгаа-xgaase-kg'ao ne Peterem Lita koe hàna sa kóm, ka ne ko cam khòe tsara gam koe tséea úú, tsara síí dtcàrà me a máá: “Cgómna táá ão guu naka sita koe hàà,” témé.

³⁹ Me kò Petere xgoaba a qõò cgoa tsara a, a ba a ãem ko gaa koe síí ka tc'amaka hànam nquum-q'oo koe úúe. Wèe zi dxàe-ntcõa zia kò *Peterem* qàe koe hàà téé a kg'ae, a zi a hãaèko xu qgáí xu hēe naka c'ëe qgáían hēéthēe x'ái me, Dorekases kò gazi cgoa qanega hãa x'aè kas kò qgãea hãa a. ⁴⁰ Me Petere wèea ne ga tchàa koe xhàiagu, a ba a qúrua ba ka ntcõó a còrè. Eem ko x'óóas khòes dim tc'áróm koe kabise kam ko máá: “Tabitaè, tēe!” témé, si tcgáí sa xgobekg'am, a Petere ba bóò a sa a tēe a ntcõó. ⁴¹ Me kò tshàua sa ka sèe si a ba a nqàrèa sa ka téekagu si. A ba a dtcòm-kg'ao ne hēe naka dxàe-ntcõa zi hēéthēe tciia xg'ae, a kg'õèas hãase x'ái ne si. ⁴² Si kò ncēes guú sa wèem Jopam koe q'ãase, ne kái ne X'aigam *Nqarim* koe dtcòm. ⁴³ Me kò Petere ba Jopa koe, khòo tsée-kg'aom Simone ta ko ma tciiem cgoa tc'ãda cáman sée.

10

Petere ba hěé naka Koniliase ba hěéthěé e

¹ Kaesarea koem kò khòè ba hàna Koniliase ta kò ma tciìe ba, tc'āà-cookg'ai me e kò ii, ncōo-kg'ao xu ncēe kòo Italea ta ko ma tciìe xu di ba. ² Gabá hěé naka wěé ne khòè ne x'áéa ba di ne hěéthěéa kò Nqari-tcáóa ne khòè ne e, a kò Nqari ba q'áo. Khòè nem kò kái aban máá, a ba a kòo wěé x'aè ka Nqari ba còrè. ³ Me kò c'ēm koabam ka, nqoana di zi x'aè zi ka, x'ái sa bóò ncēe gaas koem kò qāèse moengelem Nqarim di ba bóò sa, me ko tcāà, a ko bìrí me a máá: “Koniliaseè,” témé. ⁴ Me gam koe qāea tóón tcgái a bóò me, a q'áòs ka tcāàe a máá: “Dùú saà, X'aiga Tseè?” témé. Me xọa a máá: “Tsari còrèan hěé naka tsari aban hěéthěéa tc'ēe-tc'ēses iise Nqarim koe tc'amaka qaòa hāa, ⁵ ke ncēeska khòè xu Jopa koe tsééa úú, naka xu síí Simonem ncēe ko Petere ta ma tciìe ba óá; ⁶ c'ēm Simonem x'áé koem dàra hāa, khòò tséé-kg'ao ba, ncēe gam dim nquum tshàa-dxoom qàe koe hàna ba ke,” témé.

⁷ Eēm ko moengelem ēe kò kg'ui cgoa me ba qōò kam kò gam di xu qāà xu ēe kò tsééa máá me xu koe guu a cām qāà tsara tcii, naka Nqari-tcáóam ncōo-kg'ao ba hěéthěé e, ⁸ a ba a wěés gúùs ēe kúrúsea hāa sa bìrí xu, a Jopa koe tsééa úú xu.

⁹ Xùrikom cām di koaba ka, ēe xu gaxu dis qōòs koe hāa, a x'áé-dxoom koe cúù xu u, kam ko Petere nquum tcoobe koe q'ábà a síí gaa koe còrè. ¹⁰ Si kò xàbà sa tcāà me, me c'ēe gúù tc'óóm gha tc'ēe. Eē i hāa a ko tsāaguè kam ko sōokuris khama xam̀s gúùs ka tcāàe, ¹¹ kam ko nqarikg'aian bóò i ko xgob-ekg'amse, me c'ēm gúùm qáòm qgáím khama ii ba,

gaa koe guu a ko nqãaka xõa, a ko 4 c'ama ba cgoa gómankg'ai koe xòòè. ¹² Gam koe i kò wèè kg'oo-coa-qhàòan hēé, naka ncãa-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hēé, naka tsaràn hēéthēé hàna. ¹³ Me nxãaska dòm ba kóm me ko máá: “Tēe Petereè; cg'õo naka kg'oo,” témé. ¹⁴ Igabam kò Petere ba máá: “Eē-ēe X'aigaè, qanegar cg'uriga gúùan tc'õó ta ga hãa kana tc'õokuan kg'ano tama gúùan gar tc'õó ta ga hãa thēé,” témé. ¹⁵ Me kò dòm ba cam dis ka gaicara bìrí me a máá: “Eē Nqarim q'ano iise kúrúas ka táá máá, q'ano tama saa, témé guu,” témé. ¹⁶ Ncēe sa kò nqoana q'oro kúrúse, me gúù ba nqarikg'ai koe qháésega séèa kabìè.

¹⁷ Eēm Petere qanega hãa a ko are, ēem ncãa ko bóòs x'ái sa ko dùú sa nxàe sa, ka xu ko kúúga Koniliasem ka tsééèa xu khòè xu hàà heke-kg'áms koe téé, Simonem dim nquum ka xu kò tèèa hãa khama. ¹⁸ Q'au xu kò a tèè, Simonem ncēe Petere ta ko ma tcièè ba ēe koe x'ãèa hãa sa.

¹⁹ Eēm Petere hãa a ko ēes x'áis ka tc'ēe, kam ko *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba bìrí me a máá: “Bóò, nqoana xu khòè xu hãa a ko qaa tsi. ²⁰ Ke tèe naka xõa, naka tsia qõò cgoa xu, c'ēe gúù tc'ēe-tc'ēese tamase, Tíí ra tséé xua hãa ke,” témé. ²¹ Me Petere xõa a khòè xu koe síí a ba a máá: “Bóò, tíí ga ra a, qaa xao ko ra, dùú sa xao ko qaara máá te?” témé. ²² Xu xõa me a máá: “Koniliasem ka xae tsééa óàèa, ncõo-kg'ao xu dim tc'ãà-cookg'ai ba, tchànóm khòèm, Nqari ba ko q'áò ba, ncēe gam ka i ko qãèse kg'uiè ba, wèès qhàòs Juta ne dis ka. Tcom-tcomsam moengelem kam kò q'ãakaguè, tsáá koem gha khòèan tsééa úú, tsi síí tcièè, a gam dim nquum koe hàà, me hàà kóm nta tsi ko méé sa

ka,” témé. ²³ Me Petere tciia tcãà xu, a x'óm-q'ooan màà xu.

Q'uu dim cáim kam kò tēe a gaxu cgoa qõò, xu kò c'ēe xu dtcòm-kg'ao xu Jopa di xu qõò cgoa me thēe. ²⁴ Xùrikom cáim ka xu ko Kaesarea koe tcãà, Koniliasē ba kò qãà nea, a gam di qhàðan tciia xg'aea, naka ncàmam hãa a tòóku cgoa khóèan hēéthēe e. ²⁵ Eēm ko Petere tcãà kam kò Koniliasem cgoa xg'ae, me nqàrè-kg'ama ba koe cg'áé, a dqom me. ²⁶ Me Petere ghùì me a máá: “Táá ēeta hēé guu, khóè ra a, a tsáá khamaga ii ke,” témé.

²⁷ Eēm ko kg'ui cgoa me, kam kò tcãà a kái ne khóè ne bóò ne hààra xg'aea. ²⁸ Me bìrí ne a máá: “Gatu igaba tu gatu ka qãèse q'ana hãa, x'áèa nea kgoara máá tama, Juta ba gha c'ēe zi qhàò zi di ne cgoa xg'ae kana dàra ne sa. Igabam Nqari ba x'ái tea, táá méér cúí khóè ga q'ano tama ia kana kg'amaga di i ta ma tciì guu sa, ²⁹ khama ēer ko khóèan tsééa máàèa kar kò xguì tamase kg'ama hàà. Khamar ko ncēeska tēè, dùú sar tciia máàèa sa,” témé. ³⁰ Me Koniliasē ba xoà a máá: “4 cáman ncēe nqáéa koe, ncēe x'aèan nqoana di kaga, ra kò hãa a ko tirim nquum koe còrè, kam kò kúúga tcaà qgáikom khóè ba cookg'aia te koe hàà téé, ³¹ a máá: ‘Koniliasē, tsari còrèa ne komsanaèa, i tsari aban Nqarim cookg'ai koe tc'ēe-tc'ēeseèa. ³² Ke nxãaska Jopa koe *c'ēe khóèan* tsééa úú naka i Simone ba síi dtcàrà, ncēe ko Petere ta ma tciìè ba. Simonem khòò tséé-kg'aom x'áé koem hàna, ncēe tshàa-dxoom qàe koe x'ãèa ba,' tam méé. ³³ Ra kò nxãaskaga kúúga khóèan tsáá koe tsééa úú, tsi qãèse hēé a hààraa. Ta ncēeska wèéa ta ga ncēe koe hàna Nqarim cookg'ai koe, a ko hàà komsana wèéan ēe

X'aigam *Nqarim* x'áè tsia, tsi ko hàà kg'ui i," tam méé.

³⁴ Me kò nxãaska Petere tshoa-tshoa a kg'ui cgoa ne a máá: "Tseeguan kagar ko *ncēeska* bóòà q'ãa, Nqari ba khóèan tãákase qgóó tama sa, ³⁵ igaba wèés qhàòs koe, wèém ãe ko q'áò Me, a ko ãe tchàno ii sa kúrú bam ko Gam koe qãèse hààkagu. ³⁶ Q'ana tu hãa, Iseraele di ne khóè ne koem kò kg'uiian tsééa úúa hãa sa, Jeso Krestem koe guua tòókuan di qãè tchõà nem kòo xгаа-xгаа, ncēe X'aigam *Nqari* ba wèéa ne di Me e di i. ³⁷ Eë tchõà nea kò Galilea koe tshoa-tshoase a síi Jutea koe tsai-tsaise sa tu q'ana, tcguù-tcguukus ncēe Johanem kò nxàes koe guu a, ³⁸ ntam ko ma Nqari ba ma Jesom Nasareta di ba ma Tcom-tcomsam Tc'ëe ba hëé naka qarian hëéthëé cgoa ntcãá tcúú sa, ntam ko ma qõòa te a qãèan kúrú sa, naka ãe wèéa ne ãe kò dxãwam ka qgóòèa hãa ne khóè ne wèé nem ko ma kg'õèkaguan ka, Nqari ba ko Gam cgoa hãa khama. ³⁹ Ta wèéa ta ga ãem kúrúa hãas koe nxàea tseegukagu-kg'ao ta a, Juta ne ðim nqõóm koe hëé naka Jerusalema koe hëéthëé e. Cg'õo Me ne kò, xgàus* koe tceea ba ka, ⁴⁰ igabam kò Nqari ba nqoana ðim cámi ka ghùì Me, a kúrú Mem x'áise, ⁴¹ wèé khóèan koe tamase, igaba sixae koe ncēe Nqarim ka ko nxárá tcg'òóèa xae, nxàea tseegukagu-kg'ao xae gha ii ka, ncēe ko tc'õó, a kg'áà cgoa Me xae, x'ooan koem tēeas qãá q'oo koe. ⁴² Me kò x'áè xae e, khóè ne xae gha xгаа-xгаа ka, a Gam ga Me e sa x'áí, Nqarim ka nxárá tcg'òóèa ba, a ba a gha ãe kg'õèa ne hëé naka x'óóa ne hëéthëé ðim Xgàra-kg'ao ba ii ba ka. ⁴³ Wèé

* **10:39:** xgàu - Gerika sa ko máá: 'hìi' témé.

xu porofiti xu kò Gam ka nxàea tseegukagu, wèém ãe ko Gam di cg'òèan koe dtcòm ba gha qg'óoa-máákuan chìbian di hò sa," tam Petere ba méé.

⁴⁴ Eëm Petere qanega hãa a ko kg'ui kam kò Tcom-tcomsam Tc'èe ba wèea ne ãe kò kg'ui ba komsana ne koe tcãa. ⁴⁵ Ne kò Juta di ne dtcòm-kg'ao ne, ncãe ko Peterem cgoa hàaraa ne kaisas ares ka tcãaè, Tcom-tcomsam Tc'èe ba kò abas iise tãá zi qhàò zi di ne koe igabaga thëé tcãa khama. ⁴⁶ Ne kò kóm ne ne ko tãáka xu tam xu cgoa kg'ui, a ko Nqari ba kaikagu khama. Nxãaskam ko Petere máá: ⁴⁷ "A c'èe ba hàna tshàan gha xguì ba, ncãe ne khòe ne gha táa tcguù-tcguuè ka, ncãe Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòda ne, sita khama?" témé. ⁴⁸ Me x'áè, khòe ne gha Jeso Krestem dim cg'òèm cgoa tcguù-tcguuè sa. Ne kò dtcàrà me, cáám-coa nem gha x'ãè cgoa ne sa.

11

Petere ba ko xqara mááse Jerusalema koe hànas kerekes koe

¹ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hëé naka c'èe xu dtcòm-kg'ao xu Jutea di xu hëéthëé kóm, tãá zi qhàò zia gataga thëé Nqarim di kg'uian dtcòmã hãa sa. ² Xu kò nxãaska ãem ko Petere Jerusalema koe sí ka q'ãe nqãa-qgai khòoèa xu dtcòm-kg'ao xu chìbi-chibi me, ³ a xu a máá: "Q'ãe nqãa-qgai khòoèa tama xu khòe xu di nquuan koe tsi tcana, a tsi a gaxu cgoa sí tc'óóa," témé.

⁴ Me Petere ba tshoa-tshoa a wèé gúuan ma qòda sa chóa máá xu, a máá: ⁵ "Jopa dim x'áé-dxoom koer kò hàna a ko còrè, kar ko sòokuris q'oo koe bóòkaguè, kaim qgáím khama iim gúu ba, me

nqarikg'ai koe guu a ko xõa ãer hàna koe, 4 c'ama ba cgoa ko xòóe ba. ⁶ Ra kò qãèse ntcàa me, kar kò kg'oo-coan bóò, x'áéan dian hēé naka qãáka dian hēé, naka ncãà-kg'aman cgoa ko caate kg'oo-coan hēé, naka tsarán hēéthēé e. ⁷ Ra kò dòm ba kóm Me ko bìrí te a ko máá: 'Petereè, tēe naka cg'õo naka kg'oo,' témé. ⁸ Ra kò xõa a máá: 'Eẽ ãe X'aigàè, q'ano tama zi hēé kana tc'õókuan kg'ano tama zi hēéthēéa qanega tíí kg'ám-q'oo koe tcãa ta ga hãa,' témé. ⁹ Me kò dòm ba gaia cãm di sa nqarikg'ai koe guu a kg'ui a máá: 'Eẽ Nqarim q'anos iise kúrúas ka táá máá q'ano tama sa témé guu,' témé. ¹⁰ Ncēe sa kò nqoana q'oro kúrúse, si wèés gúù sa gaia séèa ghùèè a nqarikg'ai koe kabìè. ¹¹ Eẽ x'aè kaga xu kò nqoana xu khóè xu hànar kò hãam nquum koe hàà téé, Kaesarea koe guu a tíí koe tséèèa xu. ¹² Me kò *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba bìrí te a máá, táá méer tãákase khóèan qgóó guu naka qõò cgoa xu, témé. Xu kò ncēe xu dtcòm-kg'ao xu 6 xu gataga tíí cgoa qõò, xae síí khóèm dim nquum koe tcãa. ¹³ Me kò *Koniliase ba* bìrí xae e, moengele bam ma gam dim nquum-q'oo koe bóòda sa, naka gaam moengelem kò ma x'áè me a máá: 'Khóèan Jopa koe tsééa úú naka i Simone ba tcii, Petere ta ko ma tciiè ba. ¹⁴ Kg'uia nem gha óágara máá tsi, ncēe gha tsáá hēé naka wèés x'áés tsari sa hēéthēé kgoara a ke,' tam méé. ¹⁵ Eẽr ko tshoa-tshoa a ko kg'ui cgoa ne kagam ko *Tcom-tcomsam* Tc'ēe ba tcãa cgae ne, ncēm kò ma kg'aia gatá koe ma tcana khamaga ma. ¹⁶ Ra nxãaskaga X'aigam *Jeso* ba nta mééa sa tc'ēe-tc'ēese, ncēm kò máá: 'Johane ba tshàan cgoa tcguù-tcguua, igaba tu gha gatu *Tcom-tcomsam* Tc'ēm cgoa tcguù-tcguuèa,' témé

sa. ¹⁷ Ncèè Nqarim kò gatáa cúis aba sa máa ta a, ncēm kò máa ta as khama ii sa, gatá ncēe X'aigam Jeso Krestem koe ko dtcòm ta, ne ra tíí nxãaska dìi raà, Nqarim cgoa ga ntcoeku ra?" tam méé.

¹⁸ Xu ãe xu ko ncēe gúàn kóm ka táa cúí gúù ga kg'ui, a Nqari ba dqom a máa: "Cèè, Nqari ba gáé gatà thēé táa zi qhàò zi gha gane di chìbian koe tcoóse a zi a kg'òèan hòò sa kgoara máána hãa!" témé.

Kerekes Antioke koe hàna sa

¹⁹ Stefanem kò cg'òèès qãá q'oo koe ne kò dtcòm-kg'ao ne tsai-tsaïse, xgàràè ne kòò khama, ka ne kò nqúù ka qdò, Finikia koe hēé, Kupro koe hēé naka Antioke koe hēéthēé e, a ko Juta ne cúí ne Nqarim di kg'uian birí. ²⁰ Igaba i ko c'ëea xu hàna, khòè xu Kupro di xu hēé naka Kurene di xu hēéthēé e, ãe xu ko Antioke koe hàà ka xu ko gataga thēé Gerika ne cgoa kg'ui, a ko X'aigam Jesom di qãè tchõàn xgaa-xgaa ne. ²¹ Me kò X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba gaxu cgoa hãa, ne kò kái ne khòè ne dtcòm, a X'aigam *Nqarim* koe kabise.

²² I kò tchõàn ncēe Jerusalema koe hànas kerekes koe síí kómse, xu Barenabase ba Antioke koe tsééa úú. ²³ Eēm ko hàà a ko hàà cgómkuan Nqarim di bóò, kam ko qãè-tcao, a ba a wééa ne ga korè, X'aigam Nqarim koe ne gha tseeguse hãa sa, tòòn-tcaoase. ²⁴ *Barenabase* ba kò qãèm khòè me e khama, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka kò cg'òè cgaeèa ba, kaisa dtcòmàn kò úúa ba, ne kò kái ne khòè ne X'aigam *Nqarim* koe óágaè.

²⁵ Me *Barenabase ba* Tareso koe qdò, a síí Saulo ba qaa. ²⁶ A ba a ãem ko hòò me kaga Antioke koe

úú me. Tsara kò Barenabasea tsara Sauloa tsara nxãaska wèém kuri ba hěé a kerekes di ne khòè ne cgoa xg'ae, a kái ne xгаа-xгаа. Ne kò Nqarim di ne xгаа-xгаа-se-kg'ao ne Antioke koe tc'ãà a dtcòm-kg'ao ne ta ma tciè.

²⁷ Eě x'aè ka xu kò c'ěe xu porofiti xu Jerusalema koe guu, a xu a ko Antioke koe síí. ²⁸ Me gaxu ka c'ěem porofitim Agabose ta ko ma tciè ba tēe, a ba a Tcom-tcomsam Tc'ěem ka cg'oè cgaeèase bìrí ne, kaisas xàbà sa gha wèém nqõó ba xõa cgae sa. Si kò ncēe sa kúruse Kelaodiam ko *Roma* koe tc'ãà-cookg'aia x'aè ka. ²⁹ Ne xгаа-xгаа-se-kg'ao ne wéé ne dtcòmku, gane di kg'õè-q'ooan khama ne gha ma gane ka qõesea ne hùi sa, ncēe Jutea koe hàna ne. ³⁰ Ncēe sa ne kò kúrú, a Barenabasea tsara Sauloa tsara cgoa aban gane di kaia xu koe tsééa úú.

12

Herote ba ko kereke sa xgàra

¹ Gaa x'aè kam kò x'aigam Herote ba tshoa-tshoa a kerekes di xu c'ěe xu xgàra. ² A ba a x'áèan tcg'òó, me kò Jakobom, Johanem ka káímkhoe ba, ntcàum cgoa cg'õè. ³ Eěm ko bóò, si ncēe sa Juta ne tcgái q'oo koe qāè si i, kam kò còoka qõò, a x'áèan tcg'òó, me Petere ba thēe qáèè. Cárú xu ēe xua kò péré gāè-gāè úú tamas pérés ko tc'õóè xu cárú xu u. ⁴ Eěm ko qgóó mea xg'ara kam ko qáè-nquum koe tcãà me, me 4 zi xg'ae zi ncõo-kg'ao xu di zi ka kòrèè. Me kò *Herote* bìrìse, Paseka dis kōès qāá q'oo koem gha khòè ne cookg'ai koe óá me sa.

⁵ Me kò Petere ba gataga ma qáè-nquum koe kòrèè. Igabas kò kereke sa Nqarim cookg'ai koe qarika còrèan kúrúa máá me.

Petere ba ko qáé-nquum koe guu a kgoaraé

⁶ Eēm gha Herote khòè ne koe tcg'òo a úú mem cáim dim ntcùum cookg'ai koem kò Petere cáim tsara ncõo-kg'ao tsara xg'aeku koe x'òma, a ba a cáim tsara táu tsara cgoa qáéèa, kòre-kg'ao xu ko nquum-kg'ám koe hãa, a xu a kò qáé-nquu ba kòre. ⁷ Igabam kò kúúga moengelem X'aigam Nqarim di ba gam koe hàà téé, me qáé-nquum q'oo koe x'áà ba x'áà. Me Petere ba nxàraa ba koe ntcãa-ntcãa, a ghù me, a máá: “Tēe qháése,” témé. I táuan q'óma ba koe guu a kgoarase. ⁸ Me moengele ba bìrí me a máá: “Kg'ónòse naka tsia nxàboa tsi nxàbo,” témé. Me gatà hēé. Me bìrí me a máá: “Hãa tsarim qgái ba naka tsia xùri te,” témé. ⁹ Me Petere xùri me, a tcg'oa cgoa me. Ncēe moengelem ka ko kúrúè sa tseegu si i sam kò c'úua hãa, sōokuris q'oo koem kò x'ái sa bóò, tam ko tc'ēea khama. ¹⁰ Eē tsara ko tc'ãà di kòre-kg'aoan nqáé, a ko cáim dian nqáé ka tsara ko síi qano dis heke-kg'ámns koe tcàa, heke-kg'ámns x'áé-dxoom koe i ko tcg'oa a síiè sa. Igabas ko kg'ama cuiaga xgobekg'amsea máá tsara a. Tsara tchàa koe tcg'oa, a tsara a c'ēem dàòm cgoa tcg'oa, me moengele ba kúúga guu me.

¹¹ Eēm ko Petere síi cuiaga bóò q'ãa kam ko máá: “Ncēskar tseegukaga q'ana hãa, Nqarim Gam dim moengele ba tsééa óágara hãa sa, hààm gha Herotem tshàu-q'oo koe kgoara te ka, naka wèès gúùs Juta ne kò nqòò cgae teas koe hēéthéé e,” témé.

¹² Eēm ko ēes gúù sa tc'ēea xg'ara kam ko Marias dim nquum koe síi, Johanem ka xòò sa, Mareko ta ko ma tcièè ba. Kái ne khòè nea kò gaa koe xg'aea, a ko còrè. ¹³ Nquu-kg'ám bam kò xg'ám-xg'am kas

ko c'ëes qãàs, Roda ta ko ma tciie sa sí komsana. ¹⁴ Eëes ko Peterem dim dòm ba kóma q'ãa kagas ko táá sí xgobekg'ama máá me, a qãè-tcaoan domka qàròà tcãà q'oo koe, a sa a sí Peterem nquu-kg'ám koe tõe sa nxàe. ¹⁵ Ne bìrí si a máá: “Teme si ko,” témé, si gataga cúíga ma bìrí ne, gaan ga a sa. Ne máá: “Gam dim moengele me e,” témé.

¹⁶ Me Petere hãa a nquu-kg'ám ba xg'ám-xg'am. Xgobekg'am ne kò, a bóò me a kaisase are. ¹⁷ Me kò tshàua ba cgoa x'ái ne, nqoo ne gha ka, me chòà máá ne X'aigam *Nqarim* ma qáé-nquum q'oo koe tcg'òó mea sa. Me bìrí ne a máá: “Ncëes gúú sa méé tu Jakobo ba bìrí, tíí qõe ga ne hëéthëé e,” témé. Kam ko tcg'oa, a táá qgài koe síí.

¹⁸ Eë i ko q'uu kas ko kaias xháé sa ncõo-kg'ao xu koe tcãà, Peterem kas dùú sa kúrúsea di sa. ¹⁹ Me Herote qaa a táá hòò me, kam ko kòre-kg'ao xu xgòàse tõe, a cg'õòe xu gha di x'áèan tcg'òò. A ba a Jutea koe tcg'oa a Kaesarea koe síí, a síí gaa koe ão.

Herotem dis x'oo sa

²⁰ Herote ba kò Turea tsara Sitonea tsara di ne khòe ne cgoa mēéku. Gane di tsara nqóò tsara kò Herotem kò tc'ãà-cookg'aíam qgàim koe guu a gane di tc'õoan hòò. Kas ko xg'aes gane di sa Belasetom koe síí, tcom-tcomsam qãàm x'aigam Herotem di ba, a síí tòókuan dtcàrà.

²¹ Eë kò nxará tòòèam cáím kam ko Herote x'aian di qgáían hãa, a síí x'aian dis ntcõó-q'ooos koe ntcõó, a khòe ne cgoa kg'ui. ²² Ne kò khòe ne qãè-tcaoan ka q'au a máá: “Ncëea Nqarim dim dòm me e, khòèm dim tama me e!” témé. ²³ *Herote ba kò Nqari ba táá*

dq̄om̄a máá, khamam kò Nq̄arim dim moengele ba q̄háése xg'ám me, me nx̄aian ka kg'oòe, a x'óó.

²⁴ Me kò Nq̄arim dim kg'ui ba càuse a kái.

²⁵ Barenabasea tsara Sauloa tsara kò tsééa tsara kúrúa xg'ara ka tsara ko Jerusalema koe kabise, Johane ba tsara ko séè, Mareko ta ko ma tcièè ba.

Paulom di tsééa ne wèém nq̄óm koe (13-28)

Paulom di xgaa-xgaan dis q̄òòs tc'ãà di sa (13:1–14:28)

13

Barenabasea tsara Sauloa tsara ko tsééa tcg'òòè

¹ Antioke koe hànás kerekes q'oo koe xu ko pofiti xu hēé, naka xgaa-xgaa-kg'ao xu hēéthēé xu hànà: Barenabase ba hēé, naka Simonem ncēe ko Nigere ta kò ma tcièè ba hēé (*ncēe kg'uia i ko kabìè ne i ko máá, ntcùúm khòè ba témèè ba*), naka Lúkiom Kurene di ba hēé, naka Manaenem ncēe kò tc'ãà-cookg'aim Herotem cgoa xg'ae a kaikaguèa ba hēé, naka Saulo ba hēéthēé xu u kò ii. ² Hãa a xu a kò X'aiga ba dq̄om̄ a ko tc'õoan carase, kam ko Tcom-tcomsam Tc'ẽe ba bìrí xu a máá: “Nxárá tcg'òóa máá Te Barenabasea tsara Sauloa tsara, naka tsara tsééan tciia Ra máá tsara síí kúrú,” témé. ³ Eẽ xu ko tc'õoan carase a ko còrèa xg'aras kaga xu ko tshàua xu gatsara koe tòó a tsééa tcg'òó tsara a.

Barenabasea tsara Sauloa tsara Kupero koe

⁴ Gatsara ãe kò Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka tsééa tcg'òòèa tsara ko Selukia koe q̄òò, a tsara a gaa koe síí skepe sa q'ábà a tshàam ka nx̄ama-nx̄amaèam nq̄ó-coam Kupero dim koe q̄òò. ⁵ Tsara Salamise

koe sí a gaa koe Nqarim dim kg'ui ba Juta ne di còrè-nquuan koe xгаа-xгаа. Me Johane ba gatsara cgoa hãa gatsara dim hùi-kg'aom iise.

⁶ Tshàam ka nxama-nxamaèam nqòóm wèém ãe ba tsara kò caate, a tsara a nxãakg'aiga Pafose *dim x'ám* koe sí tcãà, a gaa koe Juta dim tsòò-kg'aom cgoa xg'ae, ncëe kò gataga thëé tshùù-ntcõa dim porofiti ii ba, Bare-Jeso ta kò ma tciie ba. ⁷ Me kò tc'ãà-cookg'aim Seregio Paulom cgoa ko hãa, tc'ëega kò iim khòè me e. Me Barenabasea tsara Sauloa tsara tcii, Nqarim dim kg'ui bam kò kóm kg'oana khama. ⁸ Igabam ko tsòò-kg'aom Bare-Jeso, Elemase ta ko ma *Gerikas ka ma* tciie ba ntcoe tsara a, a ba a gataga *tc'ãà-cookg'ai* bam gha dtcòmàn koe tcg'òó sa tc'ëe. ⁹ Me nxãaska Saulom, ncëe kò gataga Paulo ta ma tciie ba, Tcom-tcomsam Tc'ëem ka ko cg'oè cgaeèa ba qãea tòón tcgái *Elemasem koe* a máá: ¹⁰ “Tsáá dxãwam di tsi cóá tseè, wèé zi gúù zi tchàno zi di tsi cg'õo-kg'ao tseè! Wèé kàan x'ooan hëé naka xhùukuan hëéthëé di ka cg'oè cgaea tseè, cuiskaga tsi gáé X'aigam *Nqarim* di dàòan ncëe tchàno guua hãa tite kàma-kama a tamase?”

¹¹ “Ncëeska bóò, X'aigam *Nqarim* dim tshàu ba tsáá cgoa tééa q'aara. Káà tcgái tsi gha, a gha gataga qáòm x'aè ba séè a táá cáms di x'ààn hòò a bóò,” tam méé. Me kúúga qháésega nqara-nqau sa hëé naka ntcùú sa hëéthëé ka cg'áé-kg'aiè, me qõòa nxama-nxama a qgóó-hii me gha khòèan qaa. ¹² Eëm tc'ãà-cookg'aim ko dùús kúrúsea sa bóò kagam kò dtcòm, xгаа-xgaan ãe X'aigam *Nqarim* dia ko kaisas are sa tcãà mea khama.

Pauloa tsara Barenabase tsara Antioke Pisidia di koe

13 Pafose koem kò Paulo ba gam ka c'ëea tsara cgoa skepe sa q'ábà, a Perega koe síí, Pamfilia di i. Me kò Johane síí gaa koe q'aa cgoa tsara a, a Jerusalema koe kabise. 14 Perega koe guus ka tsara kò Antioke Pisidia koe hàna koe síí. Ka tsara ko Sabata dim cam ka còrè-nquum q'oo koe tcãà, a tsara a ntcõó. 15 X'áèan hëé naka porofiti xu hëéthëé di zi tcgãya zi ko nxáràea xg'ara, ka xu kò còrè-nquum di xu tc'ãà-cookg'ai xu khòèan tsééa úú, i síí dtcàrà tsara a, a máá: “Gaxae ka káíkhoa tsaoè, ghùì-tcáókuan dim kg'ui ba tsao kò úúa, ncëe khòè ne tsao gaam cgoa x'áè kg'oana ba, ne tsao khòè ne bìrí me,” témé.

16 Me Paulo ba tēm ko ka, x'õàa ba cgoa nqook-
agu ne a máá: “Iseraele di tu khòè tuè, naka gatu
c'ëe zi qhàò zi di tu hëéthëé e, gatu ncëe Nqari
ba ko q'ào tu, komsana te méé tu! 17 Nqarim,
Iseraele di ne khòè ne di ba kò gaxae ka xõò ga xu
nxárà tcg'òóa máásea, a ko khòè ne di kg'õèan qãèse
qõòkagu, Egepeto koe ne ko x'ãèa ka, a ba a ko kaisa
qarian cgoa gaam nqõóm koe séèa tcg'òó ne, 18 a ba
a kò 40 khama noo kurian tchàa-xgóós koe gane di
kg'òòan qáò-tcaoa máá. 19 A ba a kò Kanana koe ãem
ko 7 zi qhàò zi cg'õoa xgãá kam ko khòè ne nqõóan
gane di máà, q'òò o ne gha ka.

20 “Wèé zi gùú zi ncëe zia ko 450 khama noo
kurian séè. Me kò ncëe zi gùú zi qãá q'oo koe
Nqari ba x'aigan máà ne, i kò nxãakg'aiga porofitim
Samuelem di x'aèan síí tcãà. 21 Ne kò khòè ne
nxãaska x'aiga ba dtcàrà, Me Nqari ba Saulo ba
máà ne, Kishem ncëe Benjaminem dis qhàòs di
ko iim ka cóáse ba, me 40 kurian tc'ãà-cookg'ai
ne. 22 Saulo bam ko x'aigan koe tcg'òós qãá q'oo

koem kò *Nqari ba* Dafite ba x'aiga ba tòó. A gam ka nxàea tseegukagu a máá: 'Dafitem Jesem ka cóáse bar hòòà, tcáó-c'óáa te dim khóè me e, tíi ko tc'ées gúùs wèé sam gha kúrú,' témé. ²³ Ncēm khóm dis qhàòs koem kò *Nqari ba* guu a Kgoara-kg'aom Jeso ba Iseraele ne koe tsééa óá, ncēm kò ma nqòòkagua khama. ²⁴ Jesom hàà tamas cookg'ai koem kò Johane ba chìbian koe tcóósean di tcguù-tcguukuan ka wèé ne khóè ne Iseraele di ne xgaa-xgaa. ²⁵ Eēm ko Johane tsééa ba cgoa xg'ara qòò kam kò tèè a máá: 'Tíi ra dìi ra, ta tu tc'èea? *Eē tu nqòòkaguèar* tama ra a, igaba bóò, C'èe ba ko qāáa te koe hàà, ncēe nxàbo tcaia ba kgoara gar kg'ano tama ba,' tam méé.

²⁶ "Tíi kíi ga xaoè, a Abrahamam ka cóáse ga xaoè, naka gatu ncēe ko *Nqari ba* q'áò tu, qhàò zi di tuè, kg'uian ncēe kgoarasean dia gatá koe tsééa óágaèa. ²⁷ Jerusalema koe x'āèa hāa ne khóè ne hēè naka gane di xu tc'āà-cookg'ai xu hēéthēéa kò Jeso ba bóòa q'āa tama kana kóma q'āa tama. Igaba ne kò chibi-chibi a xgàra Me, a ne a ko ncēm dàòm ka porofiti xu di kg'uian tseegukagu, ncēe wèé cáman Sabata di ka ko nxaráè e. ²⁸ Táá xu kò q'āa, dùútsa dàòm ka xu gha chibi-chibi a cg'ōo Me sa, igaba xu kò Pilato ba dtcàrà, cg'ōo Mem gha sa. ²⁹ Eē xu ko Gam ka ko góásea gúuan wèé tseegukagua xg'ara ka xu ko xgàus* tc'amkg'ai koe xòo Me, a tc'àms koe tcāa Me. ³⁰ Igabam kò *Nqari ba* x'ooan koe ghùì Me. ³¹ Me kò gataga kái cáman ga bóòè ēe kò ko Gam cgoa Galilea koe guu a ko Jerusalema koe qòò ne ka. Ncēs noose ga ne gatá di ne khóè ne koe

* **13:29:** xgàù - Gerika sa ko máá: 'hìi' témé.

Gam di ne nxàea tseegukagu-kg'ao ne e. ³² Tsam ncēe koe hààraa, hàà tsam gha qǎè tchǒàn xгаа-xгаа tu u ka. Nqòòkagukus Nqarim gatá ka xǒò ga xu máàna hǎa ³³ sam ncēeska tseegukagua gatá ka, gaxu di ta cóá ta, Jeso ba x'ooan koe ghùian ka. Ncēe i gataga ma cím dim pesalemam koe ma góásea khama a ko máá:

‘Tsáá Tsia Tiri Tsi Cóá Tsi i;

Ra ncēm cím koe guu a Tsarir Xǒò Ra a,’

téméè khama. ³⁴ Nqari ba x'ooan koe ghùì Mea, táám gha gaia ts'óó ka, di tseeguan di kg'uian ga ncēe e *Baebeles koe ncēe ko máá*:

‘Tcom-tcomsa a tseegu di ts'ee-ts'eekg'aikua

ner gha máà tu u,

ncēe Dafite bar kò gaan ka nqòòkagua a,’

témé e.

³⁵ I gataga c'ēe koe ncēeta ma góásea a ko máá:

‘Cuiskaga tsi tcom-tcomsam *Qǎàm* tsari ba guu,

nakam ts'óóa hǎa tite,’ témé.

³⁶ Dafite ba kò gam di x'aèan ka Nqarim ko tc'ēea sa kúrú, a ba a kò x'óó, a ba a gam ka xǒò ga xu cgoa kg'ónòè, i tc'áróa ba ts'óó. ³⁷ Igaba Gaam ēe Nqarim ka kò x'ooan koe ghùìèam di tc'áróa ne kò táá ts'óó.

³⁸ Gaa domka méé xao q'ǎa, tíí kíí ga xaoè, qgóóa-máákuan chìbian dia ncēm Khóèm Jesom koe hàna sa. Ncēe tchǒà nea gaan xгаа-xгаа xao o tsam ko ga a. Moshem di x'áèan *qgóóa qari* ka tu kò táá tchàno tu iise bóòè, ³⁹ igabam ko wèèm ēe ko *Jesom koe* dtcòm ba Gaam domka tchànóm iise bóòè. ⁴⁰ Ke méé tu q'òése, nakas táá porofiti xu nxàeas guù sa kúrúse cgae tu u guu, ncēe ko máá:

⁴¹ ‘Bòò, gatu ntcoè-kg'ao tu,

are méé tu naka tua x'óóa xgǎáse,

hààr gha gatu di xu cáń xu ka c'ěes gúù sa kúrú,
 c'ěe ne khóè ne kòo gaas ka bìrí tu u
 ne tu dtcòm tite sa,' ”
 tam Paulo ba méé.

⁴² Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* còrè-
 nquum koe guu a ko qǒò, ka ne kò khóè ne dtcàrà
 tsara a, kàbise tsara gha a hààkom Sabatam ka
 gaicara xгаа-xгаа ne sa. ⁴³ Eēs ko xg'ae sa qǒòa
 q'aa ka ne kò kái ne Juta ne hěé, naka Nqari-
 tcáóa ne khóè ne ncěe Juta di cauan koe dtcòmà ne
 hěéthěé, Pauloa tsara Barenabasea tsara xùri, ncěe
 ko síi kg'ui cgoa ne, a korè ne, Nqarim di cgómkuan
 koe méé ne kg'ama gataga cúi ma hãa sa tsara.

⁴⁴ Xùrikom cáń Sabata dim ka ne ko wèé ne
 khóè ne x'áé-dxoom ěem di ne hàà ne gha X'aigam
Nqarim dim kg'ui ba kóm ka qǒòa xg'ae ne kò cg'orò
 ne táá síi. ⁴⁵ Eě ne ko Juta ne xg'ae zi khóè ne
 di zi bóò, ka ne ko chìi di tc'ěean ka cg'oè cgaeè,
 a ne a Paulo ba ncõi, a ěem ko kg'ui zi gúù zi ka
 ntcoeku cgoa me. ⁴⁶ Tsara nxãaska Pauloa tsara
 Barenabasea tsara kgoarasease xǒa xu a máá:
 “Kg'aia méé tsam ga kò Nqarim dim kg'ui ba gatua
 bìrí tu us gúù si i. Igabaga tu xguì Mea, a gataga
 x'áía hãa, chǒò tama kg'òèan tu kg'ano tama sa,
 khama tsam gha ncěeska táá zi qhàò zi di ne koe
 síi. ⁴⁷ Ncěea X'aigam *Nqarim* ma x'áè tsama hãa ga
 a khama a máá:

‘Táá zi qhàò zi dim x'áà bar kúrú tu ua hãa,
 nxãasega tu gha Tiri kgoarasean nqǒóm chǒò-q'oo
 koe úú ka,
 témé,” ta tsara méé.

⁴⁸ Táá zi qhàò zi di ne ko ncěe gúùan kóm ka ne
 ko qǎè-tcao, a ne a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba

dqom̄. Ne kò wèé ne ẽe kò nxará tcg'òòèa ne chõò tama kg'õèan ne gha hòò ka dtcòm̄.

⁴⁹ Me kò X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba wèém nqõóm ẽem koe tsai-tsaise. ⁵⁰ Igaba ne kò Juta ne tcom-tcomsa zi khòè zi dtcòma hãa zi hẽé, naka x'áé-dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu hẽéthhẽé ntcàma ghùi, a khòè ne kúrú, ne Pauloa tsara Barenabasea tsara cgáé-q'oo koe téé, a ne a gane dim nqõóm koe xhàiagu tsara a. ⁵¹ Tsara nxãaska gaa koe ga nqàrè tc'amkg'aia tsara di tsharàn qãè-qãe, a tsara a Ikonio dim nqõóm koe qõò. ⁵² Gatà i ko ii igaba ne kò xгаа-xgaase-kg'ao ne qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, Tcom-tcomsam Tc'ẽem ka hẽéthhẽé e.

14

Pauloa tsara Barenabasea tsara Ikonio koe

¹ Kg'aiga tsara ko hẽé khama tsara ko *Pauloa tsara Barenabasea tsara Ikonio* koe sí còrè-nquum Juta ne dim koe tcãà. Gaa koe tsara kò qarika kg'ui, ne gaa koe kái ne khòè ne Juta di ne hẽé naka Gerika di ne hẽéthhẽé dtcòm̄. ² Igaba ne kò Juta ne ẽe kò dtcòm̄an xguì ne tãá zi qhàò zi di ne kúrú ne cg'ãè tc'ẽean ka tcãàè, a ne a kò táá dtcòm̄-kg'ao ne cgoa kómku. ³ Tsara kò *Pauloa tsara Barenabasea tsara* gaa koe tc'ãòa x'aèan sèè a hãa, a tsara a X'aigam *Nqarim* dim kg'ui ba kgoarasea xóé a kg'ui, Me Nqari ba x'ái Gam di cgómkuan dim kg'ui ba tseegu me ii sa, qarian máà tsara ka, x'ái zi hẽé naka are-aresa zi guú zi hẽéthhẽé tsara gha kúrú di i. ⁴ Ne kò khòè ne x'áé-dxoom di ne q'aa-q'aaè. C'ẽe nea kò Juta ne cgoa kómkua, ne c'ẽe ne x'áè úú-kg'ao tsara cgoa kómkua. ⁵ Qhàò zi di ne hẽé, naka Juta ne hẽé, naka gane di xu

tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěé ne kò qg'áikua máá tsara a, xgàé tsara ne gha, a nxōán cgoa xao tsara a ka. ⁶ Igaba tsara kò gaas kàa sa bóda q'ãa, a Lukonia di tsara x'áé-dxoo tsara koe bèe a qgóéa síí, Lusetera hěé naka Derebe hěéthěé di tsara x'áé-dxoo tsara koe, naka gatsara x'áé tsara nxama-nxamaa hãa xu x'áé xu koe hěéthěé e. ⁷ A tsara a kò gaa koe qãè tchōàn xgaa-xgaa.

Pauloa tsara Barenabasea tsara Lusetera koe hěé naka Derebe koe hěéthěé e

⁸ Lusetera koem kò nqàrèa ba koe kò nqōara hãam khòè ba hàna, kg'aiga kò gataga ma ábàèa ba, a xg'aom ko ntcōó a ábàè ne qòò tama ba. ⁹ Paulo bam kò komsana ìem ko ma xgaa-xgaa khama. Me kò Paulo ba qãea tòón tçgáí gam koe, a bóò me me dtcòman úúa hãa kg'òèkagu me gha a. ¹⁰ Kam ko q'aua kg'ui cgoa me a máá: “Těe naka nqàrè ka téé tchànose!” témé. Me kò gaa x'aè kaga khòè ba tc'ãò ta ma tēe a tshoa-tshoa a qòò.

¹¹ Eě ne ko khòè ne Paulom ncãa kúrús gùu sa bóò ka ne ko Lukonia dis kg'uis cgoa q'au a máá: “Nqària ne ncãa xōa-kg'ai ta a, khòèan dis iis koe,” témé. ¹² A ne a kò Barenabase ba Zese ta ma tcii nqàrim tc'amaka ka ba, a Paulo ba Heremese ta ma tcii, kg'ui-kg'ao me e kò ii khama. ¹³ Me kò peresitim Zesem di ba, ncēe gam dim tempelem kò x'áé-dxoom cookg'ai koe hãa ba, ghòèan hěé naka x'aa zi hěéthěé óá, heke-kg'áms x'áé-dxoom dis koe, gabá hěé naka khòè ne hěéthěéa ko dàda-mááku zi x'áé úú-kg'ao tsara kúrúá máá kg'oana khama.

¹⁴ Igaba ēe tsara x'áé úú-kg'ao tsara Barenabasea tsara Pauloa tsara kò ncēs gùus ka kóm ka tsara ko qgáía tsara tòà q'aa, a khòè ne koe qgóéa síí, a

tsara a q'au a máá: ¹⁵ “Khóè tuè, dùúska tu ko hěéa? Gatsam igaba tsam khóè tsam m gatu khamaga ma ka, qãè tchõàn tsam ko óágara máá tu u, cg'ãa-cg'ana zi gúù zi ncēe zi méé tu guu, naka kg'òèa hãam Nqarim koe kabise, ncēe nqarikg'ai hěé naka nqõók'g'ai hěé naka tshàa ba hěé naka wèé zi gaan koe hàna zi hěéthěé kúrúa ba. ¹⁶ Ncēe nqáéa x'aè kam kò wèé zi qhàò zi guu, zi dàòà zi ěe zi ko ma tc'ēe khama ma qõò. ¹⁷ Gatà i ii igabam kò nxàea tseegukagu, hàna baa sa, qãè zi gúù zi kúrúan ka, a ba a nqarikg'ai koe guu a túúan màà tu u, naka tc'õoan ko tcuùè x'aèan hěéthěé e, a ba a kò tcáóa tu tc'õoan cgoa xg'ãàkagu, a qãè-tcaokagu tu u,” tam méé. ¹⁸ Ncēeta xàm kg'uiian tsara ko kg'ui igaba i kò qaria máá tsara a, xgáè-kg'am ne tsara ga sa, dàòà-máákuan kúrúa máá tsara an koe.

¹⁹ Nxãaska ne ko c'ēe ne Juta ne Antioke koe hěé naka Ikonio koe hěéthěé guua ne xg'ae sa kg'uia tàà a máá, *Pauloa tsara tshúù tsara a, témé*. Ne kò Paulo ba nxõán cgoa xg'ám, a ne a x'áé-dxoom ka tchàa za tcéèa tcg'óó me, x'óóa baa, ta ne kò tc'ēea khama. ²⁰ Igaba ěe xu ko xгаа-xgaase-kg'ao xu ko qàea ba koe nxama-nxama me kagam ko tēe, a ba a x'áé-dxoom koe kabise. Xùrikom cáám kam ko gabá hěé naka Barenabase ba hěéthěé tsara Derebe koe qõò.

Pauloa tsara Barenabasea tsara ko Antioke koe kabise

²¹ A tsara a gaam x'áé-dxoom koe qãè tchõàn xгаа-xгаа, a kái xгаа-xgaase-kg'aon hòò. Nxãaska tsara ko Lusetera koe hěé naka Ikonio koe hěé naka Antioke koe hěéthěé kabise. ²² A tsara a síí xгаа-xgaase-kg'aon qari-qari, a ntcàm

ne, dtcòmàn koe ne gha qgóóá qari ka. Tsara bìrí ne a máá: “Kái xgàrakuan koe méé ta hãa naka nxãatama Nqarim di x'aian koe tcãà,” témé. ²³ Ne kò kaia xu wèés kerekes koe nxará tcg'òóá mááse. A ne a còrè a tc'õoan carase a ne a Nqarim cookg'ai koe tòó xu, ncêe Gam koe xu dtcòmà hãa ba.

²⁴ Eẽ tsara ko Pisidia tchoaba ka tsara ko Pamfilia koe hàà, ²⁵ a ko Perega koe *Nqarim dim* kg'ui ba xgaa-xgaa, ka tsara ko Atalia koe xõa. ²⁶ A tsara a kò gaa koe guu a skepes cgoa Antioke koe síí, ncêe khòè ne kò gaa koe còrèa *máá tsara a koe* a ne a kò Nqarim di cgómkuan di qarian dóm q'oo koe tsééa úú tsara a, tséés ãe tsara kò *ncêeska* xg'ara-xg'ara hãas koe.

²⁷ Gaa koe tsara ko tcãà ka tsara ko kereke sa xg'ae-xg'ae, a tsara a wèé gúú ãem Nqari ba kúrú cgoa tsaraà nxàe, naka Nqarim ma tãá zi qhàò zi di ne heke-kg'áms dtcòmàn di sa kgoara máána hãa sa. ²⁸ Gaa koe tsara kò xgaa-xgaase-kg'ao ne cgoa qádòm x'aè ba sèè a hãa.

Jerusalema dis xg'ae sa (15:1-35)

15

¹ Xu kò c'èe xu khòè xu Jutea koe guu a *Antioke koe* dtcòm-kg'ao ne síí xgaa-xgaa, a kò máá: “Moshem di x'àè-kg'áman ka xao ko q'ãe nqãa-qgai khòòè tama ne xao cuiskaga kgoaraè tite,” témé. ² Ncêe sa kò Paulo ba hëé naka Barenabase ba hëéthëé tsara kúrú tsara ntcoeku cgoa xu, a qarika tēèku cgoa xu. Tsara kò Paulo ba hëé naka Barenabase ba hëéthëé tsara, c'èe xu dtcòm-kg'ao xu cgoa nxará tcg'òòè, Jerusalema koe xu gha qõò

ka, a x'áè úú-kg'ao xu hěé naka kaia xu koe hěéthěé sí ncēes tēes ka kg'ui ka.

³ Si kò kereke sa tsééa tcg'òó xu, xu ko Finikia koe hěé naka Samaria koe hěéthěé tcāà, a xu a nxàe, nta ne ma tǎá zi qhàò zi di ne Nqarim koe kabisea hǎa sa. Ncēe tchǎà nea kò wèé ne dtcòm-kg'ao ne kúrú ne kaisase qǎè-tcao. ⁴ Eě xu ko Jerusalem koe tcāà ka xu kò kereke sa hěé naka x'áè úú-kg'ao xu hěé naka kaia xu ka hěéthěé qǎese hààkaguè. A tsara a kò ěem Nqari ba gatsara koe kúrú hǎa zi gúù zi wèé zi nxàe. ⁵ Igaba ne kò c'ěe ne dtcòm-kg'ao ne ncēe kò Farasai xu dis xg'aes koe hǎa ne tēea-téé a máá: “*Nqǎóm di zi qhàò zi di ne méé ne q'ǎe nqǎa-qgai khòè, naka nea biríè Moshem di x'áè-kg'ámán méé ne qg'óó qari sa,*” témé.

⁶ Xu kò x'áè úú-kg'ao xu hěé naka kaia xu hěéthěé xu ncēes tchǎà sa xg'aea máá a nxàe. ⁷ Me kò Petere kaias nxàes qǎá q'oo koe tēea-téé a birí xu a máá: “*Tíí ka c'ěe xaoè, q'ana xao hǎa me kò kg'aiaka x'aè ka Nqari ba gatu xg'aeku koe nxará tcg'òó sa kúrú hǎa, tíí kg'ám koe ne gha tǎá zi qhàò zi di ne guu a qǎè tchǎàn kóm sa, a ne a dtcòm ka.* ⁸ Nqarim ncēe khòèm dis tcáó sa q'ana ba ko x'ái ne, qǎesem ko hààkagu ne sa, Tcom-tcomsam Tc'ěe ba máà ne ka, ncēm kò sixae ka hěé khama. ⁹ Sita hěé naka gane hěéthěé xg'aeku koem kò cúí q'aa-q'oo ga táá kúrú, gane di tcáóa nem kò dtcòmán cgoa q'ano-q'ano khama. ¹⁰ Dùús domka xao ko Nqari ba kúrú bódà máá? Dùús domka xao ko xgaa-xgaase-kg'ao ne qg'áo koe jokoan xòó, ncēe gaxae kana gaxae ka xǎò ga xu xu kò gaan dcéé ka tààè e? ¹¹ Igaba xae ko tseeguan kaga

dtcòm, cgómkuan X'aigam Jesom di ka ta gha gane khamaga ma kgoaraè sa,” tam méé.

¹² Xu wèé xu khòè xu nqoo, a Barenabasea tsara Pauloa tsara komsana, tsara ko ma x'ái zi hěé naka are-aresa zi gùù zi hěéthěé ma nxàe sa, ãem kò Nqari ba tãá zi qhàò zi di ne koe gatsara ka kúrúa zi. ¹³ Eě tsara ko kg'uia xg'ara kam ko Jakobo xoa a máá: “Tíú ka c'ěe xaoè, komsana te xao: ¹⁴ Simone ba ko nxàe, me ma Nqari ba ma tãá zi qhàò zi di ne ma kg'aia dàra hãa sa, gaa zi koem gha cg'òèa ba domka khòè ne nxárá tcg'òóa mááse ka. ¹⁵ Kg'uian porofiti xu di igabaga i ko ncěes gúùs cgoa dtcòmku, ncěe i ma ncěeta ma góáèa koe, *ncěem ko Nqari ba máá:*

¹⁶ Ncěe zi gùù zi qãá q'oo koer gha kabise, a Ra a gha Dafitem dim nquu ba kabase tshàò, ncěe cg'áéa ba.

Eě cg'áéa hãa xòèa ba Ra gha gaia tshàoa ghùì, a gha kúrú me me tchànose téé,

¹⁷ nxãasega ne gha ãe qaùà ne khòè ne X'aigam *Nqari* ba qaa ka, naka wèé ne tãá zi qhàò zi di ne hěéthěé e, ncěe cg'òèa Te ka ko tcièe ne.

¹⁸ Nqarim ko ma kg'ui i, ncěe ko nciísega ncěe zi gùù zi nxàea tcg'òò zi q'ãaèa ba,' tam méé.

¹⁹ Gaa domkaga ra bóòà tcg'òóa, a ko còò dis ka ko máá: Ncěe tãá zi qhàò zi di ne kò Nqarim koe kabise ne méé ta táá xgàè ne guu. ²⁰ Igaba méé xae góá máá ne, naka ne táá kúrú mááseèa nqárian máàèa hãa zi gùù zi tc'òó guu, naka nea gataga táá cg'áràn kúrú guu, naka nea táá chúú-chuuèa kg'oo-coan di kg'òóan kg'oo guu, naka nea táá c'áðan tc'òó

guu. ²¹ Nciísega i ko Moshem di x'áèan x'áé-dxoo xu koe xгаа-xгааè, ncēe i ko ma còrè-nquuan koe wèé Sabatan ka nxáráè khama,” tam méé.

Tcgãyas dtcòm-kg'ao ne ko góá mááè sa

²² Ka xu ko nxãaska x'áè úú-kg'ao xu hēé, naka kaia xu hēé, naka wèés kereke sa hēéthēé bóò i qãè e, cãm khóè tsara ne gha xg'aes koe guu a nxárá tcg'òó, a Paulo ba hēé naka Barenabase ba hēéthēé tsara cgoa Antioke koe tsééa úú sa. Jutasem ncēe kò Baresabase ta ma tciie ba hēé naka Silase ba hēéthēé tsara kò nxárá tcg'òóè, ncēe kò dtcòm-kg'ao ne ka kaisase tcommèa hãa tsara. ²³ Ka xu ko tcgãyas ncēeta ma góásea hãa sa gatsara cgoa tsééa úú, ncēe ko máá:

“Gaxae x'áè úú-kg'ao xae hēé naka kaia xae hēéthēéa ko, gataga gatu ka káikhoe ga xae ko tsgámkagu tu u, gatu dtcòm-kg'ao tu tãá zi qhàò zi di tu, Antioke koe hēé, Siria koe hēé, naka Kilikia koe hēéthēé hàna tu, a xae a ko máá:

²⁴ Gaxae ka c'ēea xua gaxae dis xg'aes koe tcg'oara hãa sa xae kóma hãa, a xu a kg'uiian cgoa tcg'ome tciúú tua, a tshúù-tshuu tc'ēe tua sa, gaxae x'áèan máà xu tama koe. ²⁵ Gaa domka xae xg'ae a dtcòmkuu, a cãm tsara khóè tsara nxárá tcg'òóa, a gatu koe tsééa úúa hãa, gaxae di tsara ncàm-khoe tsara Barenabase tsara Paulo tsara cgoa tsara gha qòò ka, ²⁶ khóè tsara ncēe kò gatá dim X'aigam Jeso Krestem domka gatsara di kg'òèan cg'òè-cg'oegam qgáim koe tcana hãa tsara. ²⁷ Gaa domka xae ko Jutase ba hēé naka Silase ba hēéthēé tsara gatu koe tsééa úú, sí tsara gha ncēe koe xae góáa hãas gúù

sa kg'áma tsara ka chóà máá tu u ka. ²⁸ Tcom-tcomsam Tc'ée ba hěé naka gaxae hěéthěéa kò bóò i qāèa máá xaea hāa, táá méé xae cúí gùú qóm ga xgàmkgagu tu u guu sa, ncēe zi gùú zi gatu koe ko qaase zi ka oose, ncēe ko xùri zi: ²⁹ táá méé tu kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'òó guu, naka tua c'áòan tc'òó guu, naka tua táá chúú-chuu a cg'òoè kg'oo-coan kg'oo guu. Naka tua gataga táá cg'áràn kúrú guu. Ncēe x'áè-kg'áman tu kò ko xùri ne tu gha ko qāèse hěé. Qāèse tu hāa.”

³⁰ Eě xu ko tsééa tcg'òòè ka xu kò Antioke koe síí tcāà, a xu a kò gaa koe khòè ne xg'ae-xg'ae, a tcgāya sa máà ne. ³¹ Eě ne ko nxará si ka ne kò ghùì-ghui-tcáoquan di kg'uiian qāè-tcaoa máá. ³² Ka tsara kò Jutasea tsara Silasea tsara, porofiti tsara a kò ii khama qáo x'aèan sèè a dtcòm-kg'ao ne cgoa kg'ui, a ghùì-ghui tcáo ne, a qari-qari ne. ³³ Eě tsara kò gaa koe x'aèan sèèa hāa, ka tsara kò dtcòm-kg'ao ne ka tòókuan cgoa tsééa kabiè, a tsara a kò gane eè kò tsééa úú tsara hāa ne koe kabise. ³⁴ [Igaba i ko Silase ba qāèa máá gaa koem gha qaù sa.]

³⁵ Igaba tsara ko Paulo tsara Barenabase tsara Antioke koe qaù, ncēe gatsara hěé naka kái ne khòè ne c'ée ne hěéthěé kò X'aigam Nqarim di qāè tchòàn xgaa-xgaa koe.

Paulom di xgaa-xgaan dis qòòs cám di sa (15:36–18:22)

Paulo ba hěé naka Barenabase ba hěéthěé tsara ko qòòa q'aa

³⁶ Cg'orò cáman qāá q'oo koem kò Paulo Barenabase ba bìrí a máá: “Hààn tsam kabise naka

tsama sí wèé xu x'áé-dxoo xu koe gatsam ka c'êe ne kabi, ncêe tsam kò X'aigam dim kg'ui ba xгаа-xгаа hãa xu, naka bóò nta ne ma hãa sa," témé. ³⁷ Me kò Barenabase tc'êe, Johanem ncêe Mareko ta kò ma tciièm cgoa tsara ga qõò sa. ³⁸ Igabam kò Paulo tc'êe a bóò, i qãèa máá tsara tama gatsara cgoam gha qõò sa, Pamfilia koem kò q'aa cgoa tsara a, a kò táá còoka tsééa qõò cgoa tsara a khama. ³⁹ Kas kò kaisas ntcoekus tshúù sa tée, tsara kò gaa koe ga q'aa. Me Barenabase ba Mareko ba séè, a ba a Kuperó koe skepes cgoa qõò. ⁴⁰ Me Paulo Silase ba nxará tcg'òóa mááse, a ba a xgoaba, ne kò dtcòm-kg'ao ne còrèa máá tsara a, Nqarim di cgómkuan gha hãa cgoa tsara a ka, ⁴¹ tsara kò Siria hêé naka Kilikia koe hêéthêé tcana nqáé a kò gaa koe kereke zi qari-qari.

16

Timoteo ba ko Pauloa tsara Silasea tsara cgoa qõò

¹ Me kò Paulo gataga Derebe koe qõò, a sí Lusetera koe tcãã. Gaa koem kò c'êem xгаа-xгаа-kg'aom Timoteo ta kòo ma tciiè ba x'ãèa, ncêe xõòs kò Juta dis qhàòs di ii, a dtcòm-kg'ao sa ii, me xõò ba Gerika dis qhàòs di ii ba. ² Dtcòm-kg'ao ne Lusetera hêé naka Íkonio hêéthêé di nea kò ko qãè zi gúù zi gam ka kg'ui. ³ Me kò Paulo ba tc'êe, Timoteom gha xùri me sa, khamam kò séè me a q'ãe nqãa-qgai khòo me, Juta ne êe zi nqóó zi koe hàna ne domka, xõò ba Gerika me e sa ne kò wèéa ne ga q'ana hãa khama. ⁴ Eè xu ko ma x'áé-dxoo xu koe ma qõòa te khama xu kò ma x'áè úú-kg'ao xu hêé naka kaia xu Jerusalema koe hàna xu hêéthêé

xu kúrúá hãa x'áèan bìrí ne, a xu a qarika méé ne qgóó o sa bìrí ne. ⁵ Zi kò kereke zi dtcòman koe qari-qariè, a wèé cárn ka càuse.

Paulom dis bóòkaguè sa Teroa koe

⁶ Xu Ferugia hēe naka Galatia hēéthēe di xu xg'aeku xu koe qōò, Asia dim xg'aekum koe xu ga kg'ui ba xгаа-xгаа sam kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba cara xua hãa khama. ⁷ Eē xu ko Misia dim xg'aekum koe cúù, ka xu kò Bitunia dim xg'aekum koe xu gha tcãa sa x'ãa máá, igabam kò Jesom dim Tc'ēe ba táá kgoara máá xu. ⁸ Khama xu kò Misia dim xg'aekum koe tcana nqáé, a Teroa dim x'áé-dxoom koe síí. ⁹ Eēm ntcùúm kam kò Paulo Maketonia dim khóem dis x'ái sa bóòkaguè, me téé-tēe a ko dtcàrà me a ko máá: “Tchoaba naka Maketonia koe hàà hùì ta a,” témé. ¹⁰ Eēm ko Paulo ēes x'ái sa bóòa xg'ara ka xae kò qháése Maketonia koe xae gha síí sa kg'ónòsea máá, gaa koe xae gha qãè tchòàn síí xгаа-xгаа ne sam kò Nqari ba tciia máá xaea hãa sa xae kò bóòa tcg'òóa khama.

Filipi koes ko Lidia Jesom koe dtcòm

¹¹ Teroa koe xae ko skepes cgoa guu ka xae kò tchànose Samoterake koe qōò, a xùrikom cárn ka Neapolise koe síí. ¹² Gaa koe xae kò guu a Filipi koe síí tcãa, kaim x'áé-dxoom Maketonia dim xg'aekum di ba, Roma dim nqōóm di qarian dòm q'oo koe hãa ba. Eēm x'áé-dxoom koe xae kò cg'orò cárn-coan sèè.

¹³ Sabata dim cárn ka xae kò x'áé-dxoom dis heke-kg'áms koe tcg'oa, a tshàam koe síí, còrè di qgáa ne ko gaa koe hàna, ta xae kò tc'ēea khama. Khòè zi ēe kò gaa koe xg'aea hãa zi cgoa xae kò ntcóó a

kg'ui. ¹⁴ Gazi ka c'ěe sa kò Lidia si i, Tiatira dim x'áé-dxoom di sa, Nqari ba kò còrè sa, ncěe kò ko ncoà a tcàako qgáian t'òè x'amágu sa. Paulom ko kg'ui zi guù zis kò qarika komsana, Nqari ba kò xgobekg'am tcáo sia hãa khama. ¹⁵ Eě ne ko gasá hěe naka gas dim x'áé-q'oom di ne hěéthěe tcguù-tcguuè, kas ko x'áéa sa koe tciaa úú xae e, a máá: “Ncěe X'aigam Nqarim koe dtcòmar khòèr ii sa xao kò bóòà hãa ne méé xao nxãaska x'áéa te koe hàà, naka tí cgoa hãa,” témé. A kò qarika dtcàrà xae e, xae síí cgae si.

Pauloa tsara Silasea tsara qáé-nquum koe

¹⁶ C'ěem cárn ka, ěe xae xóe a ko còrè dim qgáim koe qòò ka xae kò qãas cgoa xg'ae, ncěe kò tc'ěean úú sa, hààko zi guù zi gha nxàe di i sa, ncěe kò ko hààko kúrúse zi guù zi nxàean ka gas ka q'òòse ga ne kái marian kúrúa máá sa. ¹⁷ Ncěes cóá sa kò Pauloa xae q'aua xùri, a ko máá: “Ncěe xu khòè xua kaisase tc'amaka hãam Nqarim di xu qãà xu u, ncěe ko kgoarase tu gha di dàòan ka bìrì tu u xu,” témé. ¹⁸ Kái cárn nes kò sée a ncěes guù sa kúrú, me Paulo xg'ai a ba a kabise a dxãwa tc'ěe ba bìrì a máá: “Jeso Krestem cg'òè kar ko bìrì tsi, a ko máá, gas koe méé tsi tcg'oa,” témé. Me dxãwa tc'ěe ba gaa x'aè kaga tcg'oa cgae si.

¹⁹ Eě xu ko q'òòsea xu bóòà q'ãa, gaicara xu marian hòò tite sa, ka xu ko Pauloa tsara Silasea tsara qgóó a x'amágu dis qgáis koe úú, tc'ãà-cookg'ai xu koe. ²⁰ Eě xu ko Roma di xu kaia xu cookg'ai koe síí cgoa tsara a ka xu kò máá: “Ncěe tsara khòè tsara Juta tsara a, a ko x'áé-dxoom koe ncõoan kúrú, ²¹ a tsara a ko gataga tãá cauan khòè ne xgaa-xgaa,

Roma di ta khòè ta di x'áèan koe tc'ěese tama a, ta dtcòm m tama,” témé.

²² Si kò xg'aes khòè ne di sa thěé qarú cgae tsara a, xu kò Roma di xu kaia xu qgáían méé tsara tcg'òó cgaeè naka qoaè sa x'áè. ²³ Eě tsara ko thòókase xg'ámmeà xg'ara ka tsara kò qáé-nquum koe tcāàè, me kò kòre-kg'ao ba qāèse méém kòre tsara a sa x'áèè. ²⁴ Eēm kò máàèa hāa x'áèa nem kò tséékagu, a ba a kò q'oo koe hànám qáé-nquu-coam q'oo koe tcāà tsara a, a hii-tcúrían koe nqàrèa tsara qáéa ntcòo.

²⁵ Ntcùú nqáè ka tsara ko Paulo tsara Silasea tsara còrè, a Nqari ba cian nxáèa máá, xu kò c'ěe xu khòè xu qáèèa kò hāa xu kóm tsara a. ²⁶ Si kò kúúga kaias cgùrus nqòóm di sa kúrúse, si kò qáé-nquum ko tc'amkg'aia sa koe tshàoèa hāas tshoa-tshoase-q'oo sa kori, i kúúga wèé qáé-nquuan di kg'áman xgobekg'amse, i wèém khòém di táuan kgoarase. ²⁷ Eēm ko qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba tēe kam kò bóò i qáé-nquum di kg'áman xgobekg'amsea hāa, kam ko ntcàu ba tsgúua tcg'òó a cg'òose ka hěé, khòè xua qgóéa hāa, tam kò tc'ěea hāa khama. ²⁸ Igabam kò Paulo ba kaisase q'au a máá: “Táá tshúú gúú kúrú cgaese guu, wèéa xae ga ncēe koe hàna ke,” témé.

²⁹ Me qáé-nquum dim khòè ba x'áà-x'aa-kg'ai cgoa dis gúú sa dtcàrà a qháése tcāà, si kò cgùru sa tcāà me, me kò Paulo tsara Silasea tsara nqàrè-kg'am koe cg'áé. ³⁰ A ba a tchàa koe tcg'òó tsara a, a tēè tsara a, a máá: “Khòè tsaoè, dùú sa ra gha kúrú a nxāasega *Nqarim di* kgoarakuan hòò?” témé. ³¹ Tsara xqà me a máá: “X'aigam Jesom koe dtcòm, tsáá hěé naka x'áéa tsi di ne hěéthěé tu, nxāaska tu gha kgoaraè ke,” témé. ³² Ka tsara kò X'aigam

Nqarim dim kg'ui ba gabá hěé, naka wèè ne ěe kò gam x'áé koe hàna ne hěéthěé bìrí.

³³ Eẽm ntcùúm kagam kò qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba sée tsara a, a síí gatsara di chìbian xg'aà-kg'am, ne kò gaa x'aè kaga gabá hěé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hěéthěé tcguù-tcguuè. ³⁴ A ba a gam dim nquum koe úú tsara a, a tc'õoan máà tsara a. Gabá hěé naka gam dis x'áé-q'oos di ne hěéthěéa kò qãè-tcaoan ka cg'oè cgaeè, ncēeska ne Nqarim koe dtcòma hãa khama.

³⁵ Xùrikom *cám ka* ntcùúkg'ai cgoa di x'aè ka xu kò Roma di xu kaia xu x'áèan pìrisean cgoa tsééa úú ncēe kò máá: “Eẽ tsara khóè tsara kgoara naka tsara qõò,” témé e. ³⁶ Me qáé-nquum dim kòre-kg'ao ba gaa kg'uian Paulo ba bìrí a máá: “Kaia xu ncãa kgoaraè méé tsao di x'áèan tcg'òó, ke tsao ncēeska tóókuan cgoa tcg'oa naka qõò,” témé.

³⁷ Igabam kò Paulo bìrí xu a máá: “Khóè ne cookg'ai koe ne kò xg'ám tsam m, qãèse tēèa cgáé-cgae naka chibi-chibi tsam m tamasega, Roma di tsam khóè tsam m igaba, a kò qáé-nquum koe tcãà tsam m, ka xua ko ncēeska ts'ãà ka tcg'òó tsam m sa tc'ēe? Cuiskaga a! Gaxu méé xu hàà naka hàà gaxu ka tcg'òó tsam m,” témé.

³⁸ Pìrise xua kò Roma di xu kaia xu ncēe kg'uian bìrí. Eẽ xu ko Roma di tsara khóè tsara ii sa kóm ka xu kò q'áò, ³⁹ a xu a hàà qgóóa-máákuan dtcàrà, a tcg'òó tsara a, a dtcàrà tsara a, x'áé-dxoom koe tsara gha tcg'oa sa. ⁴⁰ Tsara ěe tsara ko qáé-nquum koe guu ka Lidia sa dàra, ka tsara kò gaa koe dtcòm-kg'ao ne cgoa xg'ae, a tsara a ghùi-ghui tcáo ne ko kg'uian máà ne, a xgoaba.

17

Tesalonika koe

¹ Eë tsara ko *Pauloa tsara Silasea tsara* Amfipolise hëé naka Apolonia hëéthëé tchoaba ka tsara kò sí Juta ne dim còrè-nquum Tesalonika koe hàna hãam koe tcãà. ² Me Paulo caua ba *a kò ii khama* sí còrè-nquum q'oo koe tcãà, a nqoana xu cáím xu Sabata di xu sée a qarika khòè ne cgoa kg'ui, *Nqarim di zi* Tcgãya zi koe guu a. ³ A ba a kãbi, a bìrí kg'ónò ne, qaase i ko Krestem *ncëe nqòòkaguèa* ba méém xgàrase naka ba x'ooan koe tēe sa. Bìrí nem kò a máá: “Jesom ncēer ko bìrí tu u ba, Gaam Krestem ga Me e,” témé. ⁴ Ne kò c'ēe ne *Juta ne* ncēe kò ncēe gúùan kóm ne kaisase nxùrù-tcáóa máá *Pauloa tsara Silasea tsara* xùria ne. Kaias xg'aes Nqari ba ko còrè ne Gerika ne di sa hēé, naka kái zi khòè zi tc'amaka hàna tée-q'ooan di zi hëéthëé e kò ii.

⁵ Igaba ne kò c'ēe ne Juta ne tau di ne e khama ne kò c'ēe ne khòè ne dàòan qàe koe x'ãèa hãa ne cg'ãè cau ne xg'ae-xg'ae a tshúùan ghùì. Jasonem dim x'áé ba ne kò qaru cgae, sí ne gha *Pauloa tsara Silasea tsara* qaara tcg'òó a khòè ne cookg'ai koe úú tsara a ka. ⁶ Igaba ēe ne kò táá hòò tsara a ka ne kò Jasone ba hēé naka c'ēe ne dtcòm-kg'ao ne hëéthëé tcéèa tcg'òó, a x'áé-dxoom di xu tc'ãà-cookg'ai xu koe úú ne, a q'au a máá: “Khòè tsara ncēe kò ko nqòó ba tshúù-tshuu tsara ncēeska ncēe koe hàna, ⁷ me Jasone ba x'áéa ba koe tciia tcãà tsaraa hãa. Xu ko wèèa xu ga *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram di x'áè-kg'áman xguì, a kò máá: ‘C'ēem X'aigam Jeso ta ko ma tciie ba hãa,’ ” témé. ⁸ Eë ne ko khòè ne hēé naka tc'ãà-cookg'ai xu hëéthëé

ncēes gúù sa kóm ka ne kò kaisase xg'aì. ⁹ Xu *kaiia xu* Jasone ba hēé naka c'ēe ne hēéthēē surutakagu, a guu ne ne qōò.

Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe

¹⁰ Eēm ntcùúm kaga ne kò kúúga dtcòm-kg'ao ne, Pauloa tsara Silasea tsara Berea koe tsééa úú. Eē tsara ko síí ka tsara kò Juta ne dim còrè-nquum koe tcāà. ¹¹ Berea di ne khòè ne ko qāè ne khòè ne e Tesalonika di ne khòè ne ka t'ōè-tcáo ne, khama ne kò kg'ui ba wèè tcáoá ne ka séèa mááse, a ne a kò *Nqarim di zi* Tcgāya zi wèè cáím ka nxará, Paulom kg'uia hāas tseegu ii sa ne kò bóò kg'oana hāa khama. ¹² Ne kò kái ne dtcòm, kái zi khòè zi tcom-tcomsa zi Gerika di zi hēé naka kái xu khòè xu Gerika di xu hēéthēéa kò dtcòm.

¹³ Igabaga ēe ne ko Juta ne Tesalonika koe hàna ne Paulom ko Nqarim dim kg'ui ba Berea koe xgaa-xgaa sa kóm, ka ne kò gaa koe síí, a síí ncōoan ghùì. ¹⁴ Ne nxāaska dtcòm-kg'ao ne Paulo ba tshà-dxoom qàe koe qháése tsééa úú, igaba tsara kò Silasea tsara Timoteo tsara Berea koe qaù. ¹⁵ Eē kò Paulo ba úúa tòó xu khòè xua kò Atene noose qōò cgoa me, a síí Berea koe kabise, Silasea tsara Timoteoa tsara méé tsara qháése síí cgae me di x'áè-kg'ámán cgoa.

Paulo ba Atene koe

¹⁶ Eēm kò Paulo qanega Atene koe Silasea tsara Timoteoa tsara qāà hāa, kam kò ēem ko x'áé-dxoom koe i kúrúa mááseèa hāa nqárian cg'oèa hāa sa bóò ka kaisase tshúù-tcao. ¹⁷ A ba a kò ko wèè cáím ka còrè-nquum koe Juta ne hēé, qhàò zi di ne ncēe Nqari ba kò ko còrè ne hēé, naka khòè ne ncēe kò ko wèè cáím ka gúù zi ko x'amáguèm qgáim koe

nqáé ne hēéthēé cgoa qarika kg'ui. ¹⁸ Xu kò gataga thēé c'ēe xu Epikuria hēé naka Setoike hēéthēé *di sara dtcòm sara* di xu q'ãa-kg'ao xu ntcoeku cgoa me. C'ēe xua kò ko máá: “Dùús tc'amkg'ai koe ba gáé ko ncēm khòè ba kg'ui?” témé. Xu c'ēe xu xoa a máá: “Kúrúa mááseèa nqárian kam ko kg'ui khama i xám,” témé. Paulo ba kò ko Jesom ka hēé naka x'ooan koe tēs ka hēéthēé xгаа-xгаа domka xu kò ko ncēeta méé khama. ¹⁹ Ne nxãaska tc'ãa-cookg'ai xu dis xg'aes Areopago ta ko ma tciiēs cookg'ai koe séè a úú me, a máá: “Q'ãa kg'oana ta hãa, dùútsa xгаа-xгаas kabas ka tsi ko kg'ui sa. ²⁰ C'ēe zi gúù zi ēe ta ko kóm tsi tsi ko nxàe zia gatá koe are-aresa zi i, ta dùú zi ko nxàe sa q'ãa kg'oana,” ta ne méé. ²¹ Wèé ne x'ãè-kg'ao ne Atene di ne hēé naka tãá xu nqõó xu koe guua ne khòè ne, ncēe kò gaa koe x'ãèa hãa ne hēéthēéa kò ko tc'ēe, gane di x'aèan ne gha kabase ne ko nxàe a ko kóm zi gúù zi koe nqáékagu sa.

²² Me kò nxãaska Paulo ba Areopagom dis xg'aes nqáè koe tēe a téé a máá: “Gaxao khòè xao Atene di xao koer ko wèé zi dàò-kg'ám zi koe bóò, dtcòmān xao úúa hãa sa. ²³ Eēr kòo caate gatu dim x'áé-dxoom koe kar kò ēe tu ko còrè zi qgái zi bóò kar kò altaram ncēeta ma góásea hãa ba bóò: 'NQARIM C'ÚÛSEA HÃAM DI BA,' ta ko méèè ba. Tu kò dìím ii sa tu c'úúa hãa igaba còrè Me, ra ko ncēska Gam kar ga bìrí tu u sa tc'ēe.

²⁴ “Nqarim ga Me e, ncēe nqõómkg'ai hēé naka wèé zi gúù zi gaam koe hãa zi hēéthēé kúrúa hãa ba. X'aigam nqarikg'ai hēé naka nqõómkg'ai hēéthēé di ba, khòèan tshàu ka kúrúèam tempelem

koe x'ǎè tama ba, ²⁵ kana c'ěe gúù ko qaa khóè khama ma khóèan tshàu ka kúrúa mááè tama ba, Gabá ko wèè khóèan ga kg'òèan hěé naka sònàn hěé naka wèés gúù sa hěéthěé máà khama. ²⁶ Cúím khóèm koem guu a *nqǒóm di zi* qhàò zi wèè zi kúrúa hãa, wèém nqǒóm koe zi gha x'ǎè ka, Me x'aèan hěé naka hàà zi ko x'ǎè qgàian hěéthěé q'aa-q'aa máá zia hãa. ²⁷ Nqari ba ne gha nqòòan úúá hãase qaa ka, a gha c'ěedaoka ěe ne ko qaa Me ka hòò Me. Gatàm ma gatá wèé ta ka nqúù tama igaba. ²⁸ Ncěe ta ko c'ěea ta méé khama a ko máá:
 'Gam koe ta kg'òèa, a ko qǒòà te, a hàna hãa.'
 Ncěe ne ko gatu di ne dqòm-k-g'ao ne méé a ko máá,
 'Gatá igaba ta thěé Gam di ta cóá ta a,'
 témé khama.

²⁹ "Ncěe ta Nqarim di ta cóá ta ii, ka méé ta táá tc'ěea máá, Nqari ba khóèan tshàu ka kúrúèa hãa, kana t'òè nxǒán tcaàko hěé naka seleferan hěéthěé cgoa kúrúèa hãa, ta tc'ěea guu. ³⁰ Nqari ba xg'ao ko khóè ne di tc'irì-tc'irisean bóòà guu, igabagam ko ncěeska wèé zi qgàì zi koe khóèan bìrí, kúrúa mááseèa hãa nqárian méé ne tcg'oaragu, naka gane di chìbian koe tcóóse sa. ³¹ Cám bam tòóá hãa, Gam kam gha nqǒó ba bóò q'oo a Gam nxárá tcg'òóá hãam Khóèm cgoa xgàra me ba khama. Ncěe sa tseegu si i sam wèé ne khóè ne x'áía hãa, x'ooan koe ghùia ba ka.

³² Eě ne ko Paulo ba kóm me ko x'ooan koe ghùies ka kg'ui, ka ne kò c'ěe-kg'áía ne tsaruan kúrú u, igaba ne kò c'ěe ne máá: "Gaicara tsi gha ncěes gúùs ka kg'ui sa ta ko tc'ěe," témé. ³³ Me nxãaska Paulo gane xg'aeku koe tcg'oa. ³⁴ Igaba xu kò c'ěe xu khóè xu hàà cgae me, a xu a dtcòm. Gaxu cgoam

kò Dionisio, Areopagom x'áé di ba, xg'aes dim tc'ãà-cookg'ai ba hēé naka c'ēes khòès Damarise ta ko ma tciìè sa hēé, naka c'ēe ne hēéthēé hàna.

18

Paulo ba Korinta koe

¹ Ncēe zi gùù zi qāá q'oo koem kò Paulo ba Atene koe guu a ba a Korinta koe qōò, ² a ba a kò gaa koe Akilam cgoa xg'ae, ncēe kò Juta dis qhàòs di ii ba, Ponto koe kò ábàèa ba, me kò gam dis khòès Perisilas cgoa Italea koe guu a kàbasega hààraa, Kelaodiase ba kò wèé ne Juta ne ēe Roma koe hāa ne méé ne tcg'oa di x'áèan tcg'òóa hāa khama. Me kò Paulo gaa koe síí xg'ae cgoa khara a, ³ a ba a kò síí hāa cgoa khara a, a tséé cgoa khara a, gakhara khamam kò ko ma xgàuèko nquu-coan kúrú khama. ⁴ Wèé cáman Sabata di kam kò ko còrè-nquuan koe khòè ne cgoa qarika kg'ui, a ba a kò ko Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēé tchàno dàòan x'ái.

⁵ Eē tsara ko Silasea tsara Timoteoa tsara Make-tonia koe síí tcāà kam kò Paulo qāè tchōàn xgaa-xgaa koe tcāàn tcáó, a kò Juta ne Jesom ka nxàea tseegukagua máá, *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

⁶ Igaba ēe ne kò Juta ne Paulo ba ntcoe, a ne a ko cg'ãèse gam ka kg'ui, kam kò qgáa ba di tsharàn qāè-qāè, a ba a bìrí ne a máá: “Gatu tcúú koe i cúíaga c'áòan cg'oèa hāa, tíí ra tchàno ra a. Ncēe koe guus kar ko tǎá zi qhàò zi di ne koe qōò,” témé. ⁷ Me Paulo ba còrè-nquum koe guu, a ba a c'ēm khòèm Titio Jusetò ta ko ma tciìèm dim nquum ncēe kò qàea ba koe hām koe síí tcāà, ncēe kò ko

Nqari ba còrè ba. ⁸ Ne kò còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim Kerisepo ba gam x'áé-q'oo di ne hěéthěé cgoa X'aigam koe dtcòm. Ne kò kái ne c'ěe ne Korinta koe kò x'ãèa hãa ne ncěe qãè tchòàn kóm, a ne a kò dtcòm, a tcguù-tcguuè.

⁹ C'ěem ntcùúm kam kò Paulo X'aigam ka bóòkaguè, Me X'aiga ba kg'ui cgoa me, a ba a máá: “Táá bèe guu, igaba méé tsi kg'ama kg'ui naka táá nqoo guu, ¹⁰ Tíí ra tsáá cgoa hãa, i cúí khòè ga gaan di tshàuan tòó cgae tsia hãa tite, ncěem x'áé-dxoom koer kái ne khòè ne úúá hãa ke,” tam méé. ¹¹ Me kò nxãaska Paulo gaa koe kuri ba hěé naka 6 nxoean hěéthěé hãa, a khòè ne Nqarim dim kg'ui ba xgaa-xgaa.

¹² Igabaga ěem ko Galio Akaia dim tc'ãà-cookg'ai ba tòòè ka ne kò Juta ne Paulo ba xg'aea máá a qarú cgae, a ne a qhàis koe úú me, síím gha chìbi-chìbiè ka, ¹³ a ne a kò máá: “Ncěem khòè ba ko khòè ne qg'ái, a ko máá, Nqari ba méé ne còrè, témé, sita di x'áèan koe qaase tamas gùù sa,” ta ne méé.

¹⁴ Igaba ěem Paulo ba kg'ui kg'oana hãa kam ko Galio ba Juta ne bìrí a máá: “Ncěè gatu Juta tu kò cg'ãè gúúan kúrú dis chìbi sa kana xgòàs chìbi sa kúrúá hãa, ner ga kò komsana tua hãa. ¹⁵ Igaba tséékaguèa xu kg'ui xu hěé, naka cg'òèan hěé naka gatu di x'áè-kg'áman hěéthěé di zi tềe zi i, ke tu gatu bóòá mááse tu ga ma kg'ónò zi sa. Cuiskagar tíí gaa zi di dàòan bóòá tcg'òóá máá tu u tite ke,” tam méé. ¹⁶ A ba a nxãaska qhàis koe xhàigu ne. ¹⁷ Ne kò wèéa ne còrè-nquum dim tc'ãà-cookg'aim Sosenese ba qarú cgae. A ne a qhàis cookg'ai koe xg'ám me. Igabam kò Galio ba táá cg'áres kaga

nqábé ne.

Paulo ba ko Antioke koe kabise

¹⁸ Paulo ba ko Korinta koe tc'ãòà x'aè-coan dtcòm-kg'ao ne cgoa x'ãè, a ba a nxãaska Perisila khara Akila khara cgoa xgoaba a skepes cgoa Siria koe qõò. Eëm ko Kenkerea koe síis cookg'ai koem kò tcúúa ba dqòm, gaiseam kò hãas gaises domka.

¹⁹ Ne Efeso koe síi tcãà, ncêe gaa koem kò Paulo síi Peresila khara Akila khara qaù koe. A ba a gabá síi còrè-nquum koe tcãà, a ba a síi Juta ne cgoa qarika kg'ui. ²⁰ Eë ne ko khòè ne dtcàrà me, cg'aréseme gha hãa cgoa ne sa, kam kò xguì. ²¹ Igabaga eëm ko xgoaba kam kò x'áè ne a máá: “Ncèè Nqarim kò ncàma hãa ner gha kabise cgae tu u,” témé. A ba a nxãaska Efeso *dim x'áé-dxoom* koe skepes cgoa qõò.

²² Eëm ko Kaesarea *dim x'áé-dxoom* koe síi skepes cgoa tcãà, kam ko gaa koe guus ka kerekes *Jerusalema koe hãnas koe* síi tcãà, a khòè ne tsgámkagu a ba a nxãaska Antioke *dim x'áé-dxoom* koe kabise.

**Paulom di xгаа-xgaan dis qõòs
nqoana di sa (18:23–21:16)**

Apolose ba Efeso hëé naka Korinta hëéthëé koe

²³ Gaa koem kò x'aè-coa sée a hãa, a ba a nxãaska wèem xg'aekum Galatia *dim koe hëé naka Ferugia* *dim di xu x'áé xu koe hëéthëé* tcana te, a ko wèé ne xгаа-xgaase-kg'ao ne qari-qari.

²⁴ Me c'ëem Jutam Apolose ta ko ma tciie ba, Efeso *dim x'áé-dxoom* koe hàà, ncêe kò Alekesante-ria *dim x'áé-dxoom* koe ábàèa ba. Qãèse ko kg'uim khòè me e kò ii, Nqarim di zi Tcgãya zi kò qãèse

q'ana ba. ²⁵ Gatagam kò Nqarim dim dàò ba qǎèse xгаа-xгааèa, a ko kgoara-tcaoase kg'ui, a ko Jesom ka tseeguse xгаа-xгаа, Johanem di tcguù-tcguukuan ka cúím kò q'ana igaba. ²⁶ Tshoa-tshoam kò a còrè-nquum q'oo koe kgoarasease kg'ui. Eẽ khara ko Perisila khara Akila khara kg'uia ba kóm kaga khara ko x'áéa khara koe sèè a úú me, a síí Nqarim dim dàòm ka qǎèse cg'oèase bìrí me.

²⁷ Me nxãaska Apolose Akaia *dim xg'aeikum* koem gha qǒò sa bìríse, ne kò dtcòm-kg'ao ne Efeso koe hàna ne hùì me, a tcgãya sa dtcòm-kg'ao ne Akaia koe hàna ne góá máá, a kò dtcàrà ne, qǎèse ne gha hàakagu me sa. Eẽm ko síí gaa koe tcãà kam kò gane èe kò Nqarim di cgómkuan domka dtcòm-kg'ao ii ne kaisase hùì. ²⁸ Wèém khòèm cookg'ai koem kòo Juta ne cgoa ntcoeku khama, a *Nqarim di zi Tcgãya zi cgoa x'ái*, Jeso ba *nqòòkaguèam* Krestem ga Me e sa.

19

Paulo ba Efeso koe

¹ Eẽm kò qanega Apolose Korinta koe hãa, kam kò Paulo nqòóm nqáè koe tchoaba a nqáé, a ba a Efeso koe síí tcãà. Gaa koem kò c'èe xu xгаа-xгааase-kg'ao xu cgoa xg'ae. ² Kam ko tèè xu a máá: “Xg'ao xao ko dtcòm ka xaoa xg'ao Tcom-tcomsam Tc'èe ba hòò?” témé. Xu xọa me a máá: “Qanega xae Tcom-tcomsam Tc'èem ka kóm ta ga hãa,” témé. ³ Me tèè xu a máá: “Kháé nxãaska xaoa dùútsa tcguù-tcguukus ka tcguù-tcguuèa?” témé. Xu xọa me a máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku si i,” témé. ⁴ Me Paulo máá: “Johanem dis tcguù-tcguuku sa chìbian

koe tcoóse a Nqarim koe kabisean di si i. Khòe nem kò bìrí, Gaam ãe ko gam qãá q'oo koe hààm koe ne gha dtcòm sa, ncãe Jeso ba,” tam méé.

⁵ Ncãe sa xu kò kóm ka xu kò X'aigam Jesom di cg'òèan koe tcguù-tcguuè. ⁶ Eẽm ko Paulo gaxu koe tshàua ba tòo kam kò Tcom-tcomsam Tc'ãe ba tcãa cgae xu, xu tãáka taman ka kg'ui, a xu a porofita.

⁷ Wèéa xu kò 12 xu khòe xu u.

⁸ Me kò Paulo ba còrè-nquum q'oo koe tcãa, a gaa koe nqoana nxoean Nqarim di x'aian ka kgoarasease kg'ui, a ko tẽeku a ko xoaku cgoa ne.

⁹ Igaba ne ko c'ãea ne kóman xguì, a ne a táá dtcòm, a ne a ko khòe ne cookg'ai koe *Nqarim dim* dàòm ka cg'ãèse kg'ui. Me kò Paulo ba nxãaska guu ne, a ba a xгаа-xgaase-kg'ao xu sèè, a wèém cáím ba Turano dim xгаа-xгаа-nquum koe qarika kg'ui. ¹⁰ Ncãe sa kò cáím kurian sèè, nxãasega ne gha wèé ne Asia dim nqõóm koe kò x'ãèa hãa ne Juta ne hẽé naka Gerika ne hẽéthẽé X'aigam *Nqarim dim* kg'ui ba kóm ka.

Sekefam di xu cóa xu

¹¹ Me kò Nqari ba Paulom di tshàuan cgoa are-aresa zi x'ái zi kúru, ¹² i kò ãem kò khùbuan tchùu cgoa qgáían hẽé naka tc'amakam ko hãa qgáían hẽéthẽé tsàako ne khòe ne koe sèè a úúè, i tciian guu ne, i dxãwa tc'ãean tcg'oaragu ne.

¹³ Xu kò nxãaska c'ãe xu Juta xu, ncãe kòo nqõó ba nxama-nxama a ko caate xu, gane ãe kò dxãwa tc'ãean ka cg'òè cgaeèa ne koe tshoa-tshoa a dxãwa tc'ãean tcg'óó, X'aigam Jeso Krestem dim cg'òè ba tciian ka, a xu a kò máá: “Jesom cg'òè kar ko x'áè tsi, ncãe Paulom kò Gam ka xгаа-xгаа ba, a ko máá, tcg'oa,” témé. ¹⁴ Juta ne dim kaim peresitim

Sekefam di xu cóá xu 7 xua kò ncêes gúù sa kúrú. ¹⁵ Igabam kò dxãwa tc'êe ba xoa xu a máá: “Jeso bar q'ana, a ra a Paulom ka q'ana, ka xaoa gaxao díi ga xaoa?” témé. ¹⁶ Me kò dxãwa tc'êean úúam khòè ba nxài cgae xu, a ba a wèéa xu ga tàà. Xg'ám xum kò a thòò-thòo xu, xu kò nquum koe guu a hãa tamase qgóéa tcg'oa.

¹⁷ Ne kò wèé ne Juta ne hěé naka Efeso koe x'ãèa ne Gerika ne hěéthěé ne ncêe gúúan q'ãa. Wèéa ne ga kò q'áòs ka tcãàè, i kò X'aigam Jesom di cg'òèan kaikaguè. ¹⁸ Ne kò kái ne dtcòm, a ne a hàà gane di zi tséé zi êe ne kò kúrú zi cg'ãè zi nxàe. ¹⁹ Kái ne êe kòo tsoðan ka xгаа-xgaase nea kò gane di zi tcgãya zi óága, a ne a síi wèé khòèan cookg'ai koe dàò zi. Gaa zi tcgãya zi di mari ne kòo nxára xg'ae ne i 50,000 xu qano mari xu selefera di xu khama noo. ²⁰ Me kò ncêem dàòm ka X'aigam dim kg'ui ba kaisase càùse a kaisa qarian úú.

Ncõo sa Efeso koe

²¹ Ncêe zi gúù zi ko kúrúsea xg'ara kam kò Paulo bìrìse, Maketonia hěé naka Akaia hěéthěé koem gha nqáé a Jerusalema koe qòò sa, a máá: “Gaa koer kò síi hěéa xg'ara ne méér Roma koe síi dàra,” témé. ²² Me kò cam tsara hù-i-kg'ao tsara gam di tsara, Timoteo ba hěé naka Eraseto ba hěéthěé tsara Maketonia koe tsééa úú. A ba a gabá x'aè-coa ba Asia dim nqòòm koe qaù.

²³ Gaam x'aèm êem kas kò kaias ncõo sa *Nqarim dim* dàòm ka tcãà. ²⁴ Me kò c'êem khòèm Demeterio ta kò ma tciie ba hàna, seleferan di gúúan kòo kúrú ba, tempelem *c'êes nqáris* Aretamese dis di sere-serean ko seleferan cgoa kúrú ba, i kòo gam di

tsééan kái marian óága *gam cgoa kò kúru xu tséé-kg'ao xu koe*. ²⁵ Kam ko gaa xu *tséé-kg'ao xu hěé naka c'ěe xu gatà iise ko tséé xu hěéthěé tciia xg'ae*, a ba a máá: “Khòe xaoè, q'ana xaoa, ncěes tséés koe xae qguù sa úúa hãa sa. ²⁶ Ncěeska xao bóò a kóma hãa, ncěem khòem Paulo ba kái khòean qg'áia hãa sa, Efeso dim x'áé-dxoom koe cúí tamase, igaba wěem nqōóm Asia dim koe ga hěéthěé e, a ba a ko tshàu cgoa kúruéa nqária ne nqári tama a, témé, a tc'ãòà hãa khòean séèa kabia hãa. ²⁷ Cg'ãès gúù sa gha hàà kúrué, sixae dis tséés qãè sa cg'ãa-cg'ana di iise cúí bóòè tite, igabam gha thěé tempelem kaias nqáris Aretameses di ba kg'amaga káà hùise hãa, i gha gataga thěé gas di dqòmmeàn, nqóó xu Asia di xu koe hěé naka wěem nqōóm koe hěéthěé kaàkaguè!” tam méé.

²⁸ Eě ne ko ncěes gúù sa kóm ka ne kò kaisase xgòà, a ne a tshoa-tshoa a q'au a máá: “Kaia saa Aretameses Efeso di sa!” témé. ²⁹ Me kò kúuga wěem x'áé-dxoo ba kaias tcěé-tcěes ka tcãàè. Ne khòe ne kōèan dim qgáim koe xg'ae a qaròà tcãà, a ne a kò Paulom cgoa ko qōòà te tsara khòe tsara, Maketonia di tsara, Gaio ba hěé naka Arisetareko ba hěéthěé tsara, kōèan dim qgáim koe tcéèa tcãà. ³⁰ Paulo ba kò xg'aes koe tcãà kg'oana, igabaga xu kò xgaa-xgaase-kg'ao xu xgáè-kg'am me. ³¹ C'ěe xu tc'ãà-cookg'ai xu Asia dim nqōóm di xu, ncěe kò gam di ncàm-khoe ii xua kò thěé kg'uian tsééa úú, kōèan dim qgáim koe méém táá sí di i.

³² Si kò xg'ae sa dùús ko kúru sa q'ãa tama. C'ěe nea kò cúís gúús ka q'au, ne ko c'ěe ne c'ěes ka q'au. Ne kò kái-kg'aise khòe ne dùús domka ne ko ěe koe xg'aea hãa sa q'ãa tama. ³³ Juta ne kò Alekesantere

ba xg'aes q'oo koe xàbùà tcãà, ne c'ěe ne xg'aes di ne dùú sam gha kúru sa bìrí me. Me kò xqara mááse kg'oana kam kò tshàua ba cgoa dtcàrà, nqoo ne gha sa. ³⁴ Igabaga ne kò Juta me e sa bóòà q'ãa, ka ne ko càm aoaran wèèa ne ga cúí koe ntcoon-kg'ám a q'au, a máá: “Aretameses Efeso di sa kaia hãa!” témé.

³⁵ Igabam kò x'áé-dxoom dim góá-kg'ao ba xg'ae sa nqookagu, a ba a máá: “Efeso di tu khòè tuè, wèém khòè ba q'ana hãa* , Efeso dim x'áé-dxoo ba kaia hãas Aretameses dim tempelem dim kòre-kg'ao me e sa, naka nqarikg'ai koe guu a cg'áéa hãas sere-sere sa hěéthěé e! ³⁶ Ncěe zi gúù zia ntcoèè tama, gaa domka méé tu nqooa hãas gúù si i, naka táá c'ěe gúù ga qháése kúru guu. ³⁷ Ncěe xu khòè xu ncěe tu ncěe koe óágara xua ts'ãà tama, a xu a gataga gatá dis nqári sa cóè tama. ³⁸ Khama ncèè Demeterio ba hěé naka gam di xu tséé-kg'ao xu hěéthěé ko c'ěem khòèm cgoa ncõoan úúa hãa ne, xu x'aiga-coa xu hàna, i qhàian xgobekg'amsea. Guu xu naka xu gaa koe síí chibi-chibiku. ³⁹ Igabaga ncèè xao kò c'ěe gúù úúa hãa, ncěe xao còoka úú kg'oana hãa a, ne xao gha kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe nxàe e. ⁴⁰ Ncěe i ma ncěe càm ka ii khama, ta gha ncěe kúruúseas gúùs ka kaias cg'ãès q'oo koe hãa. Xqara mááse ga káà a, gaan cgoa ta ga ncěes tcéé-tcěe sa ncèèa mááse e khama,” tam méé. ⁴¹ Ncěetam ko mééa xg'ara kam kò xg'ae sa qõòà q'aakagu.

* **19:35:** Wèém khòè ba q'ana hãa - Gerika sa ko máá: “Díí ba gáé c'úúa hãa?” témé.

20

Maketonia koe hēé naka Akaia koe hēéthēé e

¹ Eēs ko tcēé-tcēe sa chōò kam ko Paulo xgaa-xgaase-kg'aoan tciia xg'ae, a ba a ghùì-ghui tcáó ne, a x'áè ne, a ba a tcg'oa a Maketonia koe qǒò. ² Eē xu qgàì xum ko tchoaba, a kò khòè ne káí kg'uiian cgoa ghùì-ghui tcáó, a ba a síí Akaia koe tcàà, ³ a gaa koe síí nqoana nxoean x'ãè. Siria koem kò qǒò kg'oana kam kò bóòà q'ãa, Juta xu qg'áikua máá mea hãa sa, khamam kò Maketonia koem gha kabise dis tc'ēe sa kúru. ⁴ Gam cgoa kò hãa xu khòè xua kò Sopaterem Pirom ka cóásem ncēe Berea koe guua ba hēé, naka Tesalonika koe kò guua tsara Arisetarekoa tsara Sekumadua tsara hēé, naka Gaiom Derebe koe ko guua ba hēé, naka Timoteo ba hēé, naka Asia dim nqǒóm koe ko guua tsara Tigikoa tsara Terofimoa tsara hēéthēé e. ⁵ Ncēe xu khòè xu kò sixae cookg'ai koe qǒò, a síí Teroa koe qãà xae e. ⁶ Igaba xae kò sixae skepes cgoa Filipí koe guu a qǒò, péré gãé-gãe úú tamás pérés ko tc'ǒòès kǒès qãá q'oo koe. A xae a 5 cáman qãá q'oo koe Teroa koe síí cgae xu, a xae a kò síí gaa koe ⁷ cáman hãa.

Paulom dis dàra sa Teroa koe

⁷ Tc'ãà dim cárn bekem dim ka xae kò hààra xg'ae a xae a péréan tc'ǒó. Paulo ba kò khòè ne cgoa qarika kg'ui, i nxãakg'aiga síí ntcùú nqáèan tcàà, xùrikom cárn kam gha qǒò sam kò dtcãasea hãa khama. ⁸ Eē ta kò xg'aea hãam nquum tc'amaka hãam koe i kò káí lampian hàna hãa. ⁹ Me kò qárí-kg'ao-coam Etiko ta ko ma tciie ba fensteres koe ntcōe, ncēe kò Paulom kò ko qádōse kg'ui ka

ko kaisase x'óma cg'áé ba. Tc'oms ko tàà me kam kò nqoana dim nquum koe guu a gómankg'ai koe cg'áé, a síim ko ghùìè ka x'óóá. ¹⁰ Me kò Paulo ba xōa, a ba a qárí-kg'ao-coam tc'amkg'ai koe ncemea xòose, a ba a x'òàa ba ka xgábé me, a máá: “Táá q'ae guu, kg'òèam hãa ke,” témé. ¹¹ A ba a gaicara tc'amaka hãam nquum koe qaò, a síi péréan tc'òó. Kg'ui cgoa nem ko i nxãakg'aiga síi cáman tcg'oa, me xgoaba. ¹² Ne kò khòè ne qárí-kg'ao-coa ba kg'òèam hãase x'áéan koe séè a úú, a ne a kò kaisase qgài-qgai tcáòè.

Teroa koe guu a Milete koe qōòà ne

¹³ Xae xgoaba a skepes q'oo koe tcãà a xae a Asose koe qōò, ncēe gaa koe xae kò Paulo ba síi skepes cgoa séè kg'oana koe. Ncēetam kò ma kg'ónòsea, nqàrè cgoam kò ko gaa za síi khama. ¹⁴ Eēm ko Asose koe síi xg'ae cgoa xae e ka xae ko séè me, a xae a skepes cgoa Mitilene koe síi. ¹⁵ Q'uu dim cáim ka xae kò skepes cgoa qōò, a Kiose koe síi tcãà. Eēm cáim qãá q'oo koe xae kò tchoaba a síi Samose koe tcãà, a q'uu dim cáim ka Mileto koe síi. ¹⁶ Me Paulo Efeso koem gha nqáé a qōò sa bìrise, nxãasegam gha táá Asia dim nqōóm koe síi qáo x'aèan hãa ka. Pentekoste dim cáim cookg'ai kam gha síi Jerusalema koe tcãà sam kò qháéa máána hãa khama.

Paulo ba ko Efeso di xu kaia xu cgoa còo di sa kg'ui

¹⁷ Mileto koem ko guu kam kò Paulo ba Efeso koe khòèan tsééa úú, síi i gha kerekes di xu kaia xu tciia máá me ka. ¹⁸ Eē xu ko gam koe hàà kam ko bìrí xu a máá: “Q'ana xaoa, ntar kò ko ma kg'òè sa, wèè

x'aèan ncēer kò gaxao cgoa hàna ka, tc'ãà dim cáim Asia dim nqōóm koer ko hààm koe guu a. ¹⁹ Juta ne kò kúrúa bóò te, a ne a kàa zi ka qarika xgáè te, igabar X'aigam *Nqari* ba cg'áré-cg'aresean cgoa hēé naka tcgái tshàran cgoa hēéthēé kúrúa máána hãa. ²⁰ *Q'ana xao hãa*, c'ēe gúù gatuar ga hùì cgoa tuar kò táá gatu koe chòm sa, igabar kò wèé ne khòè ne cookg'ai koe hēé naka x'áéa tu koe ga hēéthēé gaan ka xgaa-xgaa tu u. ²¹ Juta ne hēé naka Gerika ne hēéthēer qarika bìríá hãa, gane di chìbian koe ne gha tcóóse a Nqarim koe kabise a gatá dim X'aigam Jesom koe dtcòm sa.

²² “Igaba bóò, ncēeskar ko Jerusalema koe qōò Tcom-tcomsam Tc'ēm ka chùìè a, gaa koe gha sí kúrúse cgae te sar c'úùà hãase. ²³ Wèém x'áé-dxoom ēer kò tcãàm koem kò Tcom-tcomsam Tc'ēe ba qarika bìrí te, qáé-nquuan koe hēé naka qóm cgoa qgóókuan hēéthēéa tééa máá tea hãa sa. ²⁴ Gatà i ii igabar kò táá tiris kg'òè sa cgáés iise sèèa mááse. Nooase cgáéa máá teas gúù sa X'aigam Jesom máà tea hãa tsééan xg'ara-xg'ara si i khama. *Wèé qaria te cgoar ko gaan koe tséé, qàrò-kg'aom kōès* koe ko qàròm khama ma. Ncēs tséé sa ko khòè ne qarika qàè tchōàn Nqarim di cgómkuan di ka bìrían di si i.

²⁵ “Q'ana ra hãa, xao gaicara kg'áía te hòò naka bóòà hãa tite sa, gaxao ncēe wèéa xao xg'aeku koer kòò qōòà te a ko x'aian *nqarikg'ai di ka* xgaa-xgaa xao. ²⁶ Gaa domkar ko ncēm cáim ka bìríá cgáé-cgae xao o, ncèè c'ēe-kg'áía tu kò ko aaguse ne i tíi chìbi tama a gha ii sa. ²⁷ Wèés Nqarim ko tc'ēe sar bìrí tua, c'ēe gúù gar chòm-kg'ai tu u tama. ²⁸ Q'óésea méé xao hãa, naka xaoa wèés

xg'aes ghùuan di sa thée q'óé. Tcom-tcomsam Tc'ěe ba kòre-kg'ao iise gaxaoa tòò xaoa hãa, kerekes Nqarim di sa xao gha kòre ka, ncěe Gam di c'áòan kam x'ámáa sa. ²⁹ Q'ana ra hãa, qõòar hãa koe i gha bèe-beesa ncuutshaan xg'aekua tu koe hàà tcãà sa, ncěe cuiskaga ghùuan bóòà guua hãa tite e. ³⁰ Gatu xg'aeku koe ga igaba xu gha kàma zi gúù zi ko kg'ui xu khóè xu guu a tcg'oa, a xu a gha xgaa-xgaase-kg'ao ne *tseeguan dim dàòm koe* tcg'òó, xùri xu ne gha ka. ³¹ Ke méé tu kókòà hãa! Naka tua tc'ěe-tc'ěese, nqoana kurian ncěe nqáéa hãa kar ko koaba ba hěe naka ntcùú ba hěéthěé wèéa tu ga tcgáí-tshàran cgoa tchàno-tchano sa.

³² “Ncěeskar ko Nqarim tshàu q'oo koe tcãà tu u. Gam dim kg'uim cgómkuan di ba méé tu tc'ěe-tc'ěese. Ncěe ba qarian úúa, tshàòam gha ghùì tu u di i, a gha gataga ts'ee-ts'eekg'aikuan màà tu u, wèè ne ěe Nqari ba máàsea hãa nem ko ma máà khama. ³³ C'ěem khóèm di selefera, kana gauta, kana qgáían gar ncóó ta ga hãa. ³⁴ Gaxao igaba xao q'ana hãa, tiri tshàuan ncěea ko ěer tcàòà hãa gúùan màà te sa, naka tíí ka c'ěea xu tcàòà hãa gúùan hěéthěé e. ³⁵ Wèé zi gúù zi ěer kúrúà hãa zi koer x'ái xaoa, ncěeta ma tsééan ka méé ta ěe kg'amka ne hùì sa, naka ta gataga X'aigam Jesom di kg'uian tc'ěe-tc'ěese, ncěem kòò máá: ‘C'ěem khóè ba c'ěes gúù sa tcg'òó a màà nea kaisase ts'ee-ts'eekg'aièa, tchoanà tshàu a sèèan ka,’ témé sa,” tam Paulo méé.

³⁶ Ncěetam ko mééa xg'ara kam kò wèéa xu cgoa ga qhòòm tsi qurù a còrè. ³⁷ Xu wèéa xu ga kaisase kg'ae, a xu a Paulo ba xgábé, a x'obè me. ³⁸ Me kò ma x'àè xua sa kò kaisase tshúù-tcaokagu xu, ncěe

cuiskaga xu gaicara kg'áía ba hòò naka bóòà hãa tite sa.

21

Paulo ba ko Jerusalema koe qõò

¹ Eẽ xae ko gaxu cgoa q'aa, ka xae kò skepes cgoa qõò, a xae a tchàno a Kose koe síí, a xùrikom cáń ka Rotese koe síí tcãà, a gaa koe guus ka Patara koe qõò. ² Xae Finikia koe ko qõòs skepe sa sao-xg'ae, a gaas koe tcãà, a qõò. ³ Eẽ xae ko *tshàan ka nxama-nxamaèa hãam nqõó-coam* Kuperò di ba hòò, ka xae kò dxàe xòè za ntcòo me, a Siria koe qõò, a Ture koe síí tcãà, gaa koes kòo skepe sa ães nqàòà hãa zi gúù zi xòo khama. ⁴ Gaa koe xae kò xgaa-xgaase-kg'ao xu hòò, a xae a kò 7 cáńan gaxu cgoa hãa. *Tcom-tcomsam* Tc'ẽem di qarian ka xu kò Paulo ba bìrí, táá méém Jerusalema koe nqáè sa. ⁵ Igaba ãe i ko gaxae di cáńan xg'ara ka xae kò xgoaba, a dàòà xae koe qõò. Ne kò wèéa ne ga, khóè zi hēé naka cóán ga hēéthēé, úúa tòó xae e. Ta nxãakg'aiga x'áé-dxoom ka tchàa koe síí, a ãe ta ko tshàam-kg'ám koe síí ka ta kò qúrùà ta cgoa qom, a còrè. ⁶ Xae kò nxãaska x'áè ne a skepes koe tcãà, ne gane x'áéan koe kabise a dìbi.

⁷ Eẽ xae ko Ture koe guuam dàòm cgoa xg'ara, ka xae kò Petolemaia koe tcãà, a xae a kò sixae ka c'ãea ne tsgámkagu, a gane cgoa cúím cáń ba hãa. ⁸ A xae a q'uu dim cáń ka xgoaba, a Kaesarea koe hàà, a xae a Filipim dim nquum koe síí tcãà, qãè tchòàn dim kg'ui-kg'ao ba, 7 xu *hùi-kg'ao xu Jerusalema koe kò nxará tcg'òóèa xu* ka c'ãe ba, a gam cgoa hãa. ⁹ Qanega séèè ta ga hãa zi cóá zi 4 zim kò úúa hãa, ncẽe kòo porofita zi.

¹⁰ Eẽ xae gaa koe cá-m-coa xu hãa, kam kò Agabose ta ko ma tcièm porofiti ba Jutea koe guu a hàà. ¹¹ Sixae koem ko hàà kam kò Paulom dim bàne ba sée a nqàrea ba hée naka q'óma ba héeéthéé qáé, a máá: “Ncēea Tcom-tcomsam Tc'ēm ko mée ga a: Ncēm bànem dim khòem gha ma Jerusalema di ne Juta ne ka ma qáèè ga a, a ne a tãá zi qhàò zi di ne tshàu q'oo koe tcãà me,” témé.

¹² Eẽ xae ko sixae hée naka ēe koe kò hàna ne khòe ne héeéthéé ncēs gúù sa kóm, ka ta kò Paulo ba dtcàrà, táám gha Jerusalema koe qõò sa. ¹³ Igabam kò Paulo xõa ta a, a máá: “Dùú sa tu ko kúrú ncēe tu ko kg'ae a ko thõò-thõo tcáó te ka? Qáé-nquum koe tcãàèan cúí ra kg'ónõsea máá tama, igaba ra X'aigam Jesom di cg'õèan domka Jerusalema koe x'óan ga thée kg'ónõsea máána,” témé. ¹⁴ Eẽ ta ko bóò, kg'uia ta tàà mea hãa tite sa, ka ta kò guu me, a máá: “X'aigam *Nqarim* ko tc'ēe sa méés kúrúse,” témé. ¹⁵ Eẽ xu cá-m xu qãá q'oo koe xae kò Jerusalema koe abagu, a qõò. ¹⁶ Xu kò c'ēe xu xgaa-xgaase-kg'ao xu Kaesarea di xu qõò cgoa xae e, a kò Menaso ta ko ma tcièm khòem Kuperò dim x'áé koe úú xae e, kg'aiakam xgaa-xgaase-kg'ao ba, ncēe xae gha síí x'ãè cgoa ba.

Paulo ba ko qáé-nquuan koe tcãàè, a Roma koe síí (21:17–28:31)

Paulo ba ko Jakobo ba dàra

¹⁷ Eẽ xae ko Jerusalema koe hàà ka ne kò dtcòm-kg'ao ne qãèse-hààkagu xae e. ¹⁸ Xùrikom cá-m kam kò Paulo ba sixae cgoa Jakobom koe qõò, xu kò wèè xu kaia xu hànaa. ¹⁹ Eēm ko tsgámkagu xua xg'ara kam kò wèès gúùs ēem Nqari ba gam di

tsééan koe guu a qhàò zi di ne koe kúrúa hãa sa cúí cúí qãèse bìrí xu.

²⁰ Eēs gúù sa xu ko kóma xg'ara ka xu kò Nqari ba dqòm. A xu a nxãaska bìrí me a máá: “Bóò tsi ko, sixae ka qõese tseè, nta noo tcám-tcáma nea Juta ne xg'aeku koe dtcòmà hãa sa, a ne a wèéa ne ga Moshem di x'áèan qgóóa qaria hãa. ²¹ Tsáá ka ne bìríèa hãa, wèé ne Juta ne èe táá zi qhàò zi di ne xg'aeku koe hãa ne tsi ko xgaa-xgaa, Moshem di x'áèan ne gha ntcoe sa, a ko bìrí ne, táá ne gha gane di cóan q'ãe nqãa-qgai khòò, kana Jutan di cauan xùri sa. ²² Kháé sa gha nxãaska dùú sa kúrúè? Tseegukaga ne gha kóm, hààraa tsi hãa sa. ²³ Ke ncèe xae ko bìrí tsis gúù sa kúrú. Gãisea hãa xu khòè xu 4 xua ncèe koe hàna. ²⁴ Ke gaxu cgoa tempelem koe qõò, naka q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa gaxu cgoa tcana máá. Suruta máá xu naka xu gha nxãasega tcúúa xu dqòm. Nxãaska ne gha wèé ne *khòè ne* q'ãa, wèé gúúan èe tsáá ka ko nxàèè nea tseegu tama sa, igaba tsi ko Nqarim di x'áèan qgóóa qari sa. ²⁵ Igaba táá zi qhàò zi di ne ncèe dtcòmà hãa ne: xae tcgãya sa góá máána hãa, sixae ma bóò hãa sa, a máá, táá méé ne kúrú mááseèa nqárian ko máàè tc'òoan tc'óó guu, naka nea c'áòan tc'óó guu, naka nea táá chúú-chuu a cg'òòè kg'oo-coan kg'oo guu, naka nea cg'áràn kúrú guu, ta ko méé sa,” ta xu méé.

²⁶ Me kò Paulo ba gaa xu khòè xu sèé, a ba a xùrikom cárm ka gaxu cgoa xg'ae a q'ano-q'anosean dis xg'aàku sa tcana máá. A ba a tempelem koe tcãà, a nxàè, n-cáma i gha gaa q'ano-q'anosean di cáman chòò sa, a gataga nxàè, gaxu di dàò-

máákuan gha n-cáma kúrúè sa.

Paulo ba ko qáéè

²⁷ Eē i 7 cáman nqáéa hãa ka xu kò c'ēe xu Juta xu Asia koe guua xu tempelem koe bóò me; a xu a kò wèè xu khòè xu qg'ái, xu tshàua xu cgoa qgóó me, ²⁸ a q'au a máá: “Iseraele di xao khòè xaoè, hùì xae e! Ncãa ga me e khòèm wèè khòèan ko wèè qgáian koe xgaa-xgaa ba, gatá di ne khòè ne hēé, x'áè-kg'áman ga hēé, naka ncēm qgáim kaga hēéthēé ko tshúù gúùan kg'ui ba, a Gerikan gataga tempelem koe óagara hãa, a gatà hēés ka ncēm qgáim tcom-tcomsa ba cg'ãè-cg'ãea hãa!” témé. ²⁹ Ncēeta xu kò méé, Terofimom Efeso di ba xu kò Paulom cgoa x'áé-dxoom koe bóòa hãa khama, a xu a kò tc'ēea máá, Paulo ba tempelem koe tcãà mea, ta tc'ēea hãa.

³⁰ Me kò wèém x'áé-dxoo ba xháés ka tcãàè, ne khòè ne wèè ne qgóéa xg'ae a tempelem q'oo koe Paulo ba qgóó a tceea tcg'òó, i kò tempelem di nquu-kg'áman kúúga tcēekg'ammè. ³¹ Paulo ba ne kò cg'õo kg'oana kam ko Roma di xu ncõo-kg'ao xu dim kaia ba bìriè, Jerusalemam wèé ba tshúù qgái koe hãa sa. ³² Kam ko cúí q'oro ncõo-kg'ao xu hēé naka ncõo-kg'ao di xu tc'ãà-cookg'ai xu hēéthēé sèè, a khòè ne koe qgóéa tcãà. Eē ne ko khòè ne ncõo-kg'ao xu cgoa bóò me ka ne kò Paulom xg'ám guu.

³³ Me kò nxãaska ncõo-kg'ao xu dim kaia ba gaa koe síí a Paulo ba qgóó a qáé me, a x'áè, cam táuan cgoa méém qáéè sa. A ba a tēè, dìim ii sa, a gataga dùú sa kúrúá hãa sa. ³⁴ Ne kò xg'aes koe c'ēe ne cúís gúù sa q'au, ne c'ēe ne tãá sa q'au. Are sa kò hàna khamam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba táá q'ãa,

dùús ko kúrúse sa, a kò gam di xu ncõo-kg'ao xu x'àè, Paulo ba xu gha sèè a ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe úú sa. ³⁵ Eẽ xu ko q'ábà qaò dim qgáim koe síí kam kò *Paulo ba* ncõo-kg'ao xu ka qgóóa ghùè, khòè ne di xgòàn ka. ³⁶ Wèéa ne kò xùri me, a kò q'au a ko máá: “Cg'õo me,” témé khama.

Paulo ba ko tééa mááse

³⁷ Eẽ xu ncõo-kg'ao xu gaxu dim x'áém koe tcãa me kg'oana, kam ko Paulo ncõo-kg'ao xu dim kaia ba tèè a máá: “C'èes gùù sa ra gáé ga kg'ui cgoa tsi?” témé. Me máá: “Gerika sa tsi koáé cèè kg'ui?” ³⁸ Kháé tsi nxãaska Egepeto tsi tama tsia, ncèe kò nqáéa x'aèan ka tshùù sa ghùia tsi, a 4,000 xu cg'õo-kg'ao xu qãáka úúa tsi?” tam ma tèè me. ³⁹ Me Paulo xõa a máá: “Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, cγάém x'áé-dxoom dir x'ãè-kg'ao ra. Cgómna guu te nakar khòè ne cgoa kg'ui,” témé.

⁴⁰ Me kgoara máá me, me Paulo q'ábà ko qaòè qgáì koe tèèse tshàua ba cgoa khòè xu x'ái, nqoo xu gha ka. Eẽ xu ko qhái ta ma nqoo kam ko Paulo Hebera sa kg'ui cgoa xu, a máá:

22

¹ “Tíí kíí ga xao, àbo ga xaoè, ncèeska xao tiris tééa mááse sa komsana, ncèer ko ncèeska gaxao cookg'ai koe nxàe sa,” témé. ² Eẽ xu ko kóm me ko Hebera dis kg'ui sa kg'ui cgoa xu ka xu kò kaisase nqoo.

Me nxãaska Paulo ba máá: ³ “Tíí ra Juta ra a, Tareso Kilikia di koe ábàèa ra, a ra a ncèem x'áé-dxoom koe kaikaguèa, a ra a kò x'áèan àbo ga xu di ka Gamalieleme di nqàrè-kg'aman koe qarika xgaa-xgaaè, a kò Nqari ba qarika tsééa máá, gaxao wèè

xao ncēe cá m ka ii khama. ⁴ Xùri-kg'ao ne ncēm dàòm *Jesom* di ner kò x'ooan koe xgàra, kg'ádò-khoean hēe naka dxàe-khoean hēéthēér kòo qáé, a ra a kòo qáé-nquuan koe tcāa a, ⁵ ncēm ga ma kaim peresiti ba hēe naka kaia xu dis xg'ae sa hēéthēe ma nxàea tseegukagua máá tea hãa khama ma. Tcgãya zi Damaseko di xu Juta xu góá mááèa hãa zir kò sée, a ra a Damaseko koe úú, a ra a gaa koe síí khòè ne qáé, a sée a Jerusalema koe óá ne, nxãasega ne gha xgàràè ka.

Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa (Tsee 9:1-19; 26:12-18)

⁶ “Eēr ko koaba di x'ae ka Damaseko qàe koe hàà, kam ko kúúga kaisase tcaàkom x'aa ba nqarikg'ai koe guu a x'aa-x'aa te, ⁷ kar ko gómankg'ai koe cg'áé, a ra a kg'ui ba kóm me ko bìrí te a máá: ‘Saulòè! Saulòè! Dùús domka tsi ko xgàra Te?’ témé. ⁸ Ra tēè Me a máá: ‘Díí Tsia X'aigaè?’ témé. Me xọa te a máá: ‘Tíí Ra Jeso Ra a, Nasareta di Ra, ncēe tsi ko tsáá xgàra Ra,’ témé. ⁹ Xu kò tíí cgoa kò hãa xu khòè xu x'aa ba bóò, igaba xu ko táá Gaam ēe kò tíí cgoa kg'uim di kg'ui-q'ooan kóm. ¹⁰ Ra tēè Me a máá: ‘X'aigaè, dùú ra gha kúú?’ témé. Me X'aigam *Nqari* ba bìrí te a máá: ‘Tēe, naka tsia Damaseko koe qđò, gaa koe tsi gha síí bìriè wèè zi gúù zi *Tíí* x'ae tsia hãa zi, kúú tsi gha zi,’ témé. ¹¹ Xu tíí cgoa kò hãa xu khòè xu qgóó hìi a Damaseko koe úú te, x'ám di tcaà-q'ooa nea ko cg'õo tcgái tea hãa khama.

¹² “Me kò Ananiase ta ko ma tciièm khòè ba hàà bóò te. Nqari-tcáoam khòèm x'áèan ko komsana me e kò ii, a ba a kò wèè ne Juta ne gaa koe x'ãèa

ne ka kaisase tcommèa. ¹³ Me dxùukg'aia te koe téé a ba a máá: 'Tíí qõe tsi Saulo tseè, bóò gaicara!' témé. Ra kò gaam x'aèm ãem kaga bóò me. ¹⁴ Kam ko nxãaska máá: 'Nqarim gatá ka xõò ga xu di ba nxará tcg'òó tsia hãa, x'áèa ba tsi gha q'ãa ka, a tsi a tchànóm Khóèm Jeso ba bóò ka, a Gam kg'ám koe guuam kg'ui ba kóm ka. ¹⁵ Eẽ tsi bóò a kómã hãa zi koe tsi gha Gam dim nxàea tseegukagu-kg'ao ba ii ka, wèé khóèan koe. ¹⁶ Ka ncēeska tsi ko dùú sa qãà? Tēe naka tsia tcguù-tcguuè naka i chìbia tsi xg'aàra tcg'òòè, tcii cg'õè Me kose,' témé.

Paulo ba ko tciè a síí qhàò zi di ne xgaa-xgaa

¹⁷ "Eēr ko Jerusalema koe kabise, a ra a ko tempelem koe còrè, kar ko c'ēes sōokuris ka tcãàè. ¹⁸ A ra a X'aigam Nqari ba bóò Me ko tíí cgoa kg'ui a ko máá: 'Qháé, naka ncēeskaga Jerusalema koe tcg'oa, cuiskaga ne Tíí ka nxàea tseegukaguan tsari dtcòmã hãa tite ke,' témé. ¹⁹ Ra kò xõa a máá: 'X'aigaè, ncēe xu khóè xua q'ana, wèém còrè-nquum koer kò ko tcãà a ko ãe ko Tsáá koe dtcòmã ne qáé, a ra a ko xg'ám ne sa. ²⁰ Eẽ i ko Tsarim nxàea tseegukagu-kg'aom Stefanem di c'áòan ntcãaguè, kar ko tíí ga ra gaa koe tééa-tēe a ra a ko gaxu cgoa dtcòmku, a kò ãe ko cg'õo me xu di qgáían kòre,' témé. ²¹ Me nxãaska X'aiga ba bìrí te a máá: 'Qõò, nqúù kar gha tsééa úú tsi, tãá zi qhàò zi di ne koe ke,' témé," tam Paulo méé.

Paulo ba ko xg'ámmè, Roma dim khòè me e igaba

²² Xu kò khóè xu Paulo ba komsana, me nxãakg'aiga qõò a síí ncēeta méé. Xu kaisase q'au a máá: "Ncēeta iim khóè ba méém nqõómkg'ai koe tcg'òòè, qãè tama ia, kg'õèm gha sa ke," témé. ²³ Eẽ

xu ko q'au, a ko qgáa xu xaoa q'aa, a ko góman dōea kǎé tc'amaka, ²⁴ kam ko tc'amaka hǎnas téé-q'oos dim tc'ǎà-cookg'aim ncōo-kg'ao xu di ba x'áè, me Paulo sí ncōo-kg'ao xu dim x'áém koe tcǎàè, a ba a xg'ámèkose tēèè. *Tc'amaka hǎnas téé-q'oos dim tc'ǎà-cookg'ai ba* kò q'ǎa kg'oana, dùús domka xu ko khòè xu ēeta ma q'au cgae me sa khama. ²⁵ Eē xu ko qáéa xòò me, sí xu gha xg'ám me ka, kam kò Paulo ncōo-kg'ao xu dim tc'ǎà-cookg'aim ēe kò qàea ba koe tēm ncēe nqāaka hǎnas téé-q'oos dim ka máá: “A x'áèa ne kgoara hǎa, Roma dim khòèm gha xg'ámè sa, ncēe kg'ui zi cgoa kò táá tēèè a nxǎata ma chìbi-chibiè ba?” témé.

²⁶ Nqāaka hǎnas téé-q'oos dim tc'ǎà-cookg'aim ko ncēs gúù sa kóm kam ko tc'amaka hǎnas téé-q'oos dim tc'ǎà-cookg'aim koe sí xàà si, a máá: “Nta tsi gha hēé? Ncēm khòè ba Roma dim khòè me e ka,” témé.

²⁷ Me tc'amaka hǎnas téé-q'oos dim tc'ǎà-cookg'ai ba Paulom koe sí, a tēè me a máá: “Bìrì te, Roma dì tsi khòè tsi ii sa?” témé. Me máá: “Èè, gaar ga ra a,” tam ma xoa. ²⁸ Me nxǎaska tc'amaka hǎnas téé-q'oos dim tc'ǎà-cookg'ai ba máá: “Tíí ra kaisa surutan surutaa, nxǎasegar gha Roma dim x'ǎè-kg'ao ba kúrú ka,” témé. Me Paulo ba xoa a máá: “Igabar tíí nqōóm dir x'ǎè-kg'aor iise ábàèa,” témé.

²⁹ Xu ēe kò tēè me kg'oana hǎa xu qhǎése guu me. Me tc'amaka hǎnas téé-q'oos dim tc'ǎà-cookg'ai ba q'ae, ēem ko bóda q'ǎa, Paulo ba Roma dim khòèm me e, igabam táùan cgoa qáé mea sa ka.

Paulo ba Juta di xu tc'ǎà-cookg'ai xu dis xg'aes koe

30 Ncõo-kg'ao xu dim kaia ba kò qãèse q'ãa kg'oana, dùús kam ko Paulo ba Juta ne ka chìbi-chibiè sa, khamam kò q'uu dim cárn ka kgoara me, a ba a x'àèan tcg'òó, kaia xu peresiti xu hêé naka kaia xu dis xg'ae sa hêéthêé xu méé xu xg'ae sa. Me kò nxãaska Paulo ba cookg'aia xu koe óága.

23

1 Me Paulo ba kaia xu dis xg'ae sam qãèse téé a ko tcgái-q'ooa sa koe bóò koe máá: “Tíí kíí ga xaoè, Nqarim cookg'ai koer q'anós tcáós cgoa tchànos kg'òè sa kg'òèa hãa ncêes koosega,” témé. 2 Kam ko nxãaska kaim peresitim Ananiase ba êe kò Paulom qàe koe téé-têe xu bìrí a máá, xg'ám kg'ám me méé xu, témé. 3 Me nxãaska Paulo bìrí me a máá: “Nqari ba gha xg'ám tsi, tsáá êe q'úúse xg'aàeam nquum cgáé-q'oo khama ii tseè! Eê koe tsi ntcõe a ko chìbia te bóò x'àèan ma ii khama, igaba tsi ko tsáá ga tsi x'àèan ntcoe, thòò-thòòé méé ra, ta mééan ka,” témé.

4 Eê kò Paulom qàe koe téé-têe xu kò bìrí me a máá: “Kaim peresitim Nqarim di ba tsi koáé cgúí?” témé. 5 Me Paulo ba xoa xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, kaim peresiti me e sar kò bóò q'ãa tama; góásea i hãa a ko máá: ‘Táá tc'ãà-cookg'aim tsari ne khòè ne dim ka cg'ãè gùú kg'ui guu!’ téméè khama,” tam méé.

6 Me kò nxãaska Paulo ba, c'êea xu Saduke e, xu c'êea xu Farasai e sam kò q'ana hãa khama xg'aes cookg'ai koe q'aua tcg'òó a máá: “Tíí kíí ga xaoè, tíí ra Farasai ra a, Farasai khara ka cóáse ra a. Têèkus q'oo koer hãa, x'óóa ne gha x'ooan koe têe di nqòòà ner úúa hãa khama,” témé.

⁷ Eẽm ko ncẽeta mééa xg'ara kas ko Saduke xu hěé naka Farasai xu hěéthěé xg'aeku koe mếku sa tẽe, si xg'ae sa q'aa-q'aase. ⁸ Saduke xu kò máá, x'ooan koe tẽe sa káà si i, i moengelean ga káà a, me tc'ẽe ba thěe káà me e, témé khama. Igaba xu kò Farasai xu ncẽe gúuan wèe ga hàna sa dtcòm. ⁹ Si kò kaisas tcẽe-tcẽe sa tẽe, xu c'ẽe xu x'àe xгаа-xгаа-kg'ao xu ncẽe kò Farasai di ii xu tẽe a kaisase ntcoeku a máá: “Ncẽem khòem ka xae cúí gúù tshúù ga hòe tama. Kháé dùú sa gha ii, ncẽe c'ẽedaokam kò tc'ẽe ba kana moengele ba kg'ui cgoa mea ne?” ta xu méé. ¹⁰ Si xg'ae sa kaisase mếku, me tc'amaka hànas téé-q'oos dim ncõo-kg'ao ba q'áò, Paulo ba xu gha sée a tòà q'aas gúùs ka, khamam ncõo-kg'ao xu bìrí, xõa xu gha a síí qarika séea tcg'òó me, a ncõo-kg'ao xu dim x'áém koe úú me ka.

¹¹ Xùrikom ntcùúm kam ko X'aigam *Nqari* ba Paulom gàe koe hàà téé a máá: “Tòón tcáo! Ncẽe tsi kò Tíí ka ma Jerusalema koe nxàea tseegukagua khama méé tsi gataga ma thěe Roma koe nxàea tseegukagu,” témé.

Paulom gha cg'õòe dis kàa sa

¹² Q'uu i ko ka xu ko Juta xu tcúú qáé, a xu a kaias gaises cgoa gaise, cuiskaga xu tc'õó kana kg'áà tite di sa, Paulo ba xu cg'õo tamas cookg'ai koe. ¹³ Ncẽes gaise sa kò kúrúa hãa xu khòe xua kò 40 sa nqáéa hãa. ¹⁴ Kaia xu peresiti xu hěé naka *khòe ne di xu* kaia xu hěéthěé koe xu kò síí a máá: “Gaisea xae hãa kaias gaises cgoa, cúí gúù ga xae xám tite sa, Paulo ba xae cg'õo tamas cookg'ai koe. ¹⁵ Ke méé xao ncẽeska gaxao hěé naka kaia xu dis xg'aes di xu hěéthěé ncõo-kg'ao xu dim kaia ba

bìrì nakam máà xao o me, gam ka xao qãèse q'ãa kg'oana khama ma kúrúse ná. Sixaea ncêe koem hàà tamas cookg'ai koe cg'õoa ba kg'ónòsea máána hãa ke," témé.

¹⁶ Igaba ãem ko Paulom ka qõeses dim cóá ba gaas kãa sa kóm, kagam ko sí Paulo ba bìrì si, ncõo-kg'ao xu dim x'áém q'oo koe. ¹⁷ Me nxãaska Paulo ba c'ẽem tc'ãà-cookg'aim nqãaka hànas téé-q'oos di ba tcii, a bìrì me a máá: "Ncẽem qárí-kg'ao ba sèè naka tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú, c'ẽes gùù sam úúa hãa bìrì mem gha sa ke," témé. ¹⁸ Me nxãaska sèè me, a ba a tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'aim koe úú me. A ba a máá: "Paulom qáèèa ba tséé tea, ncẽem qárí-kg'ao bar gha tsáá koe óá ka, c'ẽe gùùm úúa, bìrì tsi kg'oanam hãa a khama," témé.

¹⁹ Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba sèè, a dxùukg'aia ba za tcèèa nqáékagu me, a tèè me a máá: "Dùú sa tsi úúa hãa, bìrì te kg'oana tsi hãa sa?" témé. ²⁰ Me máá: "Juta xu kg'uia xg'aea hãa, dtcàrà tsi xu gha, tsi q'uu ka Paulo ba kaia xu dis xg'aes cookg'ai koe óága ka, gam ka xu qãèse tèèa kg'ónò kg'oana khama xu kò hëé. ²¹ Igaba táá nqábé xu guu, 40 sa nqáéas xg'aes khòè xu di sa qae mea hãa ke. Gaisea xu hãa, tc'õó a xu a kg'áá tite sa, cg'õo me tama xu hãas cookg'ai koe ke. Kg'ónòsea xu hãa ncẽeska, a qãà hãa nxàe tsi ghas cúí sa, gaxu dis dtcàràs koe.

²² Me tc'amaka hànas téé-q'oos dim tc'ãà-cookg'ai ba qárí-kg'ao ba bìrì me qõò, a q'ãa-q'ãa me, a ba a máá: "Táá cúí khòè ga ncêe gùúan ncêe tsi tíí koe xààa hãa bìrì guu," témé.

Paulo ba ko Kaesarea koe úúè

²³ Me nxãaska c'ëe tsara nqãaka hàna téé-q'ooan di tsara tc'ãà-cookg'ai tsara tcii, a bìrí tsara a, a máá: “Kg'ónòse tsao naka 200 xu ncõo-kg'ao xu sée, 70 xu bìi qábì-kg'ao xu hëé naka 200 xu kg'áo xaose xu hëéthëé e, naka xao Kaesarea koe ncëem ntcùúm ka 9 di x'aè ka qõò, ²⁴ Paulo ba bìian qgóóa máá, nakam nxãasega tc'ãà-cookg'aim Felikisem koe qãèse úúè,” témé. ²⁵ A ba a kò tcgãya sa ncëeta ma góá:

²⁶ “Tíí ra Kelodiase Lisiase ra a,
“Tc'ãà-cookg'aim Felikisem tcom-tcomsa bar ko góá máá:

“Tsgámkua ne!

²⁷ “Khóèm ncëer kò tcgãyas cgoa tséé úú ba Juta xu ka qgóòea, xu kò cg'õo me kg'oana, igabar kò tiri xu ncõo-kg'ao xu cgoa hàà, a hàà hùi me, Roma dim khóè me e sar kò kóma hãa khama.

²⁸ Q'ãa kg'oana ra kò hãa, dùús domka xu ko chìbi-chibi me sa, khamar ko nxãaska gaxu dis xg'aes kaias koe óá me. ²⁹ Ra kò bóò, chìbi-chibi mes gaxu di sa kò gaxu di x'áèan di ii sa, igaba i ko cg'õoèm gha kana qáéèm gha di chìbia ba kg'anoa hãa di chìbian káà a. ³⁰ Eër ko ëem khóèm koe gha hàà kúrúses kàa sa q'ãakaguè, kar ko cúí q'oro tsáá koe tsééa úú me. A ra a gataga ëe ko chìbi bóò me xu thëé x'áèan máà, chìbian ëe xu úú cgoa mea xu gha tsáá koe úú ka,” témé.

³¹ Xu kò nxãaska ncõo-kg'ao xu gaxu di zi x'áè-kg'ám zi komsana, a xu a Paulo ba sée a ntcúú ka Antipatirise koe úú. ³² Xu q'uu dim cáím ka nqàrè cgoa hàna xu khóè xu, ëe kò bìian qábìia hãa xu guu xu Paulo ba úú, xu gaxu ncõo-kg'ao xu dim x'ám

koe kabise. ³³ Eẽ xu ko bïian qábïa hãa xu khòè xu Kaesarea koe síí, ka xu kò tc'ãà-cookg'ai-kg'aom koe tcgãya sa tcg'òó a úú, a Paulo ba gam tshàu q'oo koe tcãà. ³⁴ Me tc'ãà-cookg'ai-kg'ao ba tcgãya sa nxará, a ba a ndakam nqõóm koem guua hãa sa tẽe. Kilikia koem guua hãa sa kò bóòà q'ãase ³⁵ kam ko máá: “Ncèè chibi ko bóò tsi xu khòè xu kò ncèe koe hàà ner gha hàà tsaris tchõà sa kóm,” témé. A ba a nxãaska x'áè, Paulom gha Herotem dim nquum x'aian dim koe qãèse qgóó, a q'õèè sa.

24

Paulo ba ko Juta xu ka chibi-chibiè

¹ 5 cáman ko nqáé kam kò kaim peresitim Ananiase ba *Kaesarea koe síí*, c'èe xu kaia xu hẽé naka x'áè q'ãa-kg'aom Teretalase ba hẽéthèé cgoa, a ko síí gaxu ko ma Paulo ba chibi bóò sa tc'ãà-cookg'aim koe nxàe. ² Eẽm ko Paulo ba tciia tcãàè, kam kò Teretalase ba tshoa-tshoa a chibi-chibi me, a máá:

“Qãè-tcaoa ta máána hãa, qáòm x'aèm ncèe ta tsáá dòm q'oo koe tòókuan cgoa x'ãèa hãa ba. Tsari tc'ãà-cookg'aia ne kái còoka-kg'õèa-qõðan óágara hãa, sita di ne khòè ne kúrua kabi di i. ³ Felikise tsi kaisase tcom-tcomsa tseè, wèé dàðan koe ga hẽé naka wèé za ga hẽéthèé ta ko ncèes gúù sa dtcòm, wèé qãè-tcaoan cgoa. ⁴ Igaba nxãaska, nqúù ka tchõà sa úú tamaser ko còrè tsi, tsari qãèan koe tsi gha guu a xòmse komsana xae e sa.

⁵ “Ncèem khòè ba ta ko bóò me ghãàku-kg'ao me e, a ba a ko wèém nqõóm koe wèé ne Juta ne qg'ái. A ba a gataga Nasareta dis xg'aes dim tcúú me e.

⁶ A ba a kò gataga tempele bam gha cg'uri-cg'uri di

dàòan qaa, ta kò nxãaska qgóó a qáé me. ⁷ * ⁸ Tēèa xamà ba ka tsi gha tsáá ga tsi tseeguan hòò, chìbi zi ncēe zi wèé zi ncēe xae kò tcee me zi koe,” tam méé.

⁹ Xu kò Juta xu gataga chìbi bóòà ba koe tcàà, a wèé gúùan ēea tseegu u sa nxàe.

Paulo ba ko Felikisem cookg'ai koe tééa mááse

¹⁰ Eēm ko tc'ãà-cookg'ai ba kg'uim gha di x'aèan màà me, kam kò Paulo ba kg'ui a máá: “Q'ana ra hãa, tsi ncēes qhàò sa tc'ãòà kurian tc'ãà-cookg'aia hãa, ra ko qãè-tcaoase cookg'aia tsi koe xòara mááse. ¹¹ Thamkase tsi gha nxàea cgáékagu u, ¹² ga nqáé tama cáman kar kò Jerusalema koe síí ko còrè sa. ¹² Tiri xu chìbi-chibi-kg'ao xu kò hòò te nakar cúí khòé cgoa ga tempelem koe ntcoeku tama, kana c'ēe khòé gar kò còrè-nquuan koe qg'ái tama, kana x'áé-dxoom q'oo koe ga igaba. ¹³ Gataga xu cuiskaga qãèse x'ái tsi tite, chìbi-chibia xu kò ko máá tes gúù sa. ¹⁴ Gatà i ii igaba, xu ko ncēes gúùs cúís ka tseegu, ncēe xu ko máá, Nqarim ncēe sita ka xòò ga xu di bar ko dqòm gaam dàòm ncēe xu ko tshúù-ntcõa iise séem ka. Igabagar ko wèes gúùs Moshem di x'aèan koe góáèas koe hēé naka ncēe porofiti xu koe góáèas koe hēéthēé dtcòm. ¹⁵ A ra a gataga ncēe xu khòé xu khamaga ma gaas nqòòs cúís ga sa Nqarim koe úúa hãa, ncēe x'ooan koe tēe sa gha ēe tchàno ne koe ga hēé naka ēe chìbiga ne koe ga hēéthēé hãa di sa. ¹⁶ Ra ko gaa domkaga

* **24:7:** C'ēe zi tcgāya zi Gerika di zi ncēe xùri ko kg'uian úúa: “a ta a kò tc'ēe, sita di x'aèan cgoa ta ga xgàra me sa. ⁷ Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kiam Lisiase ba hàà a hàà kgãà ka tshàu-q'ooa ta koe séèa tcg'òó me. ⁸ A ba a ēe ko chìbi-chibi me ne x'áé, tsáá cookg'ai koe méé ne hàà sa.”

wèè qaria te cgoa kúrú, Nqari ba hěé naka khòè ne cookg'ai koe hěéthěér gha wèè x'aè ka tchàno tcáoan úúa hãa sa.

¹⁷ “Jerusalema koer kò kái kurian nqáéase hàà, tiri ne khòè ne dxàua ner gha máàku zi óágara máá ka, a ra a hàà dàòà-mááku zi kúrú ka. ¹⁸ Eě ne ko tempelem koe bóò ter ko ncēeta hěé kar ko x'áèan koe ko qaase sa kúrú hãa. Kaias xg'ae sa kò tí cgoa hãa tama, i kò tcěé-tcēean káà a. ¹⁹ Igaba i kò c'ěe Jutan hàna, Asia òim xg'aekum koe guua a, ncēe tsáá cookg'ai koe ga kò hààraa a, a hàà chibia te nxàe, úú ana ra kò hãa ne. ²⁰ Kana ncēe koe hàna xu igaba méé xu ěer kò xg'aes cookg'ai koe téé-těe ka xu kò dùútsa chibi sa bóò tea hãa sa nxàe. ²¹ Cúis gúùs *chibi-chibi te xu ga ko sa*, ncēer kò q'au si i, ěer ko cookg'aia xu koe tēe ka, a máá: ‘X'ooan koe tēean dis gúù si i, ncēer tí gaxao cookg'ai koe chibian q'oo koe hãa sa,’ témé sa,” tam méé.

²² Me kò nxãaska Felikisem, ncēe ko dtcòm-kg'aotan di kg'òèan di dàòan ka qãèse q'ana ba gane di còoka-qòðan téékagu, a ba a máá: “Eēm ko Lisi- asem ncōo-kg'ao xu òim tc'amaka hànas téé-q'oos òim tc'ãà-cookg'ai ba hàà ner gha gaxao dis tchòà sa hàà bóò,” témé. ²³ A ba a kò ěe nqãaka hànas téé-q'oos òim tc'ãà-cookg'ai ba bìrí, Paulo bam gha kòre sa, igaba méém kgoarasean máà me, naka gam ka c'ěea xu táá cara guu, gam ko tc'ěe gúùan máà mea ne.

Paulo ba Felikise khara Derusila khara cookg'ai koe

²⁴ C'ěe cáman nqáéasem kò Felikise ba gam dis khòès Derusilas cgoa hàà, ncēe Juta kò ii sa. A ba a Paulo ba tcii, a hàà kóm me, me ko Jeso

Krestem di dtcòman ka kg'ui. ²⁵ Igabaga ãem ko Paulo ba tchàno sa hěe naka qgóóse sa hěe naka hààkos xgàraku sa hěéthěe ko bìrí me, kam ko Felikise q'áòs ka tcãàe a ba a máá: “Tc'ãòa i hãa, ke qòò ncēeska! Eër ko x'aèan hòò ner gha síi tcii tsi ke,” témé. ²⁶ Eëm x'aèm kam kò gataga tcoma hãa, Paulom gha ts'ãà ka mari cgoa x'ámá me sa, khamam kò káíse tcii me kg'ui cgoa mem gha ka.

²⁷ Cãm kurian nqáéa kam kò Porekio Feseto ba ntcóó-q'ooan Felikisem di séè, igabam kò Felikise Juta ne hùi kg'oana khamam kò Paulo ba qáé-nquuan koe guu.

25

Paulo ba Fesetom cookg'ai koe

¹ Eëm ko Feseto gam dim xg'aekum koe hàà kam kò nqoana cáman qãá q'oo koe Jerusalema koe qòò, Kaesarea koe guu a. ² Xu kò kaia xu peresiti xu hěe naka Juta di xu tc'ãà-cookg'ai xu hěéthěe gam cookg'ai koe síi x'áíse, a xu a Paulom di chìbian nxàe, a Feseto ba dtcàrà, ³ Paulo bam gha Jerusalema koe úú sa, kàa sa xu kò kg'ónòa, dàòm q'oo koe xu gha cg'õo me di sa khama. ⁴ Me kò Feseto ba xò a máá: “Paulo ba Kaesarea koe qgóóèa, ra ko tíi ga ra thěe gaa za qòò. ⁵ Ke guu naka xu gaxao di xu kaia xu c'ěe xu tíi cgoa qòò, naka gaa za síi khòè ba chìbi-chibi, ncèè c'ěe gùù tshúùm kò kúrúa ne,” témé.

⁶ Eëm ko 8 kana 10 cáman nqáé tama cáman Jerusalema koe hãa kam kò Kaesarea koe qòò, a q'uu dim cámi ka qhàis koe síi ntcóó-q'ooa ba koe ntcóó, a ba a x'áèan tcg'òó, Paulom gha cookg'aia

ba koe tciia óáè sa. ⁷ Eẽm ko Paulo hàà ka xu ko Jerusalema koe guua xu Juta xu hàà tééa nxãma-nxãma me, a kái zi chìbi zi qóm zi tcee cgae me, ncẽe tseegukagu tama xu hãa zi.

⁸ Me nxãaska Paulo xoara mááse a máá: “Cúí chìbi ga ra kúrúa hãa tama, Juta ne di x'áèan nt-coean koe, kana tempelem koe ga igaba, kana *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram koe ga igaba,” témé.

⁹ Me Fesetom, ncẽe Juta ne ko hùì kg'oana ba Paulo ba bìrì a máá: “Jerusalema koe qòò sa tsia ko tc'èe, a tsi a síí cookg'aia te koe téé, a chìbian ncẽe xoara mááse?” témé.

¹⁰ Me Paulo xoà a máá: “Ncẽeskar Kaesaram dis qhàis koe téé-tẽe, ncẽe gaa koe méér ga ko hàà xoara máásekaguè koe. Cúí gúù tshúù gar Juta ne koe kúrúa hãa tama, ncẽe tsáá ga tsi ma théé t'òèse q'ana khama. ¹¹ A ncèè chìbigar kò ii, x'óó ra gha sa ko qaas chìbi sa, ner x'óó sa xguà hãa tite, igaba ncèè chìbi ne ko bóò te qgài kò kàà ii ne i cúí khòè ga qari úú tama, gane tshàu q'oo koe i gha tcãà te di i. Kaesara bar ko dtcàrà mááse!” témé.

¹² Eẽm ko Feseto gam dis xg'aes cgoa chòà xg'ara kam ko nxàe a máá: “Kaesara ba tsi dtcàrà máásea, khama tsi gha Kaesaram koe qòò,” témé.

Paulo ba Ageripa khara Berenise khara cookg'ai koe

¹³ Cg'orò cáám-coan qãá q'oo koe khara kò x'aigam Ageripa ba hẽé naka Berenise sa hẽéthéè khara Kaesarea koe hàà, a síí Feseto ba tsgámkagu. ¹⁴ Kái cáámán khara ko gaa koe hãa kam kò Feseto ba Paulom dis tchòàs ka x'aiga ba chòà cgoa, a ba a máá: “Ncẽe koem c'ẽem khòè ba hàna Felikisem

ka qáé-nquum koe qaùèa ba. ¹⁵ Eër ko Jerusalema koe síí ka xu ko kaia xu peresiti xu hēé naka kaia xu Juta ne di xu hēéthēé chibi-chibi me, a xu a dtcàrà te, chibiga me e, tar gha méé sa. ¹⁶ Ra ko bìrí xu, Roma ne dis kg'òòs tama si i sa, khòèm gha khòè ne máàè, qanegam chibi ko bóò mem khòèm cgoa q'oaku naka máàèa baa chìbian koe x'aèan hòò naka xqara mááse tamas cookg'ai koe sa. ¹⁷ Eë xu ko ncēe koe xg'ae, kar kò tchōà sa táá ão-ão, igabar kò q'uuan ka qhàis koe síí ntcōó-q'ooa te koe ntcōó, a ra a khòèm gha óágaè di x'áèan tcg'òó. ¹⁸ Eë xu ko chibi ko bóò me xu tēe a ko kg'ui ka xu ko táá cúí gúù kaga chibi-chibi me tíí ko nqòòà hãa a. ¹⁹ Gaan téé-q'oo koe xu ko kg'ama kg'uian úúa ntcoeku cgoa me xu kòò o, gaxu dis dtcòm̄s ka naka Khòèm x'óóam ka hēéthēé e, Jeso ta ko ma tciìè ba, ncēe Paulom kò máá kg'òèam hãa, témé ba. ²⁰ Aagusear kò hãa, ntar ga ma chìbian ēe ma xùri dàò sa, khamar kò tēè me, Jerusalema koe qōòà nem ko tc'ēe sa, a gaa koe síí chìbian xqara mááse sa. ²¹ Eēm ko Paulo dtcàrà mááse, Kaesaram dis bóòs koem gha úúè sa, kar ko x'áè, qgóòèm gha sa, ra nxãakg'aiga Kaesaram koe síí tsééa úú me,” tam méé.

²² Me nxãaska Ageripa Feseto ba bìrí a máá: “Tíí kar ncēm khòè ba kóm kg'oana,” témé. Me xq̄a a máá: “Q'uu ka tsi gha kóm me,” témé.

Paulo ba Ageripam cookg'ai koe

²³ Xùrikom cáím ka khara kò Ageripa ba hēé naka Berenise sa hēéthēé khara hàà, x'ai-x'áísean cgoa, a khara a hàà komsanan òm̄ nquum koe tcãà, tc'amaka hãas téé-q'oos di xu ncōo-kg'ao xu cgoa,

naka q'ãaèa xu khòè xu x'áé-dxoom di xu hěéthěé cgoa. Fesetom di x'áè-kg'áman kam kò Paulo óágaè. ²⁴ Feseto ba ko máá: “X'aigam Ageripa ba hěé, naka wèé ne khòè ne ncēe koe gatsam cgoa hãa ne hěéthěé tuè, ncēm khòè ba tu ko bóò! Wèé ne khòè ne Juta di nea còrè tea gam ka, Jerusalema koe hěé naka ncēe *Kaesarea* koe hěéthěé e, a ko q'au cgae te, táá méém ga qanega kg'òèas gúus ka. ²⁵ Ra bóò me cúí gúú ga kúrúa hãa tama, x'oo sam ga kg'anoa a, igabam ko nxãaska x'aiga-dxoom Roma dim koes gha tchòà sa úúè sa dtcàrà mááse, ra nxãaska bóò Roma koer gha úú me sa. ²⁶ Igabar cúí gúú ga úú tama, gam kar gha x'aiga-dxoom tiri ba góá máá a. Khamar gaa domkaga óága mea wèéa tu cookg'ai koe, gataga kaisase tsáá x'aiga tsi Ageripa tsi cookg'ai koe, nxãasegar gha ncēe xùri dàòan di xòan koe c'èes gúú sa hòò, a nxãan ka góá ka. ²⁷ Bóòr ko i kàà hùì i khama, qáèèam khòè ba tsééa úúa ne, chibi-chibièam ko mááès gúú sa qãèse nxàe tamase,” tam méé.

26

¹ Me kò nxãaska Ageripa Paulo ba bìrí a máá: “Kgoara tsi mááèa kg'úia tsi gha mááse sa,” témé. Kam kò nxãaska Paulo x'òàa ba ghùì, a ba a xòara mááse, a máá:

² “X'aiga tsi Ageripa tseè, bóòr ko ts'eekg'ai ra a sa, ncēer ncēe cáám ka tsáá cookg'ai koe tēe ka, a ko wèé chibian tiri ncēe Juta ne koe guua hãa koe xòara mááse. ³ Qãèse tsi q'ana hãa, Juta ne di kg'òòan hěé naka ntcoeku-kg'áma ne hěéthěé e khama. Gaa domkar ko dtcàrà tsi, qãèse tsi gha komsana te sa.

4 “Cg'aré ra a koe ga ne guu a wèe ne Juta ne kg'òè-q'ooa te q'ana hãa. *Q'ana ne hãa, ntar kò ko ma tiri ne khòe ne xg'aeku koe hëé naka* Jerusalema koe hëéthëé tshoa-tshoases koe ga guu a ko ma kg'òè sa. 5 Qáo x'aèa ne ne q'ãa tea, a ne a ga nxàea tcg'òó, tc'ëe ne kòo ne, qarì dàòan sita dis dtcòmòs di koer kò kg'òè sa, Farasai ra iise. 6 Ra ncëeska ncëe koe tëe, tëèkus koe, nqòòs ncëer úúa hãas di sa, nqòòkagukus ncëe Nqarim kò sita ka xòòa xu nqòòkagua hãas koe. 7 Sita di zi qhàò zi 12 zi Iseraele di zi ko koaba ba hëé naka ntcùú ba hëéthëé Nqari ba qarika tsééa máá, ncëes nqòòkaguku sa ne gha hòò di tcoma ne ne úúa hãa khama. Oo, x'aigaè, ncëes nqòòs domkar ko Juta ne ka chìbi-chibiè. 8 Dùús domka tu dtcòm úú tama, Nqari ba ga khòèan x'ooan koe ghùì di i?

9 “Igabar kò tíia, tíi ka bóòà hãa, káí zi gúù zi méer ga kúrú naka Jesom Nasareta dim di cg'òèan ntcoe sa. 10 Ncëea Jerusalema koer kò kúrús ga si i: Kaia xu peresiti xu koer hòòà qarian cgoar kò káí dtcòm-kq'aoan* qáé-nquuan koe tcãà, gatagar kò tíi igaba èer ko kóm cg'òòè ne ko sa ka, èes gúù sa dtcòmà máána hãa. 11 Káíser kò ko còrè-nquu xu koe tcana te a xgàra ne, a ra a kò kúrú ne, gane dis dtcòm sa ne gha cóè ka. Kaisase gane koe xgòàn kar kò gataga tãá nqòòan di x'áé-dxooan koe ga síi xgàra ne.

*Paulo ba ko nxàe, ntam ma Jesom cgoa xg'aea sa
(Tsee 9:1-19; 22:6-16)*

* **26:10:** dtcòm-kq'ao ne - Gerika sa ko máá: “tcom-tcomsa ne,” témé.

12 “Ncēes tc'ēe sa úúaser kò Damaseko koe qōò, kaia xu peresiti xu koe guua qarían hēé naka x'áèan hēéthēé úúa hāase. 13 X'aigaè, koaba di x'aè e kò ii, ēer kò dàò q'oo koe hàna kar kò nqaríkg'ai koe guuam x'áà ba bóò, kaisase ko cáms ka x'áà ba, me ko tíi koe x'áà, naka ēe kò tíi cgoa hāa xu koe hēéthēé e. 14 A ēe xae wèea xae ga gómankg'ai koe cg'áea hāa kar kò dòm ba kóm, me ko Hebera dis kg'uis ka kg'ui cgoa te a ko máá: ‘Sauloè, Sauloè, dùú sa tsi ko xgàra Tea máá? Tc'íia tsi kòo kabi ne tsi ko thòò-thōose, *ghòem khama* dqàbi hìi ba ko tc'íi ba,’ témé. 15 Ra tèe a máá: ‘Dìi Tsia, X'aigaè?’ témé. Me X'aigam *Nqari* ba xoa a máá: ‘Jeso Ra a, ncēe tsi ko xgàra Ra. 16 Igabaga tēe naka nqàrèa tsi cgoa téé, ncēes gùs domkar tsáá koe x'áisea hāa ke: Tiri tsi qāa tsi gha ii kar nxárá tcg'òò tsia, a Tíi koe tsi bóò hāa zi gùù zi hēé naka x'ái tsir gha zi gùù zi hēéthēé di tsi nxàea tseegukagu-kg'ao tsi ii ka hēéthēé e. 17 Tsari ne khòè ne koe hēé naka tǎá zi qhàò zi di ne koe hēéthēér gha kgoara tsi, ncēer gha gane koe tséea úú tsi ne, 18 tcg'áia ne tsi gha xgobekg'am ka, a ntcùúan koe kabi a tcg'òó ne a x'áàn q'oo koe tcāa ne ka, a satanam di qarían koe tcg'òó ne a Nqarim koe úú ne ka, nxāasega ne gha chìbian di qgòóa-máákuan hòò, a ne a gha Tíi koe dtcòman ka Nqarim di ne khòè ne ii ka,’ témé.

Paulo ba ko gam di xгаа-xgaan ka nxàe

19 “Khamar x'aiga tsi Ageripa tseè, nqaríkg'ai dis x'ái sa ntcoe tama. 20 Igabar kò kg'aia Damaseko di ne koe síi nxàe si, a nxāaska Jerusalema koe hēé naka Jutea dim nqōóm koe hēé, naka gataga tǎá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé síi nxàe si a ko máá,

gane di chìbian koe méé ne tcóóse naka Nqarim koe kabise, naka tcóósea ne hãa sa ko x'ái zi tséé zi kúrú. ²¹ Ncēes gúús domka ne kò Juta ne tempelem koe qg'óó te, a ne a cg'ōo te kg'oana. ²² *Igaba* ra wèé x'aèan ncēe kaga Nqarim koe hùian hòòà, a ncēe koe tēe, a ko *wèé ne khóè ne* ēe nqãaka hàna ne hēé naka tc'amaka hàna ne hēéthēé koe nxàea tseegukagu. C'ēe gúù *tú tc'ēe koe tcg'oara hãar* nxàe tama, igabar ko porofiti xu hēé naka Moshe ba hēéthēé xu nxàea hãa, a máá, kúrúses gha témés gúù sa nxàe. ²³ Ncēe xu kòo máá, Krete ba gha xgàrase, a ba a gha tc'ãà a x'ooan koe tēe, a gha ncēm dàòm ka Iseraele di ne khóè ne koe hēé naka tãá zi qhàò zi di ne koe ga hēéthēé x'ààn ka kg'ui, témé sa,” tam Paulo ba méé.

²⁴ Paulom qanega hãa a ko gam di xqara máásean ka nxàe kam kò Feseto ba tcãà kg'ám-q'oo me, a q'au a máá: “Temea tsia, Pauloè! Kaisase xgaaxgaasean tsaria temekagu tsia!” témé.

²⁵ Igabam kò Paulo ba máá: “Teme tama raa, tcom-tcomsa tsi Feseto tseè, igaba ra ko tchàno tseeguan kg'ui. ²⁶ Ncēe zi gúù zi kam x'aiga ba q'anaa hãa khamar ko gam cgoa kgoarasease kg'ui, a gataga tcoma hãa, c'ēe gúúan ga kò táá nqáé me sa, ncēe zi gúù zia kò xàìase kúrúè tama khama. ²⁷ X'aiga tsi Ageripa tseè, porofiti xu tsia ko dtcòm? Q'ana ra hãa dtcòm xu tsi ko sa,” tam méé.

²⁸ Me kò Ageripa Paulo ba bìrí a máá: “Xòm x'aè ka tsi gha kúrú ter dtcòm-kg'ao ba kúrú, sa tsi koáé tc'ēe!” témé.

²⁹ Me Paulo xqà a máá: “Xòm x'aè kana qáò x'aè i ko sée *igabar tchõà úú tama*, a ko Nqari ba còrè, tsáá cúí tsi tama tsi méé tsi ii sa, igaba gataga wèéa

ne ncēe ko ncēe cá m ka komsana te ne méé ne tí khama *dtcòm-kg'ao ba kúrú* sa, *igaba ra tc'ēe tama tí khama tu gha ii sa*, ncēe zi táu zi úúan ka,” tam Paulo ba méé.

³⁰ Me nxãaska x'aiga ba tēe, naka tc'ãà-cookg'ai ba hēé, naka Berenise sa hēé, naka wèe ne ēe ko gane cgoa ntcōe ne hēéthēé e. ³¹ Eē ne ko qōò ka ne ko biríku a máá: “Ncēm khóe ba cúí chibi ga kúrú tama, cg'ōoem gha sa ko qaa a, kana qáé-nquuan koem gha tcãàè di i!” témé.

³² Me kò Ageripa Feseto ba birí a máá: “Ncēm khóe ba ga kò kgoaraèa, ncēe Kaesaram koe tchōà sa úúa nem kò dtcàrà máásea tama ne,” témé.

27

Paulo ba ko tshàa ba tchoaba a Roma koe qōò

¹ Eē i ko dtcòmkuèa Italea koe xae gha qōò sa, ka xu kò Paulo ba hēé naka c'ēe xu ēe kò qáéèa hãa xu hēéthēé, xu ncōo-k'ao xu dim kaiam Juliom tshàu q'oo koe tcãàè, ncēe kò Kaesara ta ko mééès xg'aes di ba. ² Xae Aderamitime koe guua hãas skepe sa q'ábà, ncēe kò Asia di xu nqōó-coa xu tshàam qàe koe hàna xu koe qōò sa tééa máána hãa sa. Xae kò tshàan q'oo koe tcãà. Arisetarekom cgoa xae kò hàna, Maketonia dim nqōóm di ba, ncēe kò Tesalonika koe guua ba. ³ Q'uu dim cá m ka xae kò Sitone koe tcãà, me kò Julio ba Paulo ba qãèse qgóóa hãa khamam kò kgoara me, tcàràse ga xu koem gha sí ka, xu sí ēem ko tc'ēe gúúan koe hùì me ka. ⁴ Eē koe guus ka xae kò Kuperò qàe koe sí nqáé, tc'ãá sa kò q'óá-k'g'am xaea khama. ⁵ Eē xae ko Kilikia hēé naka Pamfilia hēéthēé q'óá-k'g'amam tshàa ba tchoaba, ka xae kò Mira koe sí, ncēe kò

Likia koe hàna a. ⁶ Gaa koem kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba Alekesanteria dis skepes, Italea koe ko qõò sa hòò, a gaas koe nqàò xae e.

⁷ Káí cáman xae kò kgàesase qõò, a qóm cgoa qgóókua hãase Kenito koe síí tcãà. Tc'ãá ba kò guu xae e naka xae còoka qõò tama, khama xae ko nxãaska *tshàam ka nxama-nxamaèam nqõò-coam* Kereta dim qàe koe síí nqáé, Salemone q'óá-kg'ama hãase. ⁸ Qóm ba qgóóa hãase xae kò qõò a c'èem qgáim koe síí tcãà, 'Qãèm qgáim skepe zi ko téé ba,' ta ko ma tciie ba, ncèe Lasea dim x'áé-dxoom qàe koe hàna ba.

⁹ Káí x'aèa ne kò nqáéa, skepes cgoa tshàa ba tchoaba nea kò cg'oe-cg'oega a, tc'õoan carasean di x'aèan qãá q'oo o kò ii khama, me kò Paulo ba nxãaska q'ãa-q'ãa xu ¹⁰ a máá: “Khòè xaoè! Bòòr ko kam gha gaxae dim dàò ba cg'oe-cg'oega ii, skepes koe hëé naka gúù zi koe hëéthëé cúí tamase, igaba gaxae di kg'õèan koe ga hëéthëé e,” témé. ¹¹ Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, Paulo bam ga komsana kámá ka, chùì-kg'ao ba hëé naka skepes ka q'õòse ba hëéthëé tsara di bìríkuan komsana. ¹² Skepean ko téés qgáì sa ko sao di x'aè ka qãè tama, khama xu kò káí xu dtcòmku, kg'ama xu gha qõò sa, c'èedaoka xu gha Fenekise koe síí dis nqòò sa úúa hãase, a sao di x'aè ka gaa koe hãa. Ncèe sa kò skepean ko téés qgáì si i, Kereta di sa, dtcèèan xòè hëé naka tcg'aoan xòè hëéthëé dim xg'aekum koe.

Kaiam tc'ãá ba

¹³ Eëm ko dtcèè xòè dim tc'ãám nqaea hãa ba tshoa-tshoa a ko tc'ãá, ka xu ko tc'èea máá, ncãa

xu ncēeska tc'ēe xu ko sa nxāwa hòò, ta tc'ēea, a xu a nxāaska skepe sa ko qgóóa tòó gúùan tcg'òó, a xgoaba a Kereta qàe dim tshàam dxùukg'ai sée a qõò. ¹⁴ Xòm x'aè qǎá q'oo koem kò dxāwa tc'āám Erakilo ta ko ma tciè ba Kereta koe guu, a kaisase tc'āá hàà. ¹⁵ Si kò skepe sa tc'āám ka qgóòè, a kò gǎá ba ka tààè. Xae kò nxāaska guu me a *kg'ama q'ooa ba koe ntcóó*, i kò tshàan gaan ko tc'ēe koe xàbùà úú xae e. ¹⁶ Eē xae ko tshàam ka nxama-nxamaèa hāam nqõó-coam cg'árém Kauda ta kò ma tcièm qàe koe hàà nqáé, ka xae ko skepe-coas ncēe skepe-dxoos kháo koe hàna sa qóm cgoa qgóókua hāase kgoana a kòre, táás gha kòbese ka. ¹⁷ Eē xu ko khóe xu tc'amaka ghùì a ko tcǎà sia xg'ara ka xu ko skepes dòm q'oo koe dqùian qáéa ntcòò, qgóó xu gha tòó si ka. Siretise di góm dtcòòan koe xu gha síí ncemea tcǎàsean bèe ka xu ko skepe sa ko qgóóa tòó qanoan tshàam q'oo di qáú, a xu a skepe sa guu si tshàan ka ghànèa úúè. ¹⁸ Dxāwa tc'āá ba kò tshùù qgái koe tòó xaea, xu nxāakg'aiga q'uu dim cáím ka skepes q'oo koe xu nqàòà hāa zi gúù zi xaoa tcg'òó. ¹⁹ Nqoana dim cáím ka xu kò skepes ko tséé cgoaè zi gúù zi tshàua xu tc'áro ka xaoa tcg'òó. ²⁰ Cáím sa hēé naka tçonò zi hēéthēéa kò kái cáíman hòòse tama, i kò tc'āán qanega tc'āá, i hùian xae gha hòò di nqòò ga káà a.

²¹ Eē xu ko qáòm x'aè ba úú a tc'óó tama kam ko Paulo xg'aekua xu koe tēe, a máá: “Khóè xaoè, komsana tea xao ga kò hāa, a ga kò táá Kereta koe guu a xgoaba hāa, ncēeska xao ga kò ncēe cg'āèan koe hēé naka aaguse-cgaesean koe hēéthēé tcg'òósea hāa. ²² Igabar ko ncēeska bìrí xao o a ko máá, tòón tcáo méé xao, témé! Cúía xao ga

kg'õèa xao ka aaguse cgaeèa hãa tite ke. Igabas gha skepes cúí sa tshúù-tshuuè. ²³ Ncêe ncãa nqáém ntcúúm kam ncãa, ncêer Gam di ii a ko gataga tsééa máám Nqarim dim moengele ba hàà qàea te koe téé, ²⁴ a ba a máá: ‘Táá q'ào guu, Pauloè. *Roma ne dim x'aigam* Kaesaram cookg'ai koe tsi gha tééa mááse. Bòò, Nqari ba wèè xu èe tsi ko tshàa ba tchoaba cgoa xu, Gam di cgómkuan ka kg'õèa xu kgoara hãa,' témé. ²⁵ Ke xao khóè xaoè, ghùì tcáó, Nqarim koer tcoman úúa hãa ke, èer ma bìrièa khamaga i gha ii sa. ²⁶ Gatà i ii igaba méé xae tshàam ka nxama-nxamaèam nqóó-coam c'èem koe xaoa tcãèè,” tam méé.

Skepes x'oo-q'oo

²⁷ 14 dim ntcúúm ka xae ko qanega Ateria dim tshàam q'oo koe ko ghànèa úúè. Xu skepes di xu nqàri-kg'ao xu nqóó ba xu sao-xg'aea sa ntcúú nqáè ka bóò q'ãa. ²⁸ Xu kò qàm-q'ooan ko tc'ãò-tc'ãom guù ba tshàan q'oo koe tcãà a bóò i 40 xu mitara xu di qàman úúa. Xòm x'aè qãá q'oo koe xu ko gaia tc'ãò-tc'ão, i 30 xu mitara xu di qàm-q'ooan qgóó. ²⁹ Nxõá xàbìan koe xae gha xg'áma ntcòosean bèè ka xu ko 4 qanoan skepe sa ko qgóóa tòó kháóa sa koe guu a xòò, a xu a q'uu i gha sa còrè. ³⁰ Skepes di xu nqàri-kg'ao xu kò skepes koe ts'ana tcg'oa kg'oana khama xu kò skepe-coa sa tshàan q'oo koe xòò, skepe sa ko qgóóa tòò qanoan xu kò síí skepe sa ko qõòkagus qanos koe guu a xòó témé a. ³¹ Nxãaskam kò Paulo ba ncõo-kg'ao xu dim kaia ba hëé naka ncõo-kg'ao xu hëéthéé bìrì a máá: “Khóè xu ncêe xu kò skepes q'oo koe hãa tama ne xao cuiskaga kg'õèa hãa tite,” témé. ³² Xu

kò nxãaska ncõo-kg'ao xu skepe-coa sa qgóóa hãa dqùian q'ãea qhòm, a guu sis cg'áéa tcãà.

³³ Eë i ko qhòase kam kò Paulo ba wèéa xu q'ãa-q'ãa, tc'óó méé xu sa, a máá: “Ncëea 14 dim cáím me e, xae ko kg'ama bóða mááse ba, a xàbàs cgoa hãa, a cúí gúù ga tc'óó ta ga hãa. ³⁴ Gaa domkar ko ncëeska dtcàrà xao o, tc'óó xao gha sa, kg'òèan di qaria ne i gha máà xao o, gaxao ka c'èem cúím ga ba gaam dim tcúú-c'òòm cúím kaga aaguse cgaeèa hãa tite khama,” témé. ³⁵ Gatàm ko mééa xg'ara kam ko pérean sèè, a ba a wèé xu cookg'ai koe Nqari ba qãè-tcaoa máá, a khóá q'aa a, a ba a tshoa-tshoa a tc'óó. ³⁶ Xu kò wèéa xu ga ghùì-ghuin tcáóè, a xu a gaxu igaba tshoa-tshoa a tc'òoan tc'óó. ³⁷ Wèéa xae xg'ae-q'ooa kò 276 xae khóè xae e, èe kò skepes koe q'ábà hãa xae. ³⁸ Eë xu ko tc'óóa tc'ãò ka xu kò skepe sa xu gha subu-subu ka maberean tshàam q'oo koe ncemea tcãà.

³⁹ Q'uu i ko ka xu ko nqóó ba táá bóða q'ãa, igaba xu ko tshàam-kg'ám hòò góman úúa a, ncèè qãèse xu kò ko bóò ne xu gha gaa koe skepe sa tòó ka. ⁴⁰ Khama xu kò skepe sa ko tshàan q'oo koe qgóóa tòò qanoan qgóóa ghùì, a xu a gaa x'aè kaga skepe sa ko qòòkagu xu hii xu koe qáésea hãa xu dqùì xu kgoara, a nxãaska còoka hànám sari ba tc'ãám úú-kg'aia xòè koe tchoanà a góman hàna qgáian koe síí. ⁴¹ Igabas kò skepe sa góm-dtcòòan koe xg'áma tcãàse. I kò skepes di còo-kg'aian nqãè, a táá kòri, i kháóa sa tshàan di qhonèan ka xg'ámmè a khoana tòòm-tomse.

⁴² Xu kò ncõo-kg'ao xu èe qáéèa hãa xu khóè xu cg'òo kg'oana, tshàa ba xu gha b̄ara a síí tcg'oa

a ts'ãà khama. ⁴³ Igabam kò ncõo-kg'ao xu dim kaia ba, ncêe kò Paulo ba kg'õèkagu kg'oana hãa ba, gaxu ko tc'êes gúùs koe cara xu. A ba a bìrí xu, êe b̄ara q'ana xu méé xu kg'aika tshàan q'oo koe nxàla tcãà naka xua b̄ara, na gómankg'ai koe síí sa. ⁴⁴ Naka xu êe qaùà hãa xu wèé xu nqaoan hêé naka skepes di qàmàn hêéthêé cgoa síí, témé. Xu kò gataga ma wèéa xu gómankg'ai koe bèea síí.

28

Paulo ba Maleta koe

¹ Eẽ xae ko tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm koe qãèse síí, ka xae ko Maleta me e sa kóm. ² Ne kò gaam nqõóm di ne qãèse qgóó xae e. Tuu i kò ko a gataga qgàisa a khama ne ko c'ee sa dxùúa máá xae e, a wèéa xae ga cg'áè xgàu. ³ Paulo ba kò c'ee-tc̄aruan sàà a c'eean koe tcãà, kas kò dcàu sa c'eean di kùruan ka tcg'òòè a sa a tshàua ba koe q'ámse. ⁴ Eẽ ne ko x'ãè-kg'ao ne cg'ao sa bóò, si Paulom tshàu koe ntcãà-ntc̄anasea t̄ee ka ne ko bìríku a máá: “Tseegukagam nc̄eem khòè ba khòè cg'õo-kg'ao me e, tshàam koem qãèse tcg'oara hãa, igaba i Xgàrakuan guu mem kg'õèa hãa tite,” témé. ⁵ Igabam kò Paulo ba cg'ao sa c'eean q'oo koe xaoa tcãà, a ba a táá c'êe gúù ga tsàa. ⁶ Khòè ne kò tc'êea máá, gãem gha kanam gha qháése ga cg'áé a x'óó, ta tc'êea. Igaba êe ne qáòm x'aè ba sèè a qãà mea, a ne a bóò i cúí gúù tshúù ga kúrúse cgae me tama ka ne kò tc'êea k̄abi a ne a máá, nqàrí me e, témé.

⁷ C'èem x'áé ba kò gaa koe cúùse hàna, Pubilio ta ko ma tciièm khòèm di ba, gaam tshàam ka nxama-nxamaèam nqõóm dim x'aiga ba. Ncêe kò x'áéa ba koe qãèse hààkagu xae e ba, a kò nqoana cáman

qãèse qgóó xae e. ⁸ Pubiliom ka xõò ba kòò tsàa a kgàrom koe xõe. Cg'õà ba hěé naka c'áàan úúam q'oo ba hěéthěém kò ko tsàa. Me kò Paulo ba sí cgae me, a ba a còrè, a ba a gam koe tshàua ba tòó, a kúrú mem qãè. ⁹ Ncěe gúúan kúrúsea qãá q'oo koe ne kò ěem nqõóm di ne khóè ne tciia kò hãa ne wèéa ne hàà, a ne a kò gataga thěé hàà kg'õèkaguè. ¹⁰ Kái zi aba zi ne kò máà xae e, a ne a kò ěe xae ko xgoaba ka wèé gúúan ěe ko qaase máà xae e.

Paulo ba ko Roma koe hàà

¹¹ Nqoana nxoean qãá q'oo koe xae ko Alekesan-teria di skeepes cgoa xgoaba, ncěe ko gaam nqõóm koe saolan nqáékagua hãa sa, a ko tcúúá sa koe 'Hò-hore tsara nqàrì tsara' ta ma góásea sa. ¹² Sirakuse koe xae ko hàà tcàà a xae a gaa koe nqoana cáman hãa. ¹³ Gaa koe guus ka xae kò gaia xgoaba a xae a Regume koe sí tcàà. Me kò q'uu dim cáim ka tc'áá ba tshoa-tshoa a dtcèè xòè koe guu a tc'áá. Xae kò cáim dim cáim ka Puteoli dim x'áé-dxoom koe hàà. ¹⁴ Gaa koe xae kò dtcòm-kg'ao xu c'ěe xu cgoa xg'ae, xu ko dtcàrà xae e, 7 cáman xae gha gaxu cgoa hěé sa. Xae kò nxãaska Roma koe sí tcàà. ¹⁵ Xu kò dtcòm-kg'ao xu ěe xu ko sixae ka kóm kaga hàà, c'ěe xua kò Apiom di x'amágu qgái hěé naka 'Nqoana nquuan cg'áèan di' ta ko ma tcièm qgái ba hěéthěé khama noose nqúù ka guu a hàà, xg'ae cgoa xae e xu gha ka. Paulom ko bóò xu kam kò Nqari ba qãè-tcaoa máá, a ba a ghùi-ghui tcáoè.

Paulo ba ko Roma koe xgaa-xgaa

¹⁶ Eě xae ko Roma koe hàà kam ko Paulo ba cúisem gha hěé sa kgoara mááè, ncõo-kg'aom q'õé me gham cgoa.

17 Paulo ba ko nqoana cáman qǎá q'oo koe Juta di xu tc'ǎǎ-cookg'ai xu x'áé-dxoom di xu xg'aes koe tciia óá, a ba a kò ěe xu hààra xg'aea ka bìrí xu a máá: “Tíí kíí ga xaoè, qanegar cúí gúù ga kúrú tama gaxae di ne khóè ne ka, gaxae ka tsgõosea ne di kg'òòan igaba gar tsáá hãa tama, igabar kò Jerusalema koe guu a tcg'òóèa, a kò Roma xu tshàu q'oo koe tcǎàè. 18 Tèè tea xu ko xg'ara ka xu ko *Roma xu* kgoara te kg'oana, cúí chibi gar kò úú tama x'oos di xgàrakuan kg'anoa a khama. 19 Eẽ xu ko Juta xu xguì kar kò Kaesaram koe tchõà sa úúan ka cúí qaùa mááèa. Khóè ne tiri ner gha ma chibi-chibi sa ko káà si i igaba. 20 Gaa gúúan domkagar kò dtcàrà máásea, bóò xao or gha sa, a ra a gataga chóà cgoa xao o. Iseraele ta di nqòòan domkar táùan ncēe cgoa qáéèa,” tam méé.

21 Xu xǒa me a máá: “Tsáá ka ko kg'ui tcgǎyan xae qane cgoa ga hòò tama Jutea koe guua a. Xu sixae ka c'ēea xu, gaa koe ko guu a ncēe koe hàà xua tsáá ka cg'ǎè gúù ga xàà tama, kana kg'ui ta ga hãa. 22 Igaba xae ko tsáá koe kóm sa tc'ēe, nta tsi ko tsáá ma bóò sa, wèé qgài koe ne khóè ne ncēes xg'ae sa ma x'óéa sa xae q'ana khama,” ta xu méé.

23 Xu kò c'ēm cáím ba tòó Paulom cgoa xu gha xg'ae ba, ka xu ko kái a ěem ko Paulo hēé koe hàà. Me kò ntcùúkg'ai cgoa koe guu a kg'ui cgoa xu i síí dqòà. A ba a Nqarim di x'aian ka nxàea tseeguk-agu, a ko Jesom ka kg'uia tàà xu kg'oana, Moshem di x'áèan koe hēé, naka porofiti xu di Tcgǎyan koe hēéthēé guu a. 24 Xu kò c'ēea xu kg'uia ba dtcòm, xu c'ēe xu táá dtcòm m. 25 Xu ko ntcoeku cgoaku, a gataga qǒòà q'aa. Paulom ko ncēm kg'uim còò di

ba kg'uia xg'ara, a ko máá: “Tcom-tcomsam Tc'ēe ba gaxao ka tsgõose ga xu koe tseeguan kg'uia, ãem kò ko porofitim Isaiam koe guu a ko kg'ui ka a ko máá:

²⁶ ‘Khòè ne ncēe ne koe qõò naka síí máá:

‘Kóm tu gha igaba tu kóma q'ãa tite,

a tu a gha bóò,

igaba tu cuiskaga bóò q'ana hãa tite.

²⁷ Ncēe ne khòè ne di tcáóa nea x'óóa khama,

ne ko tshúù-xamse tceea ne cgoa kóm,

a ne a tcgáía ne tcēekg'ama,

táá ne gha tcgáía ne cgoa bóò ka,

a gataga táá tceea ne cgoa kóm ka,

a ne a gha táá tcáóa ne cgoa kóma q'ãa ka,

a ne a gha táá Tíí koe k̄abise ka,

Ra gha táá q̄ãè-q̄ãe ne ka,'

ta i ma góáèa.'

²⁸ “Khama ra ko tc'ēe, q'ãa tu gha, Nqarim di kgoarakua nea tãá zi qhàò zi di ne koe tsééa úúèa sa, ne gha komsana a,” tam méé. ²⁹ [Ncēetam ko mééa xg'ara ka xu ko Juta xu xgoaba a qõò, kái kg'uian úú cgoakuase xg'aekua xu koe.]

³⁰ Me kò Paulo ba cam kurian x'ãè, ãem kò cgóbèa hãam nquum koe, a ba a gataga wèé ne ãe ko dàra me ne q̄ãèse hààkagu. ³¹ A ba a kò Nqarim di x'aian ka xgaa-xgaa, a ko X'aigam Jeso Krestem ka xgaa-xgaa, kaisase kgoarasease, i kò cúí khòè ga xgãè-kg'am me tama.

Kabas Qae-xg'ae sa
The New Testament in the Naro language of Botswana
copyright © 2012 The Bible Society of Botswana

Language: Naro

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-08-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 9 Oct 2020

d01ddea0-c0e8-5bc4-86fa-b235639fa99b